

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

פרי הארץ תצוה זכור | עמ' ב
שיעור שבת קדש פרשת תרומה

סעודת ראש חדש אדר | עמ' כ
לעילוי נשמת ר' ראובן מרנץ ז"ל

פרצוף משה רבינו | עמ' מב
שיעור חדש אדר באנגלית

דבר יום ביזמו תשע"ז (7) | עמ' סה
מסר יומי הנשלח בוואטסאפ

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת תצוה-זכור תשע"ז

פורים שמח לכל עם ישראל!

לקבלת השיעורים: itiel@pnimi.org
לקבלת סרטוני הוואצאפ: 0507951105

ו' אדר, שבת פרשת תרומה ע"ז - בית הרב פרי הארץ לשבת תצוה-זכור

א. פרי הארץ לשבת תצוה-זכור | ב. השלמת סוגית חטאי שאול ודוד

כאן השאלה היא על השכל – כח הזכרון – לכן היא תמוהה יותר, שהרי מחשבתו של אדם נמצאת ברשותו (לעומת לבו, שלא נמצא ברשותו, ולכן יותר שייך לשאול על רגש האהבה שבלב מאשר על כח הזוכר שבמח). בכל זאת, מתעוררת שאלה בהמשך דבריו, כי יוצא מהם שהזכירה הזאת והיכולת בנפש לא להסיח דעתו ממנה שייכות למעטים.

ידועה תורת הבעל שם טוב על הפסוק "אשרי אדם לא יחשב הוי' לו עון" – "אשרי אדם" שלא מסיח דעת מה' לרגע, ואם רגע "לא יחשב הוי'" בעיניו נחשב הדבר "לו עון". כאן הוא לא מדבר על שכחת ה' אלא על שכחת מעשה עמלק. יש כאן שאלה איך מתייחסים למצות זכירה, האם זו מצוה תמידית (כמו שש המצוות התמידיות) או שמספיק לזכור פעם ביום, כמו שאנחנו מזכירים מעשה עמלק בזכירות שאחרי התפלה, או פעם בשנה, כמו שקוראים בתורה בשבת "זכור"³. בכללות יש שש זכירות,

[אחרי תפלת מנחה.]

ניגנו ניגון.

[מה שם הניגון?] באחד הדיסקים האחרונים של ניגונים חסידיים הוא הניגון האחרון בדיסק, ושם נתנו לו שם.

א. פרי הארץ לשבת תצוה-זכור

נלמד מאמר יסודי וחשוב מאד בספר פרי הארץ – מאמר לשבת תצוה שהוא גם מאמר לשבת זכור.

מצוות הזכירה

פרשת זכור:

פסוק (דברים כה, יז) זכור את עשה לך עמלק. שמקשים הפשטנים⁴ איך אפשרות הצווי על הזכירה שאינו ביד האדם אם שוכח.

השאלה דומה לשאלה המובאת הרבה בחסידות לגבי המצוה לאהוב את ה' – איך שייך לצוות על האהבה? התרוץ שמובא בחסידות הוא שהצווי הוא על ההתבוננות בדברים המעוררים את האהבה ואם האדם התבונן כדבעי הוא יצא ידי חובת מצות אהבת ה' אפילו אם לא הצליח להוליד, מתוך ההתבוננות, אהבה גלויה בלב (שאכן האהבה נמצאת אצלו בבחינת עיבור ברחם התבונה⁵).

³ שלש האפשרויות מקבילות לעולמות ב"ע: בעולם הבריאה (עולם המחשבה) המצוה היא לזכור תמיד – בעולם המוחין ניתן לזכור תמיד, זכירה במחשבה, אך בהיותו ראשית היש קיימת שם אפשרות של שכחה ויש לצוות "לא תשכח" (כדיוק חז"ל ש"זכור" בפה, לא תשכח' בלב", כשעיקר הזכירה התמידית במחשבה היא "לא תשכח"). בעולם היצירה (עולם הדבור) המצוה היא לזכור פעם אחת בכל יום, בסוד "יוצר אור" המתחדש בכל יום, והזכירה היא דבור, "זכור" בפה, בהזכרת שש הזכירות בכל יום אחרי התפלה (שש זכירות גם ומוזות לששת הימים – 1 הקצות – של עולם היצירה).

⁴ ראה מעין זה במלבי"ם ובתורה תמימה (אך מובן שאין אלו מקור לדברי בעל פרי הארץ שחי לפנינו).

⁵ תניא פט"ז בהגהה.

'אנכי הוי' אלהיך וגו', כנגד זכרון מעמד הר סיני ושמיעת שני הדברות הראשונים מפי הגבורה, 'מן השמים וגו'', 'כפה עליהם הר כגיגית'["].

[אבל הרי כתוב שאי אפשר לחשוב על יותר מדבר אחד בזמן אחד, אז איך יתכנו כמה דברים שצריכים לזכור תמיד?] את אותה שאלה אפשר לשאול לגבי שש המצוות התמידיות, שתלויות בכוונה (גם למאן דאמר דמצוות אינן צריכות כוונה). כנראה שברוחניות אפשר, כמו שנאמר שברוחניות יכולים להיות שני דברים במקום אחד, מה שאין כן בגשמיות (והוא סוד "מועט מחזיק את המרובה" במעשה "ז' בעטלרס" של רבי נחמן). יש גם דעות שיש 10 זכירות, כמו שכתוב בספר קדושת לוי, שביניהן "זכרון ארץ ישראל" – "זוכרת את הוי' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל" – ובעולם האצילות, שהוא למעלה מהזמן והמקום, מאירות כל עשר הספירות יחד (שהרי אבא עילאה מקנן באצילות בסוד "נקודה דנעיץ", היינו סוד יסוד אבא ארוך, כח הזוכר כנ"ל).

הזכירה מכח התורה

ובאמת דבריהם [של הפשטנים שהקשו] הוא באדם מגושם שכבר קלקל כוחותיו ומדותיו בהשגת הגשמיות שהיא הקליפה מקום השכחה, משא"כ התורה אמרה אשר ברא אלהים את האדם ישר (ע"פ קהלת ז, כט) [כאשר אדם מתגשם נדבקת בו קליפת השכחה ואילו התורה מזככת את האדם שלא יבוא לידי שכחה. בהמשך הוא יבאר יסוד גדול, שהזכירה מגיע מהאין ואילו השכחה מהיש. באמת, גם אם נאמר שמצות זכרון היא תמידית, הדבר אפשרי דווקא באדם שקשור לאין ולרוחניות, שכן בגשמיות אי אפשר לחשוב על יותר מדבר

שבאחד הספרים אצלנו יש הקבלה שלהן כנגד שש המצוות התמידיות⁷. על דרך זה (שאינן להסיח דעת כלל מהמצוה), על תפילין כתוב שאסור להסיח מהן את הדעת (ונלמד מהציץ של הכהן הגדול, עליו נקרא בתורה בשבת "זכור" השנה, ובתורה אור⁸ מקשר אדה"ז בין הציץ למצות "זכור את אשר עשה לך עמלק וגו'"). דווקא בפרשת "קדש" של התפילין, שכנגד החכמה (מח הזכרון), כתוב "ולזכרון בין עיניך" ("ולזכרון בין עיניך" = ישראל, לי ראש, מוחין דאבא). באופן כללי, זכרון הוא לשון 'זכר', שענינו "חותם בולט", ובמוחין אר"א דזיווגייהו תדיר יסוד אבא, כח הזוכר, פעיל-מרוכז תמיד, משא"כ בזו"ג דזיווגייהו לפרקים, אין הזכרון, ריכוז יסוד ז"א, תדיר, וממילא השכחה מצויה, ואכן זוהי מדת כל אדם.

אמנם לכתחילה יש שני דברים שצריך שיהיו כל הזמן בראש, זכירת ה' וזכירת עמלק (המקבילות בשש המצוות התמידיות לסוד הפנים והאחור – "שמע ישראל וגו'", "ולא תתורו אחרי וגו'⁹ – ובאמת הכל מתחיל מזכירת עמלק, בסוד "אחור [ועי"ז] וקדם צרתני ותשת עלי כפכה [מצות האמנת אלקות,

בעולם העשיה (עולם המעשה), "אף עשיתיו", הזכרון הוא פעם אחת בשנה (כפשט ההלכה) והוא תלוי במצוה מעשית של קריאה בספר תורה (מעלת עולם העשיה היא שבאותה פעם, "אחת בשנה", יש לעשות זאת בשלמות – בקיום ה"תמחה" בפועל – ויש בה מעלת ה'מקודש' על ה'תדיר' יחסית, שעל כן דווקא אצל היהודים הפשוטים מתגלה מסירות נפש טבעית, יותר מאשר אצל תלמידי החכמים שמעולם הבריאה). ככל שיורדים בעולמות פוחתת הציפיה מהאדם להחזיק ראש בזכרון. בעולם האצילות יש זכרון תמידי בלא שכחה כלל, כמו שמתואר בהמשך המאמר.

⁷ לחיות במרחב אלוקי ביאור יג.

⁸ תו"א תצוה ד"ה "ועשית ציץ". נתבאר בארוכה בשיעורי פורים תשס"ט.

קודמת לזכירת מעשה עמלק (ולפי הנ"ל בפירוש "אחור וקדם צרתי ותשת עלי כפכה" יש לומר שיש בחינה של "ותשת עלי כפכה" שקודמת גם ל"אחור וקדם צרתי", היינו כפי שעלה במחשבה לפניו יתברך טרם יצר את האדם בפועל, וד"ל). על ידי שכחת התורה (איך שהיא ניתנה, וניתנת תמיד, מפי נותן התורה) אפשר גם לשכוח את עמלק. ובאורייתא ברא קב"ה עלמא (זח"א ה ע"א) והיא כלי אומנותו, (ב"ר א, א) ובודאי כח הזוכר שנברא על ידה הוא מצות הזכירות הנ"ל ואיך אפשרות השכחה [בהמשך הוא יסביר יסוד גדול בחלוק בין דברי תורה לדברי נביא. הוא יסביר, בין השאר, שהעולם נברא על ידי התורה, כנ"ל, ובפרט על ידי המאור שבתורה. לכן, כאשר אדם עובר על דברי תורה הוא נדחה מתחום הקדושה לתחום החולין של העולם הזה, אבל עדיין יש ביכולתו לעשות תשובה, שכן בעולם הזה גנוז המאור שבתורה שיחזירונו למוטב ועל ידי תשובתו הוא מעלה נצוצות מתחום החולין אל הקודש (זו הקדמה לנושא של חולין על טה"ק בכלל...)]. מה שאין כן באדם שעובר על דברי נביא, לו כבר אין אפשרות לעשות תשובה כפשוטה, כפי שיבאר.]

כמאמר (תהלים צד, ט) הנוטע אוזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט [חזון מפשט כוונתו – שאם על ידי התורה נברא כח הזוכר פשיטא שאין בה עצמה שכחה, היא עצם כח הזכרון – יש לדרוש "הנוטע [ה'] און [לאדם] הלא ישמע [האדם]?! היוצר [ה'] עין [לאדם] הלא יביט [האדם]?! כלומר שבהיות מציאות האזן והעין של האדם מעשה ידיו יתברך, על האדם, בפשיטות, ב'מודעות טבעית', לשמוע ולראות אלוקות, וכך לגבי זכרון. ה' ברא את כח הזוכר באדם על ידי התורה, שהיא עצם כח הזכרון, דעת הוי', וממילא נמצא שלאדם יש את הכח לזכור את ה', ואת מעשה עמלק וכו', תמיד. מציטוט

אחד' – כמו שא"א להיות ביותר ממקום אחד וכנ"ל – מה שאין כן ברוחניות...] לקבל את התורה ולהשיגה בדרכיה דרכי נועם (משלי ג, יז), לדעת את ה' בכל דרכיו [הוא לא מביא בפירוש את הפסוק, "בכל דרכיך דעהו", עליו חז"ל אומרים שהוא "פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה"].

והתורה היא הזכירה שהוא מצות זכרון מעמד הר סיני (דברים ה, י) [בתורה יש את כח הזכרון ועל ידי ידיעת התורה, ב"דרכי נועם" שלה, יבוא האדם לדעת את ה' ולהבדל מקליפת השכחה. באמת בסדר הזכירות זכירת מעמד הר סיני ומתן תורה

¹ וראה ע"ז בלקו"מ קמא קיא :

לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך (יהושע א). כי התורה היא רוחניות. ואשר זך ישר פעלו. ושכלו רוחני. יכול לתפוס כל התורה כולה. ולא ישבח דבר. כי דבר רוחני אינו תופס מקום. ויכולה התורה להתפשט ולשכון בשכלו. אך מי שהוא מגשם דברי התורה ועושה ממנה ממשות אוי יש לה שעור וקצבה כמה הוא יכול לתפוס בשכלו ולא יותר. ואם ירצה להשיג יותר אוי ידחה מה שכבר נכנס בשכלו בדרך כל דבר גשמי אם הוא כבר מלא אם ימלאנו יותר ידחה מה שהיה בו כבר. ומוזה בא השכחה.

וזהו: "לא ימוש ספר התורה". ימוש' מלשון ממשות. כמו שכתוב (שמות י'): "וימש חשך". כלומר הזהר שלא תהיה ממשות וגשמיות בדברי התורה. 'מפ"ך' כלומר מחמת פ"ך שיוצא מאתך יהיה לה ממשות וגשמיות. תזהר מזה. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא פה) שהתענה רב יוסף ארבעים יום שיתקיים לימודו. אחוו ליה לא ימוש מפ"ך. ושוב התענה וכו' אחוו ליה ומפי זרעך וכו'. כלומר שלא ימוש ויגשמו מפ"ך. ואזי יתקיים תלמודו. כי לא יהיה שכחה. כי דבר רוחני אינו תופס מקום. ודוק.

קריאת הסוגיא של "שאל באחת ועלתה לו וכו'". נקרא מתוך ה"עין יעקב":
 וירב בנחל וגו'. אמר רבי מני על עסקי נחל. בשעה שאמר לו הקב"ה לשאל לך והכית את עמלק אמר ומה אם בשביל נפש אחת אמרה תורה הביאו עגלה ערופה בנחל, כל (הנשמות) [הנפשות] הללו על אחת כמה וכמה [שאל עושה קל וחומר. מדת קל וחומר היא מ-יג המדות שהתורה נדרשת בהן – היא יסוד ההגיון, סברא דאורייתא. אבל, כאמור, הציווי של שאל אינו מדברי תורה אלא מדברי נביא, בהם לא שייד לדון ולדרוש בק"ו. ועל דרך הסוד, שלש עשרה המדות שבהן התורה נדרשת הן כנגד שלש עשרה מדות הרחמים, ומדת "קל וחומר" היא כנגד מדת "אל [רחום וחנון וגו']", כמבואר בספרי החסידות בשם הרב המגיד. מכאן נבין שדברי נביא, הוראת שעה, באים משם הוי' ב"ה שלפני יג מדות הרחמים. אך הרי יש שני שמות הוי' לפני יג מדות הרחמים, עם פסיק טעמא (סוד הצמצום, החטא) בגוויהו, אחד לפני החטא ואחד לאחר החטא והתשובה. אם כן, משמע שגם למי שעבר על דברי נביא "אין לך דבר שעומד לפני התשובה", והוא כמו שמוסבר באגרת התשובה בתניא שגם כאשר נאמר "אין מספיקין בידו לעשות תשובה" אם דחק את השעה ושב תשובתו מתקבלת.]. **אם אדם חטא בהמה מה חטאה, אם גדולים חטאו קטנים מה חטאו** [ממש סוגיא של 'תורת המלך'. ההגיון של שאל הוא ממש ההגיון של מדינת ישראל, המכונה 'טוהר הנשק', ועליו מכרזת בת קול "אל תהי צדיק הרבה":!?! מיד יצאת בת קול ואמרה לו אל תהי צדיק הרבה. ובשעה שאמר לו שאל לדואג סוב אתה ופגע בכהנים והמתה מאיש ועד אשה [שאל, שריחם על עמלק האכזרים, בסוף התאכזר על רחמנים והחריב עיר שלמה של כהנים]. יצאת בת

הפסוק כאן עולה גם שיש בחינת שמיעה ובחינת ראייה בזכרון – חכמה ובינה. אמרנו שכח הזכירה מגיע מהאין האלקי, עליו נאמר "אין מזל לישראל", ובפרט מדובר בשני המזלות "נוצר" ו"ונקה", מהם יונקים אבא ואמא, כנגד עין ואזן. גם במלה "אזן" וגם במלה "עין" אפשר לשמוע "אין" – על ידי חילוף ה-ז דאזן ב-י ועל ידי חילוף ה-ע של עין ב-א, חילוף עז ב-אי (רמז לבן עזאי, כמבואר במ"א), יחס של ז:א, ודוק. גם העין מקבלת מהאין (המזל העליון) וגם האזן מקבלת מהאין (המזל התחתון) – **אין-עין אין-אזן** שוה יש, בסוד "יש מאין".] **אם לא מי שכבר קלקל מדותיו וכחותיו נגד התורה ח"ו.**

אבל קושית הפשטנים במקומה עומדת להיות התורה נצחית ונוהגת בכל דור ובכל אדם, ולכל בשרו מרפא (משלי ד, כב) ותבלין ליצה"ר (קידושיין ל ע"ב) וא"כ לאדם שכבר קלקל איך שייכות מצוה זו [ממילא צריך להבין איך המצוה נוהגת גם ברוב האנשים שפגמו בכח הזכרון שלהם, כלומר איך היא שייכת לבינוני של התניא (כשלומדים דברי בעל פרי הארץ עלינו לזכור שהוא סוד המעבר בין הרב המגיד נ"ע לאדמו"ר הזקן בעל התניא, סוד המזל העליון שממנו יונק אור אבא, אדמו"ר הזקן, מאריך, ה"מ, ועתיק, הבעש"ט.].

"שאל באחת ועלתה לו, דוד בשתים ולא

עלתה לו"

כעת בעל פרי הארץ יבאר, כפי שהוזכר, את הנושא של הוראת נביא (ובימינו, הוראת רבי לחסיד) מול מצוה תורנית. הוא מסביר שויתור על דברי נביא חמור יותר מויתור על דברי תורה, ומשווה לענין זה בין חטא שאל שויתר על דברי נביא (שמואל שצוה את שאל למחות את עמלק) לחטא דוד שעבר על דברי תורה. כדי להבין את הקטע הבא יש להקדים את

והא איכא נמי מעשה דבת שבע?!

[רואים שהגמרא מחלקת בין מעשה אוריה למעשה בת שבע, אף שבדרך כלל כשאומרים חטא בת שבע כוללים את שניהם. מעשה אוריה הוא שפיכות דמים ואילו מעשה בת שבע הוא גילוי עריות, ודווקא מעשה אוריה נמנה בחטאי דוד כאן. והסיבה היא:] (הא) התם אפרעו מינייה [במעשה בת שבע דוד קבל עונש מידי (אך לא מת ולא נלקחה ממנו המלכות בגללו)], דכתיב ואת הכבשה ישלם ארבעתים [במיתת ארבעה:] ילד [שנולד מביאתו הראשונה על בת שבע נפטר]. אמנון תמר ואבשלום. אי הכי הסתה נמי אפרעו מיניה, דכתיב ויתן ה' דבר (בעם) [בישראל] מהבקר ועד (הערב) [עת מועד]. התם לא אפרעו מגופיה [הגמרא שואלת שגם על החטא של מנין ישראל בא עונש, ומתרתצ שהעונש היה על עם ישראל ולא בגופו של דוד]. (הכא) [התם נמי לא אפרעו מגופיה לאיי], [מקשה הגמרא שגם במעשה בת שבע לא נפרעו מגופו של דוד, אלא רק מילדיו, ועונה שגם דוד עצמו נפגע בגופו, שנצטרע:] אפרעו מגופיה, דאמר רב יהודה אמר רב: ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו ממנו סנהדרין ונסתלקה ממנו שכינה, שנאמר ישובו לי יראיך ויודעי עדותיך [חכמי הסנהדרין]. וכתיב השיבה לי ששון ישעך (ורוח נדיבה נזו רוח הקודש]. תסמכני).

[הגמרא ממשיכה להקשות על פי דברי רב:] והא אמר רב קבל דוד לשון הרע [חטא נוסף, שלא הוזכר]. כדשמואל, דאמר לא קבל. [הגמרא לא מנתה את קבלת לשון הרע כדעת שמואל, שסובר שאכן דוד לא קבל לשון הרע]. ולרב, דאמר קבל, הא אפרעו מיניה, דאמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו דוד למפבושת אתה וציבא תחלקו את השדה יצאה בת קול ואמר לו רחבעם וירבעם יחלקו

קול ואמרה לו אל תרשע הרבה [בת הקול משלימה את הפסוק הבא בקהלת, ומפרשת שמי ש"צדיק הרבה" בסוף יהיה 'רשע הרבה'. הגמרא לא מביאה כאן את הבטוי של חז"ל "כל המרחם על אכזרים כו". בכל אופן, דווקא בעקבות החטא הראשון, של אי-מחית עמלק, שאול נענש ונטלת ממנו מלכותו (החרכת נוב היתה מאוחר יותר, אחרי שה' כבר ניחם על מלכות שאול)].

אמר רב הונא: כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה [רש"י: "כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סייעיה" – כמה סמוך ומובטח, ואין צריך לחלות [להתחנן ולבקש] ולדאוג מכל רעה, מי שהקדוש ברוך הוא בעזרו, שהרי מצינו שאול נכשל באחת ועלתה לו לרעה לקונסו מיתה, לבטל מלכותו, ודוד נכשל בשנים ולא עלתה לו לרעה". יש אדם ש'הולך לו', הקב"ה איתו, ואז הכל זורם בטבעיות – 'מודעות טבעית', כמו שאנו קוראים לכך. הוא לא צריך לדאוג כל הזמן, וממילא גם נסלחים לו עוונותיו. הדוגמא לכך היא דוד, שה' סולח לו על העברות שלו. לעומת זאת, שאול נכשל בעברות ולא נסלח לו:], שאול באחת ועלתה לו, דוד בשנים ולא עלתה לו [יש כאן לשון מיוחדת – "עלתה לו". הייתי חושב – כמה בטח יחשוב מי שלא מכיר את לשון הגמרא – ש"עלתה" במובן טוב, שהדבר התקבל/נסלח לו. אבל כמובן שהמשמעות כאן היא להפך. (נשמע כמו שעלה לו ביוקר... כן)].

שואל באחת מאי נינהו? מעשה דאגג. והא איכא נמי מעשה דנוב עיר הכהנים?! [שהיה אחריו, כנ"ל, ואכן כך מסביר הגמרא:] במעשה דאגג כתיב נחמתי כי המלכתי את שאול [למלך]. דוד בשנים מאי נינהו? מעשה דאוריה [שהרג את אוריה]. ודהסתה [שהוסת משמים למנות את ישראל ובעקבות המנין באה מגפה:].

אבל המהרש"א מקשה על תרומם: **אבל לישנא גברא דמריה סייעיה לא משמע כן** [לפי לשון הגמרא, מלכות דוד לא נטלה משום שה' מסייע בידו, ולא כי חטא בחטא אישי, ולכן באמת נראה שיש כאן משוא פנים. לכן מביא המהרש"א באור משלו: **ונראה לפרש בזה על פי מה שאמרו הבא לטהר מסייעין אותו מן השמים והיינו גברא דמריה סייעיה לפי שהוא בא לטהר והודה על חטאיו וקבל עליו יסורים כדלקמן ולכך מן שמים סייעוהו לשוב בתשובה שלמה כמפורש בכמה מקראות בספר תהלים משא"כ בשאול דלא מצינו בו שהודה על חטא זה לפניו יתברך ב"ה ולא קבל עליו יסורין ולכך עלתה לו ודו"ק**] [המהרש"א מתרץ ש"מריה סייעיה" רומז ללשון "הבא לטהר מסייעין אותו". המשוא פנים שיש כאן, לכאורה, באמת בא על רקע קדום – דוד הוא בעל תשובה, הוא נמצא בתנועה של "הבא לטהר מסייעין אותו". לדוד יש קופת רצצים מאחוריו, לכן יש בו תמיד תנועה של תשובה ורצון להטהר. כאשר דוד נכשל בחטא הוא מיד מודה ומבקש לחזור בתשובה. לעומתו שאול הוא צדיק, "בן שנה שאול במלכו", כמבואר בהמשך הסוגיא, לכן כאשר הוא נופל הוא לא חוזר בתשובה מיד אלא מצטדק ותולה את חטאיו בעם. מכאן משמע בפשיטות שאין חילוק בין דברי תורה לדברי נביא בענין אפשריות התשובה, גם שאול היה יכול לחזור בתשובה אילו היה בטבע "בא ליטהר".].

הפרי הארץ לא יפרש כמו המהרש"א. הוא תולה את החילוק בכך ששאול עבר על דברי נביא בנגוד לדוד. הוא מפרש את המלים "באחת ועלתה לו" כרומזות לדרגת "אחת", אלוקות ממש, ואת "בשמים ולא עלתה לו" כרומזות לכך שדוד עבר על דברי תורה שהינם בגדר "שמים" לאלקות. כלומר, דברי הנביא

במלכותך [לפי רב, שאמר שדוד כן קבל לשון הרע, הוא אכן נענש על כך בנטילת חצי מלכותו].

המהרש"א: ה' מסייע לדוד בהיותו "בא

להטהר" כבעל תשובה

בעל פרי הארץ יקשה כעת על תחלת הגמרא, ממנה נראה שיש משוא פנים אצל ה' – לאחד ה' סולח ולאחד ה' לא סולח:

והענין הוא ארז"ל (יומא כב ע"ב) שאול באחת ועלתה לו דוד בשמים ולא עלתה לו, אשר לכאורה התמיה באמת גדולה לאלהים וכי משוא פנים יש בדבר?!

לפני שנמשיך בפנים נראה את פרוש המהרש"א על הגמרא, שהוא המקור לשאלת בעל פרי הארץ לגבי משוא פנים:

כמה לא חלי כו'. כבר נתקשו בזה המפרשים [מביא כקושיא קדומה (כמובא בשם ר"י אלכו בענף יוסף, כדלקמן): **וכי משוא פנים יש בדבר**] [שלדוד ה' סולח ואילו לשאול לא.]. **ותירצו בזה דחטא שאול הוא גדול ביותר לפי שהוא דבר הנוגע במלוכה כמ"ש לך והכית וגו' מעולל ועד יונק וגו' [מחיית עמלק היא מצות המלך, היא המצוה הראשונה שלו לפי סדר מצוות הצבור – לאחר מצות העמדת מלך באה מצות הכרתת זרעו של עמלק (ואחר כך מצות בנין בית המקדש)]. המפרשים מתרצים את הקושיא בכך ששאול פגם בתכלית המלוכה ולכן נטלת ממנו המלוכה. לעומת זאת דוד המלך חטא בחטא השוה בכל ישראל – בלשון המהרש"א, "חטא הכולל בכל ישראל", שאינו דווקא חטא שקשור למלכות – ולכן אין מלכותו נטלת בשל החטא: **משא"כ בחטא דוד שהוא חטא הכולל בכל ישראל** [לכן ברור למה דוקא שאול נענש בנטילת מלכותו].**

כמאמר (איוב כח, יב) החכמה מאין תמצא [יש אור, חיות וכח¹. האור והחיות של החכמה הם האין ואילו הכח – כח מה דחכמה – הוא ראשית היש]. והאין הוא מה שחוץ מן ההשגה ואינו מושג הוא המחיה את ההשגה ומאיר אותה [האין] הוא כל מה שלא נתפס ולא מובן בשכל. החידוש פה הוא שדווקא מה שלא מובן הוא מקור החיות של השכל, לא רק ש"תכלית הידיעה שלא נדע" (ראשית תורת הבעל שם טוב, ואילו כאן רואים את החידוש של תורת המגיד הנמשך על ידי בעל פרי הארץ). והנה הכל לפי מה שהוא אדם בהשגה אם מעט ואם הרבה, ההשגה נקרא יש אצלו, ומה שהוא חוץ מהשגתו נקרא אין סוף [האין] ואין-סוף הם היינו הך כאן]. אצלו המחיה את ההשגה.

ואחרי הנחת הכלל שבכל יש את זה לעומת זה עשה האלקים, ומי הוא העושה, הרי האין שלו המחיה את היש שלו [כבר בראשית היש קיימת התחלקות של "זה לעמת זה" – טוב ורע], לכן עיקר ושורש דבר להנצל מהיצה"ר הנוהג בכל היש שבו, הוא שיביא עצמו אל האין ושם יתפרדו כל פועלי און (תהלים צב, י), כמאמר (שם סח, ג) כהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני אלהים, שהוא האין סוף המחיה אותו [שלמעלה מחכמה והשכל המושג ולכן שם אין רע כלל].

מאין ליש – המהלך מהבעל שם טוב עד

אדמו"ר הזקן

הבעל שם טוב כתב שאדם צריך לקשר עצמו באו"ס, באין האלקי, באמונה פשוטה (שהיא תכלית הידיעה). המגיד כבר אמר שעבודת

חמורים יותר, שהם ישירות מה', "אחת", ואילו התורה היא כבר מדרגה שניה.

עיקר העבודה – לחבר את היש לאין

נמשך בפנים:

והוא ע"ד ארז"ל (סנהדרין פט. עיי"ש) המוותר על דברי נביא חיוב מיתה [הייתי חושב שדברי תורה יותר חמורים, אבל רואים שדווקא על דברי הנביא – שמגיעים ישירות מנותן התורה, מהאין האלקי – אי אפשר לוותר ואי אפשר לדון בהם בשום צורה (יש דיוק שהלשון אצל שאול היא לא 'לעבור' אלא 'לוותר')? כן, כאילו השליך את דברי הנביא. אם נביא אמר לך ולא קיימת, אין דרך לתקן זאת (בלי להגיע ל"עד דלא ידע" של פורים. נמצא שמצות "חייב איניש לבסומי בפוריא" היא תיקון מה שהחסיד לא קיים את דברי הרבי, ומכאן נבין את הסיפור בגמרא של רבה ורבי זירא שלא קיים את דברי רב יהודה רבו ורבה נפרע ממנו, בהיותם מבוססים כדבעי, כדי לתקנו וד"ל).]

להיות כללא דמילתא האדם נקרא ע"ש הנר"ג שבו והדעת אבל הגוף הוא בשר האדם. והנה כל הדעה בינה והשכל, אפשרות היותם אם טוב ואם רע, כי את זה לעומת זה עשה אלהים (קהלת ז, יד), בכל עניני הישות והתגלות שנברא יש מאין שהוא החכמה שנקרא יש (זח"ג רלט ע"א) [בחב"ד מדברים הרבה על ישות כמלה נרדפת לגאווה, אבל כאן רואים יסוד עיקרי שישות היא עצם הרגשת המציאות ולא דווקא גסות של גאווה בלב (והוא מתאים לדברי הארז"ל שגאווה פוגמת במוחין, י-ה שבשם, דווקא – גאווה בגימטריא י"ה). כאן הוא אומר שכל שכל ותפיסה הם מקור ותחלת היש]. והחיות של החכמה המאיר אותה הנקרא אין

¹ תניא, שער היחוד והאמונה פ"ב.

הלך לאיבוד, כבר לא רואים אותו – כולו חב"ד, כולו השגה. הויטבעסקר כן הבין את מעלת אדמו"ר הזקן ושבח אותו. דווקא אדמו"ר הזקן יכול היה – אם היה זוכה, אך הבעל-דבר הפריע – לקרב את כל המתנגדים, אם היה נכנס לגאון מוילנה. אדמו"ר הזקן הצטער שלא שברו את הדלת, אך יתכן שלא שברו כי ה'אין' של הויטבעסקר הפריע – החליש את התוקף של עצם היש של הקדושה... – ובלעדיו אולי היה שובר ונכנס.

התורה (ראשית היש) מתבלת את היצר הרע

לקראת עזר ה' (האין) להתגבר עליו

[כעת הוא מביא סתירה בדברי חז"ל בענין התגברות על היצה"ר:] והוא ארז"ל (קידושין ל ע"ב) יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, אשר לכאורה סותר מאמר (שם) בראתי יצה"ר בראתי תבלין את התורה, גם מאמר (שם) משכחו לבהמ"ד [לכאורה, לפי חז"ל יש פתרון ליצה"ר חוץ מהקב"ה, בנגוד לאמרה הראשונה "שאלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו"!] .

אבל באמת כי התורה שהיא החכמה, התחלת כל היש וכלי אומנתו. היא מתבלת כל היש להגיע על ידה אל האין המאיר בתוכה ומחיה אותה. אבל עיקרא ושרשא דכולא הקב"ה עוזרו בהגיע עצמו אל האין [התורה היא כבר שכל ולכן יש בה שרש ליצה"ר, שבכח שרש זה להמתיק את היצר הרע, וכנודע שהמתקת כל דין היא בשרשו דווקא – כמו שהוסבר שכבר מראשית היש שבחכמה קיימת מציאות של "את זה לעמת זה" – אך היא העומדת בראש החכמה ולכן 'מתבלת', דהיינו מכשירה (שהוא ענין ההמתקה הנ"ל), את היצה"ר לעלות אל האין (אי אפשר

הצדיקים היא להחזיר את היש לאין, דהיינו לתפור ולחבר חזרה את היש (הידיעה) אל מקורו באין (אמונה). כאן בעל פרי הארץ, תלמידו המובהק של המגיד, אומר דבר דומה בדרך של "שוב" – לא בדרך של "רצוא", כתורת המגיד – שהאין האלקי צריך להאיר לתוך היש ולהחיות אותו. דוגמה יפהפיה אין שבעל פרי הארץ משמש מעבר בין הה"מ לאדה"ז כנ"ל (בהיות תורתו "דרך מעבר" ולא "דרך התלבשות" אינו נחשב כאחד הרביים של חב"ד, הגם שיש הו"א כן למנות אותו, כידוע השיחה של הרבי בזה).

לסיכום: הבעל שם טוב גילה את האין – "תכלית הידיעה שלא נדע", על ידי מיצוי כל הידיעות האפשריות עולים לאין; המגיד נ"ע אמר שצריך להחזיר את היש לאין (כשם שה' ברא את העולם יש מאין על הצדיקים להחזיר את היש לאין, מבלי לבטל את מציאות היש) – לא רק להגיע לאין, לאמונה פשוטה שמעל כל ידיעה, אלא לחבר את היש לאין, לחבר את הידיעה לאמונה הפשוטה; בעל "פרי הארץ" אומר כאן שצריך לחבר את האין ליש בדרך של "שוב" – להמשיך את האמונה להשגה. לפי זה, מה החידוש של אדמו"ר הזקן? הוא התעצם עם ה"יש" האלוקי, ההשגה האלוקית, עם עצם ההשגה של פנימיות התורה, שה"אין" אמנם נמצא בו (הרי פנימיות התורה – רזין דאורייתא ורזין דרזין דאורייתא – היא בעצם בחינת אין), אך לא בדרך של המשכת האין לתוך היש על מנת להחיותו אלא בדרך של השראת האין הבלבי מושג ביש המושג מאליה. מכאן ניתן להבין למה חלקו על דרך אדה"ז כמה צדיקים מתלמידי הבעש"ט והמגיד. הם ראו בהתעצמות עם המושג סכנת שכחת האין הבלתי מושג.

במלים קצרות: הבעל שם טוב הוא האין, המגיד הוא מיש לאין, בעל "פרי הארץ" הוא מאין ליש ואדמו"ר הזקן הוא יש. אמנם האין גנוז בתוך היש, אך היות שלא מדובר עליו בפני עצמו אפשר לטעון, כמו הקאליסקר, שהאין

החיות מוכרח להיות מה שאינו מושג, הוא המחיה את ההשגה, וכל חד וחד לפום שיעורא דיליה מחיה אותו מה שלמעלה מהשגתו [ע"ד באור הבעש"ט על "תכלית הידיעה שלא נדע", שצריך לדעת כל מה שאפשר לדעת ורק אחר כך לומר שהתכלית היא מה שאנו לא יודעים. ככל שאני יודע יותר אני 'דוחף' את האין גבוה יותר. אך כאן עיקר החידוש הוא שהאין מחיה את היש בדרך "שוב" כנ"ל].

ולכן לא נכתבו טעמי המצות להשיגם [ברוב המצוות בתורה לא נתפרש טעמם, כי העיקר הוא האין האלקי. אמנם, דווקא המגיד אמר לאדמו"ר הזקן לכתוב שו"ע עם טעמים, כדי שהדברים יובנו, אבל תמיד יש הבנה יותר עמוקה, על פי פנימיות וכו', והתכלית היא:] שהרי אחרי כל ההשגות העיקר הוא להתדבק בשאינו מושג, שבכל מושג יש אחיזה ליציה"ר, אם לא במצות שנאמרו טעמם ג"כ רצונו ית' להשיג יותר ולהתדבק שם בשאינו מושג המחיה את ההשגה, בכדי לחבר תחלת היש עם האין כי היש הוא כסא לאין [אצל הבעל שם טוב יש מושג של "הרע כסא לטוב". כאן, על פי דבריו שטוב ורע מתחילים בראשית היש של שכל מושג, מתחדש אצלו מושג – "היש כסא לאין". והנה, הפירוש הפשוט של "הרע כסא לטוב" בכתר שם טוב הוא שהרע, החשך, מבליט את הטוב, האור. כמו כן כאן, היש, השכל המושג, אמור להבליט את האין, ה"לא נדע", שמקיף אותו ואף שורה ומאיר בתוכו, והיינו דווקא על ידי זיכרון השכל בתכלית, שהוא ענין לימוד התורה.].

ומוכרח לילך מדרגא לדרגא זה כסא לזה וזה לזה בסדר השגתו עד שמגיע מטעם למעם עד סוף ההשגה להשיג שהאינו מושג מחיה ומאיר אותה השגה וטעם, והוא מאמר שלמה המלך

לעלות, להבטל ולהכלל, באין האלקי עם טעם מר של היצר הרע, הנאחז בשכל המושג, רק עם טעם מתוק של תיבול היצה"ר בדברי תורה, דברי אלהים חיים). אכן, כדי להגיע ממש לאין חייבים את עזרת הקב"ה, כמעין "מכה בפטיש", כמו שיבאר.], ושם יאבדו רשעים מפני אלהים, שהוא ענין ארז"ל (ברכות ה ע"א) אי אזל מוטב ואם לאו וכו' [אם העצה של למוד תורה לא עזרה – יזכור לו יום המיתה [שהוא בטול גמור אל האין.], שכנגד כל החכמות והשכלים וההשגות את זה לעומת זה עשה אלהים. אפילו בחכמה, כמאמר (ירמיה ד, כב) חכמים המה להרע [בדרך כלל מבינים שהפסוק הזה מדבר על אנשים חכמים שמשתמשים בחכמתם לכל מיני דברים איומים. כאן הוא מחדש שהכוונה שבעצם החכמה נכלל שרש-נטיה לרע, היות שבכל שכל מושג "את זה לעמת זה עשה האלהים".], עיקר תבלין התורה להיות מתדבק בחיות המאיר בתורה שאינו מושג והוא המבואר בספרים על אמתת פעולת ההצלה מן היצה"ר, לבקש מאתו יתברך באמת שיעזור לו [התורה מעלה את היצה"ר עד ראשית ההשגה, כדי שיאיר בה האין שמעל להשגה, ובשביל ההארה צריך להתפלל לעזרת ה' ש"אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו"].]

מה שלמעלה מהשגה מחיה את כל מה

שמושג

ומי לנו גדול ממושה רבינו ע"ה שארז"ל (ר"ה כא ע"ב) מ"ט שערי בינה נמסרו לו למשה חוץ מאחד שלא השיג, המחיה את כל מה שהשיג [יש כאן חידוש נפלא: משה זוכה ל-מט שערי בינה, אבל מה שמחיה אותם הוא דווקא העובדה שהוא לא משיג את שער ה-ג.], כי

התורה היא אור, והיא כללות כל המציאות. בסוד נקודה-קו-שטח התורה היא שטח – אולי נסביר זאת בפורים – וממילא כל השטחים, כל היות העולם, הם תורה.], והמצות נקראים נרות [מצוה היא יותר נקודתית בסוד נקודה-קו-שטח.]. כי נר מצוה (משלי ו, כג), לכן אפילו אם סר מן המצוה ימין או שמאל [מנקודה אפשר לסור, אך אז סרים לשטח – יוצא קו מהנקודה ונכנס לשטח:]. להיות עולם שנבראו בתורה, המאור שבה מחזירו למוטב (ירושלמי חגיגה א, ז) שהיא התשובה, אם לא באומר אחטא ואשוב (יומא פח ע"ב) שסורו רע שסר עם המאור שבה שהוא התשובה ובלתי התשובה לא היה סר לכן אין מספיקין [ועל דרך זה – לא אותו דבר – בעובר על דברי נביא. אכן, כפי שהוזכר, גם ב"אחטא ואשוב" אם דחק ושב מקבלים את תשובתו, ומכאן נלמד שגם בדברי נביא אם דחק (עד שהגיע לאין) ושב מקבלין תשובתו, כנ"ל].

משא"כ המוותר על דברי הנביא שנשתלשלו משאינו מושג אל המושג באופן דבריו דווקא ואין לו דרך אחר [דברי הנביא אינם שטח אלא קו.]. חייב מיתה ודאי [כפי שעלול לקרות לקו – מיתת המלכים.], שאם אין סדר ההשתלשלות הרי אין השאינו מושג דבוק במושג ואינו מחייבהו [בין האינו-מושג למושג צריך להיות קו שמחבר אותם.]. משא"כ העובר על דברי תורה כנ"ל [הוא פשוט סר למקום אחר, שגם בו נמצאת התורה, המאור שבתורה. מכאן אפשר להתבונן בעומק בסיפורו של יונה הנביא, שרצה לברוח מנבואת עצמו. לכאורה זו היתה סברתו, שמנבואה אפשר לסור – רק שה' לא נתן לו. יום כפור הוא כמו פורים, כפורים, ולכן קוראים את ספר יונה במנחה דיום הכפורים – הזמן בו מקיימים "עד דלא ידע" כפורים, לקראת מנחה. ה' לא נותן ליונה

ע"ה (קהלת ז, כג) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני ואינו מושג כנ"ל [שלמה המלך נכשל דווקא במצוה שכן נתפרש טעמה – הוא חקר את הטעם לאיסור, שעלולים להכשל בדבר נוסף בעקבותיו, וחשב שהוא לא יכשל ולכן התיר לעצמו:]. ומאמר זה אמר אחר הכשלו במצות שנתפרשו טעמם שאמר ארבה ולא אסור (סנהדרין כא ע"ב), אם אמנם חכמת שלמה אשר לפניו ולאחריו לא קם כמוהו ידע את כל אשר נעשה אבל הנה הוא על דרך זה.

המאור שבתורה שבתוך העולם מעורר

לתשובה

והנה החילוק שבין התורה ומצות הנביא, שהתורה היא כללות כל העולם כולו שהרי באורייתא ברא קוב"ה עלמא וכל היות העולם תורה הם ומשם אפשרות הדביקות באין סוף ברוך הוא ע"י אור תורה [כלומר, שבכל דבר ודבר ניתן להדבק באין סוף, כמו שכתוב – הפסוק שהוא לא הביא קודם – "בכל דרכיך דעהו", דעת ("דעהו") היינו דבקות. הדבקות היא על ידי אור התורה שנמצא בכל דבר. ידועות השיחות הראשונות של הרבי, שלא יתכן שהעולם יתנגד לקיום התורה, היות ש"באורייתא ברא קוב"ה עלמא" – אי אפשר לומר שיש התנגדות של העולם לקיום התורה. כאן הווארט שהוא יסביר הוא עוד פן, שאומר עוד יותר – העולם רוצה לעזור לך לעשות תשובה. התורה שבעולם, שהיא בעצם המאור שבתורה, מעוררת לתשובה. אפשר לומר שגם זה כלול בדברי הרבי, שלא רק שהעולם לא מתנגד אלא הוא גם מסייע. מה שנראה שהעולם מפתה אותך לעבור על דברי תורה הוא כמשל הזונה שמפתה את בן המלך ברצון המלך, אבל היא עצמה רוצה שלא תשמע לה.

נשמה. זה פגם בשלמות העם. כשהוא מנה את עם ישראל הוא רצה לגרום לאחדות וכללות, לראות שכל האותיות נמצאות בספר התורה, כל הנשמות בעם ישראל – כמו הסופרים ש"נקרא שמם סופרים שהיו סופרים את כל האותיות שבתורה". הוא רצה למנות ולהראות שהעם שלם. החטא הראשון הוא החסרה מהעם והחטא השני הוא לכאורה להרבות, כמו שגם יואב אומר לו שם "יוסף הוי' אלהיך אל העם כהם וכהם מאה פעמים". יש מי שדורש את כל התורה כולה במיעוט וריבוי – אלה שני החטאים של דוד, מיעוט וריבוי. לכן נקרא שהוא חטא בשתיים – "מיעוט רבים שנים". כל הענין של מספרים הוא שנים, ואילו אחד הוא אין, למעלה מהמנין. לכן יש מנין מצוות – **תריג** מצוות – סוד של כמות, בעוד התורה מצד עצמה "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים".]

"ואתה תצוה וגו'": הבאת השמן למשה –

חבור המושג אל הלא-מושג

[כעת מתחיל לקשור הכל לפרשת תצוה:] וזהו (שמות כז, ב) ויקחו אליך שמן זית זך, כי להיותו שורש הדעת של כל ישראל, ושכלו אינו מושג לכל ישראל כי גבוה על גבוה הוא בשכלו מכולם, ואם יקחו שכלם אל שכלו הרי דבקים הם בשאינו מושג אצלם [השכל של משה הוא "אין" בשביל כולם, וכשדבקים בו דבקים באין.], שהרי הכל לפי מה שהוא אדם [הכל יחסי, הכל לפי ערכין]. כנ"ל. והשמן נקרא ע"ש השכל והחכמה, לכן ויקחו אליך שמן זית זך [את כל השכל, ואת זכך השכל, שיקחו אל משה]. כתיב הוא ע"ש הכנעה ושפלות ואין [אומר כאן שלשה מושגים: הכנעה שפלות אין ר"ת **אשה** למפרע, "אשת חיל עטרת בעלה".] שהוא השאינו מושג כנזכר, למאור [האין.]

לברוח, עושה שדברי נבואה גם יהיו כמו דברי תורה שמתפשטים בכל מקום. והיינו מפני שהנבואה שלו היתה להחזיר את אומות העולם בתשובה, שהדברים יגיעו לשטח רב ביותר (תופעה שעד כה לא היתה), וד"ל].

ויתור על דברי נביא – בטול הקשר בין הלא-

מושג למושג

לכן שאול המלך שאול בתר טעמיה אם אדם חטא בהמה מה חטאה (יומא כב ע"ב) ושארית נתינת טעמו ונימוקו עמו בדברי הנביא [עשה חושבים, שכל והשגה בדברי הנביא.], מזה ויתר על דברי הנביא והפריד את המושג מן השאינו מושג בנתינת טעמו [כלומר, הוא נאחז במושג, בקל וחומר, והרי כל ענין דברי הנביא הם לקבל את האין, את הלא-מושג. זה כל הענין של רבי וחסיד – חסיד לא מתייחס לרבי כסוגיא בגמרא, שצריכים ללמוד בעיון, אבל רבי הוא כמו נביא, לא צריך לפלפל, להשיג יותר מדי, וגם מה שאתה כן משיג צריך מיד לחבר לאין.], שהרי עקרא ושרשא דכולא השאינו מושג המחיה ואחת היא בכל העולם כולו [האין הוא מדרגה "אחת" בכל העולם כולו.], וזהו ארז"ל שאול באחת ועלתה לו ודאי. משא"כ דוד בשתיים אם סר, הרי הוא מאיזה מצוה הנערך למספר שתיים [ה"נר מצוה" עליו הוא כתב קודם.], לכן לא עלתה לו, שהרי התשובה קדמה לעולם שנברא על ידה (ז"ח רות קג ע"ב) ומחיה אותו, והמאור שבה מחזירו אל האחת שאינו מושג [אפשר לקשר זאת לשני החטאים שהגמרא מונה, חטא אוריה וחטא הסתה: הצד השוה שלהם, שיתכן שדוד חשב שבחטא ההסתה הוא אפילו מתקן את חטא אוריה. אם אתה הורג מישהו אתה מחסר אותו מהכלל – החסרת מעם ישראל

מפחד רק ממה שהוה שהוא אין, לא ידוע. ברגע שהוה נכנס לאמבטיה, זה כבר יש, משהו שיודעים מהו. (אז למה **עמלק** בגימטריא **ספק**?) הוא תמיד מייצר ספקות מכיון שהנחת היסוד שלו היא שהכל צריך להכנס לתחום היש. הרי אין לו אמונה. הפשט של **עמלק** בגימטריא **ספק** היינו שמטיל ספק באמונה, אינו מסוגל להאמין בשום דבר, רק לחתור להבנה שכלית בכל, להכניס את הכל לתחום השכל.], ועצת ההצלה מאתו להגיע ולהתאחו באינו מושג שהוא הזכר המשפיע ומחיה את המושג [כפי שאמרנו שמי שבאין, באצילות, שלא חטא ולא פגם, הוא זוכר בלי שכחה].

להנצל מעמלק: הקדמת יראת חטא

(שלמעלה מהשכל) לחכמה

וזהו זכור את אשר עשה לך עמלק שהוא היצה"ר בכל עניני מעשיו, תגיע למדת זכור להנצל ממנו. והוא ארזיל (אבות ג, ט) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו רמזו בצחות לשונם על יראה זו שלמעלה מן ההשגת חכמתו [מפרש כאן, כמפורש בחסידות, שכל קדימה היא לא רק בזמן אלא גם במעלה – לא הפשט, אך כאן מפרש כאן, שמגיע ליראת חטא שקודמת במעלה לחכמה, יראה אין סופית. ה-י היא חכמה, שהיא כבר צמצום, והיראה שקודמת לחכמה היא אין סופית.], שהיא יראה שאין לה סוף שהרי היראה זו מאין סוף היא [זו הגבורה דעתיק שמתלבשת במוחא סתימאה דאריך. החכמה של התורה באמת מתקשרת לאין, כפי שכתב, אבל כעת עיקר האין הוא היראה, יראת חטאו שקודמת לחכמתו". בכלל, כל פעם שלמדנו פרי הארץ הדגשנו שהעיקר אצלו הוא היראה – כמו היראה מהשכינה שמדברת בתוך הפה – שפלות ("השפל באמת") ויראה.], ובוודאי חכמתו

המאיר ומחיה את הכל בכדי להעלות נר מצוה [שהיא "שתיים". נר ועוד שתיים שוה 1000 – שתיים עולה ג"פ נר וד"פ נר עולה 1000, "אלף אורות" שנתנו למשה במתן תורה]. לאור תורה [שהוא אין, "אחת"].

עמלק רוצה להפוך את הכל למושג

והנה ענין עמלק מבואר במדרש (תנחומא כי תצא ט) משל ליורה רותחת קפין אחד בתוכו, אע"פ שנכוה הוקיר אותה נגד אחרים, והענין הוא שקודם קפיצתו בתוכה לא היה מושג הכויה האפשרית ממנה [היה פחד היולי, אך לא היה מושג מה בדיוק תעשה הקפיצה ליורה הרותחת]. והיתה יראה שאינה מושגת ואין סוף [יראה שלא התלבשה בשכל. כאן כבר חידוש, קודם היה סתם משהו לא מושג, וכעת מדבר דווקא מיראה לא מושגת. אם הלא-מושג הוא הכתר היראה היא כבר חכמה סתימאה שבה מתלבשת גבורה דעתיק.]. שהיא הפקרות גמור ליכנס לתוכה [קודם יש יראה אין סופית, כי אינך יודע מה יגרום הדבר, וממילא כדי לקפוץ ליורה צריך הפקרות גמורה. ממנו נלמד בקדושה, שצריך גם את ההפקרות של עמלק, שגם אליה מגיעים על ידי "עד דלא ידע" של פורים – "השלך על הוי' יהבך", להפקיר את עצמנו כמו שעמלק הפקיר את עצמו. עמלק הפקיר את עצמו כדי לכפות-לאנוס את האיני-מושג, שחייב להיות מושג, ואנחנו מפקירים עצמנו כדי להגיע ללא-מושג, להתחבר לאין.], משא"כ זה בקפיצתו הביאה להשגת הכויה באופן שהיא [בדרך כלל מסבירים שעמלק מפריד בין השכל ללב, אבל כאן ההסבר שהוא רוצה להפריד בין האמונה (האין) לשכל (היש)]. שהוא ענין היצה"ר שכל עיקר אחיזתו בהשגה [עמלק סובר שאפשר להכניס הכל לתוך תפיסה שכלית, הכל לתחום היש, מבלי להשאיר שום אין. עמלק

ב. השלמת סוגית חטאי שאול ודוד

כהשלמת הסוגיא, נראה כאן עוד ממפרשי העין יעקב:

עיקר המלכות הוא ההמשכיות

נתחיל מהריטב"א:

מעשה דאגג. קשה ליה לר"י דשאול נמי איכא אחריתי, שהרי קודם מעשה של אגג, כשהקריב העולה קודם שבא שמואל שאיחר מן המועד אשר יעדו, כתוב עליו בקש לו ה' איש כלבבו, וההוא קרא הוה ליה לאתויי הכא. ותירץ ר"י כי אז לא הפסיד המלוכה לגמרי ולא היה רצון ה' להעבירה אלא ממנו אבל לא מבניו אבל במעשה דאגג נפסק המלוכה אפילו מזרעו לפני זה היחוד אצל דוד הוא מלכות בית דוד. יתכן שאחד מבניו נהרג וכו', אבל המלכות של בית דוד נמשכת לנצח. רואים זאת בסוף מעשה אגג, ב"נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם" – "נצח ישראל" הוא בית דוד. ה' לקח את הנצחיות משאול ונתן אותה לבית דוד. פעם למדנו ש"אין מלך בלא עם", 'אין מלך בלא עוד מלך', כי עיקר הנצחיות היא בית המלכות, ולא של המלך האישי – "רגליה ירדות מות", והשאלה רק מה יקרה כשהמלך ימות, אם יש המשך או אין. מכאן אפשר להבין על מהות עמלק, עם-מלק, שכמו שהוא מפריד בין המוחין למדות – או כמו שמסביר כאן, בין המוחין לבין האין – הוא גם מולק-כורת שושלת, שלא תהיה המשכיות. קשור גם לכך שכאשר שאול לא הרג את אגג הוא נתן לו המשכיות, את המן האגגי, שאכן נקרא על שם אגג ולא מוזכר בפירוש בתור 'המן העמלקי'.

מתקיימת שהרי הוא המחיה ומאיר את החכמה ומקיימה.

ויראה זו נוהגת לעולם ולדור ודור [כפי שאמר קודם, שכמה שעולים גם האין עולה, היראה שלמעלה מהשגה עולה]. שהרי בכל תוספת החכמה והשגה צריך להתאחו בשלמעלה ממנה ואינה מושגת שהיא יראה הקודמת בכדי להציל את היש שהיא החכמה מאחיות היצה"ר. וזהו (שמות יז, טז) כי מלחמה לה' בעמלק, הוא היצה"ר מדור דור [בכל מדרגה שאדם נמצא, צריך להגיע לאין שלמעלה ממנה]. עד ביאת הגואל. ובלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים (ישעיה כה, ח) אז יהיה השם שלם הכל שלום.

ידוע ש"בראשית" הוא "בחכמה", שלומדים מ"ראשית חכמה יראת הוי"ו" – פסוק של יראה וחכמה – וידוע הרמז ש"ברא אלהים" עולה יראה-חכמה, והוא "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו". יראה-חכמה משלים ל-טוב ברבוע, סוד שם אהוה שבר"ת "את השמים ואת הארץ". אפשר לפרש ש"את השמים" היינו יראת שמים – "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" – ו"את הארץ" היינו "הוי" בחכמה יסד ארץ". הצירוף שמביא כאן, זכר ו-אין, הוא אחד פחות – רפת.

בדרך מליצה, מילתא דבדיחותא לסוף, יש היום מושג 'אין לי מושג' – אין לי מושג מה כתוב כאן... – וזה בדיוק מה שהוא רוצה לעשות כאן, להמשיך מהאין למושג. רבי נחמן כתב ששער הנון אצלו הוא "איני יודע", רק שהחידוש כאן הוא שה"איני יודע" הוא החיות של כל הידיעות, ה'אין לי מושג' הוא החיות של הכל. בכלל פרי הארץ הוא ספר שאצל רובא דעלמא שייך לומר 'אין לי מושג' מה הוא אומר, כמו רבי אייזיק בחב"ד, כמו הרוגאטשובר בנגלה – צריך הרבה ספרים כאלה...

שדוד חטא וחדל"ל אומרים "כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה". לפי זה יש כאן יחס בין כמות לאיכות – התורה שבכתב מורידה את כמות החסאים, אבל אומרת שחטא, והתורה שבעל פה מוסיפה עבירות, אבל אומרת ש"כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה". השאלה מה יותר טוב, להמעיט בכמות העבירות אבל כל אחת יותר חמורה או להרבות בעבירות אבל יותר קלות. יש כאן יחס בין תהו לתיקון – תהו הוא או-או, או עבירה או לא עבירה, אבל מה שכן עבירה הוא לגמרי עבירה. תיקון בא למעט את האורות ולהרבות כלים – יש יותר עבירות, אבל כל אחת פחות חמורה, לא כל כך נוראית כמו שחשבת. הסבר יפה ליחס בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה, תהו ותיקון.

הכנעה-הבדלה-המתקה בפירוש "גברא

דמריה סייעיה"

ובעיון יעקב:

גברא דמריה סייעיה. עיין בהמרש"א מה שתירץ [על הקושיא שגם בעל פרי הארץ מקשה]: וכי משוא פנים יש בדבר ע"ש [כך שיהיו לנו כבר שלשה תירוצים עד כה – התירוץ שהמרש"א דחה, התירוץ שהוא כתב, והתירוץ הנוסף. צריך לעשות סדר מהתירוצים]. ועוד נ"ל לומר דהא מה דחטא דוד באוריה מצינו בקידושין דף מ"ג ע"א [מופיע בתוך סוגיא בקידושין ששייכת לשליחות. ההלכה היא ש"אין שליח לדבר עבירה", ולכן לפי ההלכה חייבים לפרש את הפסוק כך: [מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו משום דמורד במלכות הוה דקאמר ואדוני יואב [בכלל קשה, שכאן משמע שזו עבירה וכאן משמע שלא היתה עבירה, כי היה מורד במלכות], אך אי אמרינן מגדולת עבד ניכר גדולת רבו לא הוי אוריה כמורד במלכות [שהרי

תורה שבכתב ותורה שבעל פה מונות חטאים

אחרת

ודהסתה. פירוש שהוסת למנות ישראל שלא לצורך. תימה דהא בקרא לא כתיב עון הסתה, כדכתיב [על דוד]: לא סר מכל אשר צוהו ה' ימין ושמאל רק בדבר אוריה החתי [כתוב רק בדבר אוריה, ולא הסתה]. בשלמא למ"ד קבל דוד לה"ר ל"ק אמאי לא מני ליה קרא [למה לא מוזכרת לשון הרע בפסוק]. דכיון דדברים הנכרים ראה כדאיתא התם לא חשיב עון כל כך. ותירץ דהסתה נמי כיון דהוסת בו [מישהו הסית אותו, ה' הסית אותו], כדכתיב ויסת את דוד לומר לך מנה את העם, כעין שונג או אנוס הוא [שייך לסוגיה שראינו בקובץ שיעורים, על ידיעה – לא סתם ידיעה, אלא אונס או הסתה – ובחירה. יש כאן לכאורה עוד ראייה לדברי הקובץ שיעורים (חוץ מהנאמר בשמשון), שהוא הוסת ואף על פי כן קבל את שלו ונענש]. ולא חשיב ליה קרא, והכא חושבים ליה משום דחושבים בשאול עון של אנג אע"פ שהיה כעין שונג דהא דנין ק"ו [כשהוא מלמד זכות על שאול, ששאול לא הבין מה שבעל פרי הארץ כתב כאן – שבדברי נביא לא דנים, שהם צריכים להיות למעלה מהשכל – הוא אומר בפשטות שכמו בכל דברי תורה דנים קל וחומר, כך הוא הבין. לא צריך לצפות משאול שיבין את החידוש, שבדברי נביא לא אומרים קל וחומר. הוא אומר בעצם שהסברא ההגיונית של האדם אונסת אותו].

אפשר ללמוד מכל זה שיש עבירות שלפי התורה שבכתב הם לא עבירה ולפי התורה שבעל פה הם כן עבירה, חז"ל עושים מהן עבירה. לפי זה, לכאורה, התורה שבכתב היא לקולא. יש גם הפוך, שבתורה שבכתב כתוב

שהבטיחו נתן הנביא לא תמות היינו כפשוטו שלא ימות, ואכן לא מת.].

פירושי ה"עץ יוסף"

נקרא בעץ יוסף:

ודהסתה. שהוסת למנות את ישראל בסוף ימיו וגרם לבא עליהם דבר (רש"י). ואע"ג דבקרא לא כתיב אלא רק בדבר אוריה החתי [כפי ששאל הריטב"א. אפשר לפרש שהחטא היחידי שהוא לסור ימין ושמאל הוא רצח, ששייך לשמאל. מה שאין כן גילוי עריות, בת שבע, הוא פגם היסוד – באמצע. גם מנין ישראל – שפוגם במלכות – הוא באמצע. צריך לומר שגם קבלת לשון הרע, אם היתה, היא באמצע – בלב, בתפארת. שלש העבירות האחרות שכתובות כאן הן בקו האמצעי, לא סר ימין ושמאל, אבל לרצוח את אוריה לגמרי בשמאל. (בשכינה ביניהם מוסבר שזו נתינת יניקת לע"ז של עמון, פגם בדעת.) אז זו עיטרא דגבורה שבדעת.], ולא קחשיב דהסתה, יש לתרין לכך אמר בדבר אוריה החתי, ולא אמר רק באוריה החתי, אלא דהיה נמי דבר דדומה לחטא אוריה דנהרג בשבילו [שהוא גרם בלבד, שהרי "אין שליח לדבר עבירה".] בן נמי הוה גורם [בגרמא.] מגפה בישראל [אם כבר הוא דורש רמז, אפשר לומר עוד יותר ש"דבר אוריה החתי" רומז למגיפת הדבר שהיתה בעם בעקבות המנין. (רמת שמואל).]

הא איפרע מיניה [על קבלת לשון הרע, כדעת רב.]. מדה במדה. הוא הפסידו לחלק נחלתו והוא נפסד בחלק המלכות. אך קשה דהא לאו מיניה איפרעו [כמו ששאלו על "ארבעתים ישלם" במעשה בת שבע.], ואם כן הדרא קושיא לדוכתא, ויש לומר דחלוקת המלכות מזרעו נחשב כאילו איפרעו מיניה גופא [מחזק מה שאמרנו קודם, שעיקר

מגדיל את דוד, שאפילו יואב הוא אדונו וכ"ש דוד.]. וחטא דוד [דוד לא הבין אותו נכון וחטא, כמו שכתוב בסוגיא דידן.]. אך מוכח שצוה הקב"ה שלא לעבוד לצבא השמים ולא אמרינן מגדולת עבד נודע גדולת רבו א"כ לא חטא דוד, וזה דמריה סייעיה ע"פ מצותיו [שלא אמרים שמגדולת עבד נודע גדולת רבו.]. מוכח שלא חטא [כלומר, ה' מבטל את החטא – שכלל לא היה חטא, כמו באיז'ביצא. פירושו על דרך "כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה".]. וגם בהאי דהסתה לא חטא כולי האי כדאיתא בברכות שאמר הקב"ה הריני מכשילך בדבר שתינוקות של בית רבן יודעין אותם ומכשול שונג מקרי כיון שהקב"ה הכשילו וכמ"ש הריטב"א.

לגבי קושיית המהרש"א על "דמריה סייעיה" אפשר לומר שה' מסייע שיחטא רק כאלה חטאים. אם כן, יש כאן בשלשת הפירושים הכנעה-הבדלה-המתקה: לפי הפירוש הראשון, ה' דאג שהוא יחטא רק חטאים כאלה, ולא שנוגעים למלכות. לפי הפירוש השני, של המהרש"א, דוד עשה תשובה – תשובה היא הבדלה. הפירוש השלישי, של העיון יעקב, שדוד בכלל לא חטא – המתקה גמורה.

ובהמשך העיון יעקב:

נצטרע דוד. וכתבו תוספות ותימה לי א"כ שילם יותר מארבעתים ומדחיקים מאד לתרין ובאמת לק"מ דהרי דוד גזר ואמר כי בן מות הוא ואת הכבשה ישלם ארבעתים ואע"ג שהבטיחו נתן הנביא ואמר לא תמות היינו מיתה ממש מ"מ נצטרע שחשוב כמת לכפר על מיתתו ממש וק"ל [מה המחלוקת ביניהם? תוספות יודעים את הפסוק, רק שהם לא סוברים שמה שאדם מוציא מפיו בלי דעת מחייב, שהוא גזר על עצמו. וכן סוברים שמה

עליו עגלה ערופה [זו הדרשה של "בנחל", "על עסקי נחל"]. ובפרש"י בספר שמואל לא נקט במלתיה קטנים מה חטאו אלא בהמה מה חטאה ונראה דהיינו משום דלא מצינו בקרא שחמל שאול על הקטנים כלל אלא על מיטב הצאן והבקר וגו' ויש ליישב תלמודינו [שכתב גם קטנים וגם בהמות]. כיון דכתיב דחמל על אנג מסתמא דחמל נמי על הקטנים שלא חטאו כלל. [כעת שואל למה הגמרא הוציאה את הביטוי "דירב בנחל" מהפשט, שנלחם עמם בנחל. והוא מסביר:] והוציאו קרא דירב בנחל מפשוטו שעשה מלחמה ומריבה עם עמלק בנחל משום דמשמע בקרא דעמלק יושב בהר דכתיב וירד העמלקי והכנעני היושב בהר וגו' ודו"ק.

אל תהי צדיק הרבה. דהיינו לרחם גם על הרשעים וקאמר כשאמר ליה שאול לדואג כו' א"ל בת קול אל תרשע הרבה כו' [מאיפה יודעים שהפסוקים האלה שייכים לשאול?] דכתיב בשאול ובכל אשר יפנה ירשיע [למעלותא]. דהיינו שהיה מרשיע להיות אכזרי באומות שזכר שם בהאי קרא וקא"ל בת קול אל תרשע הרבה להיות אכזרי גם בכהנים וק"ל.

ובהמשך (אחרי הביאור שהופיע לעיל):
במעשה דאנג כתיב נחמתי וגו'. וא"ת אכתי אמאי קאמר שאול באחת במעשה דאנג הא כבר כתיב מקודם זה במעשה דעולה שהקריב שאול קודם בוא שמואל שא"ל נסכלת וגו' ועתה ממלכתך לא תקום וגו' [אותה שאלה שהיתה בריטב"א. אך הוא מתרץ אחרת – יותר פשט, בעל'ביתש יותר, הריטב"א יותר לומדות – לא שכאן נפרע רק ממנו ולא מזרעו, אלא ששמואל התרה בו שאם יחזור על כך יענש בנטילת המלכות:] וי"ל דשמואל

המלכות הוא ההמשכיות – מלך אמתי אינו הוא עצמו, אלא המשך הדורות, בית מלכותו]. אבל ילד ואמנון כו' לא קרי מגופו, דהפסד מלכות הוא דבר גדול יותר ויותר (תוס' ישנים ומהרש"א).

אתה וציבא תחלקו את השדה. ולכאורה איך היה רשאי לעשות כן, הא אין לעבדים חלק בא"י [ואיך יכול לתת לציבא חלק בארץ?]. וי"ל שמסתמא דוד היה משחרר אותה, ואם כן היה מותר לו ליתן השדה, ורק זה הוא אליבא דמ"ד לעולם בהם תעבודו רשות, מה שאין כן אם אמרינן חובה לא יפה עשה דוד נכך ההלכה, ש"לעולם בהם תעבודו" חובה, ולכן לא יפה עשה דוד. התירוץ הפשוט הוא שמותר לשחרר כדי להשלים מנין או לקיים איוו מצוה – דוד בהחלט יכול לחפש סיטואציה שמאפשרת לשחרר אותה, יש כל מיני אפשרויות כאלה, אולי אפילו מצות ישוב ארץ ישראל]. ועיין בהקדמת המת"כ שם.

השלמת פירושי המהרש"א

חוץ מהמהרש"א שכבר ראינו, הוא כותב קודם:

וירב בנחל על עסקי כו'. ור"ל שעשה מריבה עם קונו והכי מפורש בפ' במה בהמה נצא בר נצא כו' והיינו שצוה לו לך והכית את עמלק וגו' מעולל ועד יונק משור וגו' והוא אמר ומה נפש אחת וכו' כל הנפשות הללו עאכ"ו וכו' [יצא מכאן שכל ההגיון, כל הק"ו, הוא לעשות מריבה עם ה' – ה' אמר ואתה משתמש בהגיון שלך לעשות איתו מריבה. מחזק כאן את דברי בעל "פרי הארץ", שכל ענינו של השכל הוא "ירב", עושה מריבה עם דבר ה'.] ובפ' במה בהמה הביא רש"י זה הדרש ולא נקט במלתיה בהמה מה חטאה והיינו דעיקר מלתיה דכל הנפשות הללו כו' לא משמע אלא נפש אדם דמביאין

החילוק התוכני בין חטא שאול לחטאי דוד

ענף יוסף מביא את התירוץ הראשון של המהרש"א עם יותר 'געשמאק':

כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו. וקשה וכי משוא פנים יש בדבר. והר"י אלבו דימה הענין לשני סופרים משרי המלך, האחד חטא בזייפו שטרות, והשני נכשל בניאוף, ויצו המלך על הזיפן ויקצצו בהונות ידיו ויתלוהו אחרי כן על העץ, והשני שם במשמר ימים מספר ואחר הושיב על כנו, והסגנים תמהו וישאלו פי המלך על שינוי משפטו, וישיבם לאמר כי זה אשר חטא בתוך אומנתו ראוי לעונש מופלג, יען שחת עבודתו אשר הופקד עליו, אך השני לא חטא בעבודתו הוקל ענשו. והנה שאול חטא בחק מלכותו אשר צוהו למהחות העמלקי והחייהו גדל ענשו, אך לא כן דוד חטא בדבר שאינו מענין המלוכה ע"כ.

עוד דרך לתרץ את לשון "גברא דמריה סייעיה" (שהמהרש"א הסביר שמסייע לבעלי תשובה והעץ יוסף הסביר שהתורה מסייעת לו): שהמלך עושה חילוק לטובתו, אף שהשרים לא מבינים אותו, וזהו הסיוע לו. כלומר, המחשבה מונעת על פי הרצון – כמו שאחד לומד גמרא ועושה חילוק כי רצה, כי חפש בשכל חילוק. הרצון לעשות חילוק שממילא מזכה אחד ומסייע לו זו סיעתא.

או באמת הדרא קושיא לדוכתא, למה ה' מחפש חילוק לטובתו – "בקש הוי' איש כלבבו", הוא אוהב את דוד. כמו "נתאוה הקב"ה", על תאוה אין קושיות – יש איזה מקום בו ה' בוחר בדוד. כל הדיון הזה נוגע לבחירת עם ישראל, סוגית העם הנבחר. כל העולם עכשיו יאמר "וכי משוא פנים יש

אמר לו כן שאם לא תקיים עוד מצות ה' לא תקום ממלכתך אבל לא היה חטא זה דעולה כדאי שינטל ממנו המלכות משא"כ במעשה דאנג שהקב"ה אמר לשמואל כן נחמתי כי המלכתי את שאול.

איפרעו מיניה כו'. ומסיק דאיפרעו נמי מגופיה שנצטרע כו' [ולכאורה הוא העיקר]. נראה בזה שאמר ישלם ארבעתים כדין הגונב צאן של חברו [שהרי המשל הוא כבשת הרש, צאן, ולא שור בו משלמים חמשה חוץ מהקרן]. וטבחו דישלם חמשה דהיינו הא' שהוא הקרן ועוד ארבעתים נוסף [רואים שיש כאן סוד של אחד לארבעה]. וה"נ בת שבע שנלקחה מבעלה הוי כעין גניבת הכבשה ולזה נפרע דוד מגופיה שנצטרע דוגמת הקרן ועוד ד' ילדיו נוסף ובזה יתיישבו כל מה שדקדקו התוס' בזה ואין להאריך. ובענין זה לפי שדימה את אוריה לעני שיש לו כבשה אחת ודוד לעשיר אמר דוד על עצמו בתפלה שגם הוא עני כמ"ש כי עני ואביון אני וע"ש שבבנין בהמ"ק אמר ואני בעניי הכינותי לבית ה' וגו' שעשירותי אינו שלי רק כולו לה' וק"ל. ששה חדשים נצטרע כו' דכתיב ישובו לי וגו'. מפורש פרק חלק:

קבל דוד לשון הרע כו' ולא קבל. מפורש פרק כמה בהמה ע"ש:

הא איפרעו מיניה כו'. יש לדקדק דהא לאו מיניה איפרעו [בקושיית העץ יוסף]. וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה דכה"ג לאו מיניה איפרעו בהסתה, ויש ליישב דחלוקת המלכות כאלו איפרעו מיניה חשיב [כפי שהעץ יוסף הביא ממנו]. ודו"ק.

כאן פירוש רש"י, "אם כן איך שייך לומר דהדבר היה פירעון על חטא דהסתה [הוא משאיר זאת בקושיא].

כתוב "שכר מצוה מצוה" – השכר הוא המצוה. על דרך זה "שכר עברה עברה" – העונש הוא העברה עצמה. כנראה הסבה שלא טורח לתרץ כי בסוף לא נחשב "אפריעו מיניה", כי לא אפריעו מגופיה, וכללו עם החטאים. תכל'ס, לפי המסקנה, אין כל כך נפקא מינה איך נתרץ – העיקר שלא נפרע מגופו (ואם זה החטא ולא העונש עוד יותר טוב למהלך הסוגיא).

בדבר". יש הרבה תירוצים, אבל בסוף הסבה היא "נתאוה", ועל תאוה אין קושיא. בכל אופן, המלך באמת מצא חילוק יפה, חילוק טוב ומוצלח.

המגפה בעקבות המנין – חטא ועונש

ובהמשך הענף יוסף:

"א"ה הסתה נמי כו' דכתיב ויתן ה' דבר כו'. קשה הא זה דגרום הדבר היה חטא של דוד כמו שפרש"י:]
 "וודהסתה שהוסת למנות את ישראל בסוף ימיו וגרם לבא עליהם דבר". עד

בדר"ח אדר ע"ז - כפ"ח

סעודת ראש חדש אדר

לעילוי נשמת ר' ראובן מרנץ ז"ל

א. שמחת הבריאה באדר | ב. הופעת השמחה הראשונה בתורה | ג. שרש שמחה בערבית ובאשורית | ד. מסורת השמחה בתנ"ך (סוד ההריון) | ה. מסורת השמחה בתורה | ו. שמחה ובטחון | ז. "שמח זבולך בצאתך" | ח. פלאי מספרי שבת

הראשון (יום חטא) ויום כיפור (יום התשובה והסליחה). ואילו על רבי יהושע כתוב בפירוש שהוא מצד החסד (מדת בית הלל, ואילו רבי אליעזר הוא "שמותי", כמו שיתבאר), והרי

א. שמחת הבריאה באדר

נגנו "יהי בימי אחשוורוש", "אלי אתה" (צ"צ ואדה"ז).

הבריאה בחסד באדר-ניסן והבריאה בדין באלול-תשרי

יש שתי דעות בחז"ל מתי נברא העולם – רבי יהושע אומר בניסן, כלומר בסוף חדש אדר, בכ"ה באדר, נברא העולם, ורבי אליעזר אומר בתשרי, כלומר בסוף חדש אלול, בכ"ה באלול. "אלו ואלו דברי אלהים חיים" ויש כמה פירושים בזה. שאחד, רבי יהושע, מדבר במחשבה – מתי במחשבה נברא העולם – ורבי אליעזר מתי בפועל, בדבור, נברא העולם.

הכי פשוט בהבדל ביניהם הוא שרבי יהושע הוא מדת החסד ורבי אליעזר הוא מדת הדין. אם העולם נברא בתשרי – כמו שפוסקים במחזור, "זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון", אליבא דרבי אליעזר – הוא שייך למדת הדין, אלו ימי הדין (בהם "מלך יושב על כסא דין"^א), ראש השנה (יום ברוא אדם

מאד: "על" = 100 = 10², "כסא" = 81 = 9², "דין" = 64 = 8² (סדר רבועים יורד, סוד חדש תשרי, סדר של תשר"ק. בשלש התבות "על כסא דין" ראש הראש הוא ע = 10, תוך התוך הוא ס = 60, סוף הסוף הוא ן = 50, גם סדר יורד – אותיות נסע למפרע ה"נסע" הראשון בתורה – "הכל הולך אחר הפתיחה" – הוא "ויעקב נסע סכתה וגו'", רמז לחג הסוכות בחדש תשרי כנודע)). "על כסא דין" (ס"ת לאן = 81 = "כסא" = 9²) = 245 = (אדם קדמון) = 5 פעמים 7², ודוק. 10² רומז לעשרת ימי תשובה, 9² רומז למספר הימים מראש השנה ועד יום כיפור ולא עד בכלל (או כאשר נחשב את שני ימי ראש השנה כיום אחד, "יומא אריכתא", יהיו 9 ימים), ואילו 8² רומז לימים ש"בין כסא לעשור" (מדאורייתא ראש השנה הוא יום אחד בלבד). ר"ת "מלך יושב על כסא דין" = 144 = קדם = 12² (סוד קדם אותיות של פרשת שבת בראשית, "ויכלו וגו'", סוד התורה הקדומה, "הוי" קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאד", סוד "גן בעדן מקדם"). "מלך יושב על כסא דין" ועוד רבי אליעזר = 1183 = 7 פעמים 13². "מלך יושב על כסא דין" ועוד "בראשית [אותיות ב-א תשרי] ברא אלהים את השמים ואת הארץ" = 3354 = 3 פעמים "שמע ישראל הוי אלהינו הוי אחד".

^א "מלך [יושב על כסא דין]" = אליעזר. בשלש התבות "על כסא דין" ישנה תופעה חשבונית מיוחדת

"מרבין בשמחה" גובר והולך מראש חדש

אדר

מה שנעשה היום הוא להתבונן בשרש **שמח**. חז"ל אומרים ש"משנכנס אדר מרבין בשמחה". הרבי הסביר שגם אחרי פורים, אם כי שפורים הוא שיא של "עד דלא ידע" – "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע" – אבל גם אחריו ממשיכים לעלות "מחיל אל חיל" ב"מרבין בשמחה". לכן כל החדש הוא עליה בשמחה, ואין זמן יותר מתאים לדבר על השמחה מאשר היום. כנראה שגם בעבר היינו מתחילים עם נושא השמחה בימים האלה של חדש אדר. אני מקוה שמה שנאמר היום לא אמרנו בעבר... קודם כל לחיים, מרבין בשמחה, שיהיה שמח, "עולם חסד יבנה", שמחה היא חסד.

אליעזר הוא **אלי עזר** ורבי **יהושע** הוא אותיות **ישועה**. אנחנו אומרים בתפלה "מלך עוזר ומושיע" – להושיע זה יותר מלעזור. לדעת רבי אליעזר אני צריך לעשות (ולחזור בתשובה, שרק אז "נגאלין") וה' עוזר לי, ולדעת רבי יהושע עולם החסד הזה, עולם השמחה, כולו יורד מלמעלה (וגם בלי תשובה ה' יגאל אותנו בחסד וברחמים – "חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו"). שה' יביא לנו את הגאולה, וישיע אותנו מיד עוד היום בראש חדש אדר.

ב. הופעת השמחה הראשונה בתורה

השמחה הראשונה – "ואשלחך בשמחה"

בדברי לבן

נתחיל להתבונן בתורה בשרש **שמח**. כמו כל מלה, כשרוצים להתבונן במשמעות המלה מחפשים איפה היא מופיעה פעם ראשונה בתורה. והנה, שרש **שמח** לא מופיע בתחלת התורה, צריך ללכת עד פרשת ויצא – לעבור את

חסד קשור לחדש האביב (צמיחה מתוך אהבה – לאביב ואהבה שער משותף, אב), יציאת מצרים. ממילא אפשר להבין מזה שלדעת רבי יהושע "עולם חסד יבנה".

שמחת "עולם חסד יבנה" באדר

לפי זה, שהעולם נברא בתקופה הזאת, כבר היום, "משנכנס אדר מרבין בשמחה", ואחת מסבות השמחה היא פשוט שמחת הטבע, שהעולם מתחיל להתחדש. יש עוד חודש עד ל"חדש האביב", שממש רואים את הצמיחה, אבל ההתחדשות, עולם חדש, מתחילה מעכשיו, לא רק מכ"ה אדר אלא מראש חדש אדר, מהיום, "עולם חסד יבנה". אלו, שהוא חדש התשובה, וימים נוראים, אלו ימי דין. רבי אליעזר, כידוע, הוא "שמותי", ואחד הפירושים שהוא מבית שמאי, ובית שמאי הם מדת הדין. אם כן, יש עולם של חסד ויש עולם של דין. שניהם קיימים בעת ובעונה אחת. יש כלל, שמתבטא גם במנהג למעשה, "לאכללא שמאלא בימינא" – משתדלים תמיד להכליל את השמאל בתוך הימין, לעטוף את הדין בחסד, כדי שהחסד ימתיק את הדין. ככה בחדש הזה, חדש אדר, מכלילים את כל הדינים שיש במציאות בתוך החסד של "עולם חסד יבנה", עכשיו נברא עולם חדש.

בחדש אלו אנחנו מסבירים סדר שלם, מה קורה יום יום, עד שמגיעים לכ"ה אלו, סדר השתלשלות שלם. אותו דבר באדר, אם העולם נברא בכ"ה אדר יש סדר השתלשלות מהיום, ואפילו מאתמול, ראש חדש ש"מרבין בשמחה". כמו ש"עולם חסד יבנה", יש עולם שכולו טוב, הוא גם שמח מאד – "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר" בחדש הזה, בעולם הזה, בעולם שנברא בחדש הזה.

שרוצה לשלח את יעקב בשמחה וכו' שיחזור ארצה.

הוא חוזר ארצה, לבית אביו יצחק, לשון צחוק ושמחה, כדי להביא את הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו (**משיח** אותיות **ישמח**) – כמו שנסביר – ולבן היה שולח אותו בשמחה. "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה", וכדור של משיח – בחדש אדר, כנראה באדר הזה, היום הזה ממש – נתבונן ונצייר בלבנו שלבן שולח את יעקב, את מלך המשיח, "משיח אלהי יעקב", בשמחה.

לבן – הלוּבֵן העליון

מיהו לבן? אדמו"ר הזקן מסביר בתורה אור, שגיבא שלמה, ששרש לבן הוא הלוּבֵן העליון, כתר עליון, המקום בו מתלבנים כל העבירות שלנו, מקור הסליחה. אז הנה, יש לנו כבר קשר בין אדר לאלול – אלול הוא חדש הרחמים והסליחות, ומקור הסליחה והליבון הוא לבן, הלוּבֵן העליון, המקור של שמחת חדש אדר.

לבן הוא כמו פרעה, שעוד חדש גם משלח אותנו – מיהו פרעה? פרעה בקדושה הוא גם בחינת כתר, שניהם כתר. על פרעה כתוב "דמיניא אתפריעו כל נהורין עילאיין", המקום בו כל האורות העליונים מתגלים, שבצמם היינו כתר עליון. צריך להתבונן מי יותר גבוה בתוך הכתר, לבן או פרעה בשרשם. "**בשמחה**" שוה **פרעה** (כנראה שפרעה הן טיפוס שמח, וכדי לשבור אותו צריך להתעלל בו – כמו שהוא התעלל בנו והשליך את בנינו, עוללנו, ליאור – מצא מין את מינו), אך לבן הוא מקור השמחה, הוא זה שאומר "ואשלחך בשמחה וגו'". נמצא שהלוּבֵן העליון של לבן הוא יותר גבוה בכתר מהתגלות האור של פרעה.

מה המיוחד והמעלה של לבן? שהוא אבי האמהות שלנו, האבא של רחל ולאה ולפי הז"ל גם של בלהה וזלפה – כולן בנות של לבן, כפי

חצי חומש בראשית – עד שמגיעים לשמחה הראשונה בתורה.

כמו הרבה תופעות, אנחנו אומרים שדווקא מושגים הכי גדולים, חזקים וחשובים, מופיעים פעם ראשונה בהקשר שנשמע לא מאה אחוז הכי חיובי, כי הדברים הכי גדולים בעולם הם תמיד בבחינת "ברישא חשוכא והדר נהורא" – שמחה הולכת יחד עם אור, "ליהודים היתה אורה ושמחה" – וההופעה הראשונה של שמחה היא בבחינת תהו שקדם לתיקון, בפיו של לבן הרשע בסוף פרשת ויצא.

יעקב אבינו גונב את לבו של לבן, בורח בלי להודיע לו, כי הוא מפחד מה יעשה לו, כפי שהוא מתנצל בהמשך. לבן רודף אחריו, וכאשר הוא משיג אותו הוא צועק עליו בטרוניא גדולה מאד "למה נחבאת לברוח". הוא אומר – אם אתה לא רוצה להשאר אצלי, לחיי, לבריאות. אבל מה הייתי עושה לך אם היית אדם ישר ולא היית בורח ממני? הוא טוען שיעקב לא ישר, "כל הפוסל במומו הוא פוסל", הוא רמאי וכך הוא מעלה על יעקב, "ואשלחך בשמחה ובשרים בתף ובכנור" – הייתי שולח אותך בשמחה ובשירים בתוף ובכנור. פלאי פלאים שעד הפסוק הזה אין שמחה בתורה, זו השמחה המקורית בתורה. לבן אומר שהייתי עושה כך – לא עשיתי, אתה אשם יעקב, אבל אם היית בסדר – הייתי שולח אותך בשמחה ובשירים בתוף ובכנור.

גלגול שמחת לבן בדורו של משיח

התורה היא "תורת אמת", אז כל מה שכתוב בתורה הוא אמת, וכנראה שגם בדברי לבן אלה יש אמת. כמה שהוא עצמו רמאי, וקשה לסמוך עליו שבאמת היה עושה זאת, אבל בכל אופן כנראה שכן היה עושה כך, ואם היה עושה הוא גם חייב להתגלגל ולהגיע לידי כך שלעתיד לבוא הוא יעשה זאת. זה כלל גדול בתורה, "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה", חזקה על הקב"ה שלא יקפח את הרצון הטוב של לבן,

ששמו 913 לא צריך להגיד, אנשים פשוטים (כמוני...) אומרים.

מי שאוהב את חכמת המספרים, ישנה תופעה (משוערת אצלנו) שבכל פרשה יש ביטוי מרכזי שווה "בראשית". לדוגמה, בפרשת משפטים איפה היה ה"בראשית"? "עבד עברי" שוה משיח ו"תקנה עבד עברי" שוה בראשית. אנחנו צריכים לקנות-להביא את ה"עבד עברי" הזה, המשיח.

ב"בשמחה ובשרים" יש 11 אותיות, ואם מפרקים את 913 למרכיבים הראשוניים שלו הוא מורכב מ-11 (הראשוני ה-6) ו-83 (הראשוני ה-24). מקור המספר הזה הוא קדם (6 פעמים 24), 12 ברבוע. יש כאן 11 אותיות אז ממוצע כל אות הוא **חמלה** (83), המתקת "כל המחלה" אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני הוי' רפאך"). המלה הכי פשוטה של 83 היא **חמלה**, הרגש הראשון שאדם מרגיש בבקר, ה"בראשית" של הבקר, הוא שה' החזיר לי את הנשמה "בחמלה רבה אמונתך". כנראה שיש קשר בין חמלה לשמחה (בשתייהן אותיות **חמה**, ו-ל ו-ש מתחלפות באי"ק בכ"ר גל"ש, פרצוף הבינה דאריך, מקור השמחה). ככל אופן, יש כאן 'מכלול', ששמחה הולכת עם שירים. הרבי אמר שהבאת המשיח תלויה "ברוב שירה וזמרה", ומוכן מאליו שאם יש רוב שירה וזמרה יש הרבה שמחה.

שוב, השמחה הראשונה בתורה היא "בשמחה ובשרים", ואם שוה בראשית ודאי רומזו לכל הפסוק הראשון בתורה. כעת נקרא את הפסוק 'בשמחה ובשרים ברא אלהים את השמים ואת הארץ', תרגום פשוט, פשוט. מתי? בכך פתחנו, שחדש אדר הוא חדש של בריאת העולם בבחינת חסד. יש שם אלקים שהוא גבורה, אבל עכשיו אנחנו רוצים שם אלקים שמח, שם אלקים שבורא את העולם בשמחה ובשירים, אותו שם אלקים שנאמר בלידת יצחק אבינו (חוש הצחוק של חדש אדר), "צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק לי".

שהוא אומר בפרשה "הבנות בנתי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה ראה לי הוא"², כל מה שבקדושה יוצא מלבן. פרעה לא יכול לומר כך, רק יכול לשלח אותנו. אבל לומר שכל מה שיש לך, יעקב, הוא ממני, הכל שלי – רק לבן יכול לומר.

לבן כאן הוא כתר עליון, שהוא כאן קוב"ה לענייננו, ויעקב הוא מלך המשיח – כעת הוא חוזר ובה ארץ ישראל, ביאת המשיח. כל המושג "ואשלחך בשמחה ובשרים בתף ובכנור" היינו "הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא", "שלח נא ביד תשלח", שליחות כמושג מובהק של שליחת הגואל לגאול את המציאות. לבן אומר, כאילו ה' אומר, שהייתי שולח אותך – המשיח, הגואל של המציאות – בשמחה, קודם כל בשמחה, ואחר כך "ובשרים", אחר כך "בתף" ואחר כך "ובכנור". צריך להתבונן איך שכל הדברים האלה הם תנאים של ביאת המשיח.

כשה' רוצה לשלח לנו את המשיח מה עלינו לעשות? אפשר לעזור בכך שאנחנו נשמח מאד, זו סגולה לשליחות "בשמחה ובשרים בתף ובכנור".

'בשמחה ובשרים ברא אלהים את השמים

ואת הארץ'

נעשה גימטריא אחת: הרביעיה הזו – שמחה, שירים, תוף, כנור – מתחלקת לשנים-שנים, "בשמחה ובשרים" ואחר כך כתוב "בתף ובכנור" (ולא כתוב "ובתף" ב-1 החבור). היות שאנחנו מתבוננים בשמחה – העיקר השמחה, השמחה הראשונה בתורה, מקור כל השמחה – כמה שווה "בשמחה ובשרים"? 913, **בראשית** [לא אומרים מה זה... מי שכתב ספר

² "הבנות בנתי והבנים בני והצאן צאני וכל אשר אתה ראה לי הוא" = לב פעמים לבן!

אותיות, ו-יד עצמו הוא **אלהים** במספר קטן. כלומר, **אדר** הוא **אלהים** (במספר גדול) פעמים **אלהים** (במספר קטן). זה אלקים, אבל אלקים שמח כנ"ל.

אלקים הכי יודע להיות שמח, איך אני יודע? מהפסוק הנ"ל "צחק עשה לי אלהים" ("צחק עשה לי" = **תריג**. "אני אמרתי **אלהים** אתם" – לשמוח בקיום **תריג** מצות התורה, וכידוע פירוש הבעל שם טוב לפסוק "אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה **בראתי**"). החוש של אדר הוא חוש הצחוק, החוש של יצחק אבינו, עליו אומרת שרה "צחק עשה לי אלהים". יצחק, מדת גבורה, הוא סוד הצמצום, ו"צחק עשה לי אלהים" היינו שהצמצום עצמו יאיר, "ליהודים היתה אורה" ("היתה" = **יצחק** ועוד "**אורה**" – זיווג **יצחק אורה**¹ חוזר אחר כך כזיווג **יעקב רחל**, והוא סוד שם אל, המדה הראשונה של **יג** מדות הרחמים, באתב"ש – **תכ** – כמבואר בכתבי האר"ז(ל). אורה (ב-ה) היינו כשהחשך הופך להיות אור, "כיתרון האור מן החשך".

בריאת השמים בשמחה ובריאת הארץ

בשירים

אם כן, אדר הוא **אלהים** פעמים **אלהים** ("לדעת בארץ דרכך" אותיות שניות **אדר** כידוע. **ארץ** = **אדר** ועוד **אלהים**, סוד "אנכי עשיתי **ארץ** ואדם עליה **בראתי**" כנ"ל), וכאן אנחנו קוראים את הפסוק הראשון בתורה – 'בשמחה ובשרים ברא אלהים את השמים ואת הארץ'. למה אלקים צריך לברוא שני דברים, "את השמים ואת הארץ"? שם אלקים הוא לשון רבים בעצמו, כנראה שיש שני כחות שפועלים בו (הרי הוא יתברך נושא הפכים, עד שבעצמותו אינם הפכים כלל, הכל אחד ממש).

והנה ידוע שכל הפסוק הראשון של התורה – "**בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ**" – עולה 2701 שעולה 37 פעמים 73, **חכמה**, היינו המשולש של **חכמה** (בהיות 37 הנקודה האמצעית של 73, ומה עוד – 37 שוה **חכמה** במספר סדורי). ואילו כל הביטוי "**בשמחה ובשרים בתף ובכנור**" עולה 1679 שעולה 23 (**חיה**, בחינת חכמה כידוע בקבלה בסוד נרנח"י), ה'זוג' של 37 (**יחידה**), פעמים 73, **חכמה**! נמצא שהשמחה של לבן חדורה הרבה חכמה. בקבלה מבואר שמוח החכמה הוא המוח הלבן. "איזהו חכם הרואה את הנולד" מהשמחה, "אם הבנים שמחה" (בפורים, לשון פוריא, "פרו ורבו"). החכמה (של לבן, "**קנה חכמה**" מהיש דכתר) מפרה את השמחה (של לבן, "**קנה** בינה" מהיש דכתר). רמז לכך בפסוק: "ואשלחך בשמחה" – "**ואשלחך**" (הכח המוליד את השמחה) עולה חמש פעמים **חכמה** (היינו **חכמה** פנים ואחור: **ח חכ חכ חכמה חכמה כמה מה** ה). נמצא ש"**ואשלחך בשמחה ובשרים בתף ובכנור**" עולה **כח** פעמים **חכמה** – **כח מה** – וביחד עם "**בראשית** [בשמחה ובשרים] **ברא אלהים את השמים ואת הארץ**" עולה ל-65 (המתחלק ל-28 ו-37 בסוד הפנימיים והאחוריים של **אהבה**: **א אה אהב אהבה** = 28, **אהבה הבה בה ה** = 37), שם **א-דני**, פעמים **חכמה**, שעולה 13, **אחד-אהבה**, פעמים "**ואשלחך**" (ה פעמים **חכמה** כנ"ל שעולה **ססה**, כמספר ימות שנת החמה ומצות לא-תעשה של התורה, גם אותן צריך לקיים בשמחה)!

ידוע שחדש **אדר** הוא **א-דר**, כך נדרש גם בשיחות של הרבי, "**אלופו** של עולם" **דר** (בתחתונים). גם רומז לפסוק "דבר צוה לאלף **דר**". מכאן, גם בחכמת החשבון, מחשבים את ה-**א** של אדר ל-1000, ואז **אדר** שוה 1204, כפולה של שם **אלהים**, **יד** פעמים **אלהים**. הפסוק הראשון של התורה מתחלק **יד-יד**

¹ **יצחק אורה** ועוד **יצחק אורה** בה"פ = י"פ **רבקה** אשת יצחק.

שבעל פה – על פי הרמז – היא ש'בשמחה ובשרים ברא אלהים את השמים ואת הארץ', ווארט מיוחד לחשוב ולשנן בחדש הזה. כנראה שצריך גם לעשות לפסוק הזה איזה שירה. לחיים לחיים.
נגנו "ימין ה' רוממה".

המשכת שמחה (בינה) - שירים (חסד) - תף (מלכות) - כנור (תפארת) מהלובן העליון (כתר)

לפני שנעזוב את לבן, נשלים את הפירוש של "בשמחה ובשרים בתף ובכנור". אמרנו שלבן הוא הלובן העליון. כידוע, יש שני פירושים של לובן – יש לובן שהוא צבע לבן, ויש, כפי שכתוב בקבלה, לובן שהוא לא צבע אלא שקוף. משה רבינו מתנבא באספקלריא מאירה, היינו אספקלריא שקופה. גם בלבן, המקור של השמחה – יצא לנו שמקור השמחה בתורה הוא לבן – הוא השקיפות בנפש. יש בנפש שקיפות, שהוא פתוח לגמרי, רק ה' מתגלה דרכו – זה מקור של שמחה. על הקשר בין לבן לשמחה כתוב שהתגלות עתיקא באמא – שמחה היא אמא, "אם הבנים שמחה", ולבן הוא הכתר, עתיקא, שמתגלה באמא, לכן הוא מקור השמחה, "ואשלחך בשמחה".

מה לגבי שלש המלים הבאות, שירים ותוף וכנור? בספירות, כשמסתכלים בערכי הכינויים – הספרים השונים שמסבירים את הערכים של המלים – סתם שיר הוא חסד. סתם שיר הוא אהבה, כמו "שיר השירים" – שיר נותן בטוי למדת האהבה. שמחה היא "אם הבנים שמחה", ספירת הבינה, והמדה הראשונה (הבן הראשון) שנולדת ממנה בלב היא מדת אהבה (פנימיות ונשמת ספירת החסד), לכן מתוך שמחה צריך לשיר שיר אהבה.

מה לגבי תוף? לפני שבועיים, בפרשת בשלח, פגשנו את התוף – ראינו את התוף ששייך למרים, "תף מרים", ששוה 770 כידוע. אם

למה צריך גם שמחה וגם שירים? הפסוק אומר, כי רוצה לברוא שני דברים, עולם שיש בו גם בחינת שמים וגם בחינת ארץ. בכל נקודה ונקודה של המציאות יש נשמה וגוף, רוחניות וגשמיות, שמים וארץ. כדי שבכל נקודה ונקודה יהיו שמים וארץ צריך לברוא את העולם בשמחה ובשירים.

מה משתמע מכך? שעם השמחה הוא בורא את השמים, וגם אנחנו רוצים לברוא את הרוחניות שלנו – לברוא פירושו לתקן, להבריא (באריוז"ל בריאת העולם היא הבראת העולם, אחרי שבירת הכלים) – אדם רוצה להבריא את השמים שלו, לתקן את הרוחניות שלו, ועושים זאת בשמחה. אם הוא רוצה להבריא את הגוף שלו – הנשמה ודאי משפיעה על הגוף, אם הנשמה בריאה גם הגוף יהיה בריא, אבל אם רוצים לעבוד ישירות על הגוף, להבריא אותו מעיקרא (הרי בכל ספירה יש שם הוי" ב"ה, האור הפנימי, הנשמה, של הספירה, אך יש גם שם קדוש שמחיה את הכלי, הגוף של הספירה, עצמו, שם א-ל-בחסד וכו') – זה בשירים. איך אני יודע שהשמחה קשורה לשמים? בפסוק הכי חשוב של יב הצירופים של שם הוי" ב"ה, ממנו יוצא הצירוף של חדש ניסן – "ישמחו השמים [ותגל הארץ]". איך אני יודע ששירים שייכים לארץ? יש כמה וכמה פסוקים של שירה וארץ, כמו "שירו להוי' כל הארץ"¹.

אם כן, זהו רמז מופלא ביותר, ש'בשמחה ובשרים ברא אלהים את השמים ואת הארץ'. הרבי קבע את הפסוק הראשון של התורה כאחד מ-יב פסוקים שכל ילד וגם כל מבוגר צריך לדעת ולשנן בעל פה. בשביל החדר ובשביל כולנו בחדש הזה, לא נשכח שבאמת כתוב שם "בראשית", בכל אופן זו תורה שבכתב, ותורה

¹ "ישמחו השמים" ועוד "שירו להוי' כל הארץ" = 1677, שלם וחצי ביחס ל"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", אחד פעמים "הוי' הוא האלהים".

ספר תהלים, "הללוהו בנבל וכנור"^ה הוא כנגד ספירת התפארת, מדת הרחמים, כמבואר בכוונות. **נבל** היינו אותיות **לבן** המתקשר בפסוק "ויאמר לבן... ואשלחך... ובכנור" במיוחד לכנור בסוד "נעוץ סופן בתחלתן". לבן אף התגלגל בנבל הכרמלי, כמבואר באריז"ל. "הכרמלי" דומה לכנור). זהו דווקא הכלי של דוד המלך. דוד עצמו הוא התוף, וכשהוא לוקח את הכנור, שומע את הכנור, יש יחוד של שפלות ורחמים. יש שני יחודים של שפלות – השפלות והשמחה (כמו "מאמר השפלות והשמחה" של רבי אייזיק מהומיל, כי שפלות ושמחה הן הא בהא תליא), אבל בעבודה עיקר היחוד הוא יחוד השפלות והרחמים, יחודא תתאה (ו-ה שבשם, "והנגלת לנו ולבנינו"). צריך להבין טוב בנגינה – איזה רגש יש בלתופף? הייתי חושב שגבורה. יש בזה גבורה. את מי שמים על התפים? בדרך כלל מישהו חזק, איזה גבר כזה, בחור חזק. אבל יש גם נשים שטובות על התפים. אכן כתוב ש"בנין המלכות מן הגבורות" – התפים בונים את המלכות והם באים מהגבורה (בפרק קנ "הללוהו בתף ומחול" בא בהמשך ל"הללוהו בנבל וכנור" והוא כנגד ספירת הנצח, הבטחון הפעיל בנפש, "איהו בנצח", ראשית בנין המלכות בפועל, הנמשך מהגבורה דווקא – "דידן נצח" = גבורה – הכל בסוד "בנין המלכות מן הגבורות").

בכל אופן, יש כאן יחוד מאד מענין: מלבן לשמחה. בלשון הפסוק שלנו שמחה היא תחלת הזוג הראשון, "בשמחה ובשרים", ותוף הוא תחלת הזוג השני, "בתף ובכנור". נמצא שהשמחה גם קשורה לתוף – סוד השמחה

רוצים להיות קשור ל-770, **בית משיח**, גם בלי לנסוע – הסגולה היא לקחת תף מרים ולתופף. כתוב בקבלה שתף הוא התיקון של המלכות. במלכות הרשעה יש שם מיוחד שקשור אליה ששמה בגימטריא **תף**. התוף של הקדושה מבטל אותו, והוא דווקא הכח של מרים הנבואה לבטל את ה-**תף** דקליפה, היינו תוף מרים שהיה בשירת הים. רואים שאחרי שירה – אחרי שירת הים – באה מרים עם התוף שלה ושוב שרה "שירו להוי' כי גאה גאה וגו'". התוף בא אחרי השירה (הראשונה של הגברים – "זכר חסדו" – שיר של חסד כנ"ל), כמו בפסוק הזה, "ובשרים בתף". אם כן, יש פה לבן-כתר, שמחה-בינה, שירים-חסד, תוף-מלכות, ואחר כך עולים שוב לכנור.

מענין ששמים את הקצב לפני המלודיה, את התוף לפני הכנור. ברביעיה, בכל תזמורת, מבין כל הכלים השונים – ישנם הרבה כלים שונים בתזמורת – בדרך כלל הכנור מנגן את המלודיה והתוף עושה את הקצב. הייתי חושב שקודם יש מלודיה, לחן, ואחר כך שמים לו קצב. לא, כפי שודאי דברנו פעם, יש גם שמקבלים השראה של לחן – של מלודיה – כששומעים בפנים איזה קצב, מישהו דופק לי בראש ("קול דודי דופק"), ומתוך הקצב נולדת המלודיה. זה הסדר כאן, "בתף ובכנור".

בכל אופן, מהו כנור בספירות? אנחנו מתרגמים הכל לספירות – שמחה, שירים, תוף וכנור. התוף הוא המלכות, שפנימיותה שפלות – שפלות האדם, שפלות האני. כדי שהשפלות תהיה מאוזנת וגם תשאף לעלות ולא לרדת ליאוש ח"ו, כמבואר באריכות ב"פרק בעבודת ה'", היא חייבת להתקשר לרחמים, לתפארת. מבין כל הכלים של התזמורת, הכלי המפואר ביותר בקול – סתם קול ("הקל קול יעקב", מדת התפארת) – הוא הכנור (בפרק קנ, חזתם

^ה **נבל כנור** = **משיח** ("כי מרחמם ינהגם"). "הללוהו" = **לבן-נבל**. יש בפרק ט פעמים "הללוהו" שלפי הכוונות הן מחכמה עד מלכות, היינו המשכה מהלובן העליון, כתר עליון, הלא-מודע, לתשע הספירות של המודע, ודוק.

הפכים כאשר אומרים השפלות והשמחה. גם ההתחברות של השפלות ברחמים היא שני דברים שמשלימים, אבל לא נשיאת הפכים ממש. אבל שפלות ושמחה, ועוד יותר מזה לומר ש"הא בהא תליא", השפלות תלויה בשמחה והשמחה תלויה בשפלות, חידוש גדול מאד לאור הווארט הזה.

אם כבר ערבית וערבים, יש לנו גם נוסחא טובה איך מנצחים את הערבים. יש לנו פה מלחמה עם הערבים, אויב שלנו, איך מנצחים אותם? באיזה חדש? [באדר]. כן, יש גם פרס ומדי שמנצחים אותם דווקא באדר. גם עמלק הוא באדר (המן הרשע היה מעמלק), אבל העיקר בפורים (מלכות אחשוורוש ואסתר המלכה ומרדכי המשנה למלך) הוא פרס ומדי (הפר של פורים הוא הפר של פרס). איך מנצחים היום את התרבות הערבית? יש כמה וכמה דוגמאות לזה בסיפורי חסידים, שלנצח משהו או משהו בלעומת-זה בקליפה צריך לנצח עם המדה שלו ויותר, יותר בעצמה. כמובן יותר בקדושה, אבל גם בעצמה רבה יותר. אתה שמח בגאווה שלך (שכמה שלא תהיה אתה מוגבל והגאווה שלך מוגבלת) – אני שמח בה' ואני יותר שמח ממך (בהיות ה', מקור שמחתי, בלי גבול, אין סוף ב"ה)!

גאות השמחה בתנ"ך

מאיזה פסוק לומדים אותם בלשנים שגם בתנ"ך יש משמעות של גבהות כמושג שמחה? זוג של פסוקים – הפסוק האחרון של פרק ס"ג בתהלים והפסוק האחרון, המקביל, של פרק ס"ד בתהלים. "הכל הולך אחר החיתום", הפסוק שחותם את פרק ס"ג הוא "והמלך ישמח באלהים יתהלל כל הנשבע בו כי יסכר פי דוברי שקר". מה לומדים מכאן? ששמחה היא שם נרדף ל"יתהלל". מה פירוש להתהלל? להתפאר. לא כתוב להלל אלא להתהלל – אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו. כי אם בזאת

והשפלות. אח"כ השפלות צריכה להתקשר לרחמים, לכנור. מיד אחרי השמחה צריך להתחיל לשיר, להגדיל את האהבה (סוד אברהם "האדם הגדול בענקים", במעניקי חסד ואהבה), את כל המטען הגדול של רגש האהבה שיש בלב.

ג. שרש שמחה בערבית ובאשורית

יש ספרים שדנים במקורות השרשים בלשון הקדש. ספרים מהימנים, ספרים של יראת שמים, שגם משווים לעוד שפות שמיות, כדי ללמוד יותר לעומק את משמעות המלה – לפרש את התנ"ך יותר לעומק. כשמסתכלים בספרים האלה¹ רואים שני דברים מאד מענינים לגבי השרש שמחה.

גאות השמחה (ערבית)

יש פה מישהו שמדבר טוב ערבית? כתוב שבערבית בשמח יש גם משמעות של גבהות לב, של גאות. להיות שמח זה להיות מרום. אפשר להבין מכאן בפשטות שכאשר ערבי שמח הוא גם מתגאה – שם שמחה וגאווה הולכות יחד. כל דבר משתלשל מהשרש, מהמקור. השמחה, "אם הבנים שמחה", בינה היא מקור היש. אבא הוא אין ואמא הוא יש ו"מינה דינין מתעריין". באמא עצמה יש בחינה של שמינית שבשמינית גאווה שצריך להיות בתלמיד חכם. רקיעא תמינאה הוא הבינה, הספירה השמינית מלמטה, לכן יש שם מקור של ישות, אבל בלעומת-זה זה כבר עובר את הגבול לגמרי, לא נשאר שמינית שבשמינית, אלא ריבוי ביטוי של יש, גאווה כפשוטה. מכאן אפשר להבין כמה חידוש יש בביטוי, כמו בספר של רבי אייזיק מהומיל, "השפלות והשמחה". מכאן רואים שיש משהו של נשיאת

¹ ראה קונקורדנציה (מנדלקורן) שרש שמח.

אופן, המלך שמח באלקים והצדיק בהוי', אבל בשניהם השמחה מקדימה להתהללות. לפי זה, איך מנצחים את הערבים? בשמחה. הם מתהוללים, שמחים בגאווה ושקר ושוא, אבל הנצחון הוא על ידי שמחה והתהללות של קדושה. כל זה ווארט אחד במשמעות שרש שמחה.

יבוי השמחה (אשורית)

יש ווארט שני, שקשור לפסוק אחר בתנ"ך: לא סתם אומרים "משנכנס אדר מרבין בשמחה". אומרים שבאשורית (קודם דברנו על ערבית, וכעת לומדים אשורית) שמחה משמעה התרבות. עוד יותר אדר, עוד יותר פורים – פרו ורבו". מה כתוב על "פרו ורבו", "אם הבנים שמחה". כמו שאנחנו מסבירים, שאם רוצים להכנס להריון, כל התהליך של ההריון והלידה וגידול הילדים תלוי בשמחה, "אם הבנים שמחה". הנה, באשורית, כתוב בפירוש שרש **שמח** הוא מלשון התרבות.

מה הפסוק בתנ"ך שמביאים לזה? יש באמת ענין להשוות את לשון הקדש לשאר הלשונות (בפרט הלשונות הקרובים ללשון הקדש), כמו שגם ר"א אבולעפיא אומר בפירושו – הכל יוצא מהעברית, לשון הקדש, ואפשר לקבל אור חוזר, פידבק, מכל הלשונות כדי להבין את לשון הקדש יותר לעומק. כתוב ש"כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש", יותר מנקודת המוצא של האור הישר. כלומר, לעניננו, אפשר להבין דקויות בלשון הקדש בהשוואה מבחוץ – להגיע לעומק המושג יותר מכל אור ישר, פירוש ישר שמפרשים את הטקסט לפי הבנת מי שמכיר את לשון הקדש עצמה.

בכל אופן, הפסוק שמביאים הוא פסוק במשלי, שאנחנו אוהבים לצטט – "אור צדיקים

יתהלל המתהלל וגו'", להתהלל היינו להתפאר. "אשה יראת הוי' היא תתהלל", מותר לה להתהלל ביראת השמים שלה (וממילא גם בחן ויפי שלה). היות ששמחה מקבילה להתהללות מורגש שבשמחה יש גבהות מסוימת, ישות מסוימת.

עוד פעם, הפסוק בסוף פרק ס"ג אומר "והמלך ישמח באלהים [נשים לב שיש כאן שם אלקים, שדברנו עליו קודם] יתהלל כל הנשבע בו [מתי הוא יתהלל וישמח? כאשר? כי יסכר פי דוברי שקר". מסבירים הפשטנים שבהכל דוד המלך מתכוון לעצמו – "והמלך" היינו אני המלך, "ישמח באלהים וגו'". מתי הוא ישמח ויתהלל? כאשר "יסכר פי דוברי שקר", יסתם פי כל מי שדובר עלי שקרים. על דוד המלך היו הרבה שדברו עליו שקרים, כתבו עליו מאמרים, ערכים בויקיפדיה, והיו אצלו המון פיות דוברי שקר. כל זמן שפיות דוברי שקר מתהללים ושמחים הוא לא יכול להיות שמח ולהתהלל, אבל ברגע שנסתום את הפיות שלהם – לא צריך להרוג אותם, רק לסתום את הפיות, אחר כך אולי יחזיר אותם בתשובה, אבל דבר ראשון לסתום להם את הפיות – אז הוא ישמח ויתהלל. מה הפסוק הבא, שחותם את פרק ס"ד? "ישמח צדיק בהוי' [קודם היה המלך באלקים וכעת צדיק בהוי'] יתהללו כל ישרי לב". גם כאן יש הקבלה בין "ישמח" ל"יתהללו". אומרים שמשני הפסוקים האלה – יש עוד כמה כאלה, אבל זה זוג חשוב של פסוקים – לומדים משמעות זאת (שמחה משמע גבהות).

למה "והמלך ישמח באלהים" ואילו "צדיק ישמח בהוי'". המלך שמח באלקים, **אלהים** בגימטריא **הטבע**, אותו צמצום שלא כפשוטו ואז "צחק עשה לי אלהים", חוש הצחוק שלי. הצמצום היה רק במלכות, מלכות דאין סוף, לכן "והמלך ישמח באלהים", כמו "צחק עשה לי אלהים". מלך הוא מלכות, אבל הצדיק – היסוד – שמח בהוי'. ביסוד יש מעלה ויש גם חסרון – יש גם יתרון למלכות על היסוד. בכל

לבו בדרכי הוי" (כאשר אותה שמינית שבשמינית היא יותר גבוהה בעצם מכל הגבהות של הקליפה, וכמו שנאמר על מלך המשיח "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"). השמחה של אמריקה היא ריבוי, התרבות בחומר ובהנאה, וכנגד זה יש לנו את ריבוי המעשים הטובים שלנו ("אמור מעט ועשה הרבה"), העונג האלקי שלנו.

לתקן את הלבן

זה (היין) היה אדום, כעת שכל אחד יקח לבן – זו דוגמה של לבן שקוף. יש גם בקליפה לבן, נכון שאנחנו עכשיו שותים לבן ואומרים לחיים שזה תיקון כל היהודים שח"ו אכלו פעם לבן. לחיים לחיים. אפשר לפרסם את זה, שהלבן הזה מתקן את הלבן ההוא. אם אכלת הרבה צריך לשתות הרבה...

ד. מסורת השמחה בתנ"ך (סוד ההריון)

הריון הופעות שמחה בתנ"ך – סגולת "פרו

ורבו" בשמחה

אמרנו שעצם המלה שמחה היא לשון התרבות, פורים ("פרו ורבו"). רואים זאת במסורה לגבי השרש שמח בתנ"ך: אם סופרים ספירה מדויקת – לא סמכתי על המחשב, אבל במקרה הזה יצא לי אותו דבר... – יש בכל התנ"ך רעא פעמים השרש שמח, רעא שמחות. "ואשלחך בשמחה ובשרים וגו'" הוא הראשון מתוך רעא השמחות. מה המספר הזה אומר? מספר מפורסם, מהגימטריאות היחידות שמופיעות בחז"ל במפורש – חז"ל אומרים שיש רעא ימי הריון, כמנין הריון.

אחד הסימנים שה' בורא את העולם בחדש אדר בלשון הקדש הוא שעם השמחה ("משנכנס אדר מרבין בשמחה") הוא בורא את "אם הבנים שמחה", את ההריון ("אם" לשון רחם כידוע בחז"ל, הרחם עצמו שמח מאד

ישמח¹. גם שייך ל"ליהודים היתה אורה ושמחה וגו'". אומרים שהפשט הוא, כמו באשורית, שאור הצדיק הולך ומתרבה, כמו "הולך ואור עד נכון היום". שהאור ישמח פירושו שהאור יתרבה. לפי זה "מרבין בשמחה" פירושו לא רק שצריך להרבות בשמחה, אלא שהשמחה עצמה מתרבה בעצם מכח עצמה. מי שרוצה להתרבות שיהיה שמח – השמחה היא כח של ריבוי. זה ווארט מאד יפה.

התגברות על קליפת אשור ועל קליפת

ישמעאל

למה דווקא באשורית? קודם אמרנו שמערבית אפשר ללמוד איך להתגבר על קליפת הערבים, לעשות זאת יותר טוב מהם. מה הרבי אומר היום, מי היא אשור? תרבות אמריקה, תרבות המערב. רוסיה היא מצרים, ואמריקה – וכל מי שיונק ומזדהה עם תרבות אמריקה – נקראת אשור, כך אומר הרבי. איך מנצחים את תרבות אשור? למה תרבות אשור היא שמחה במשמעות של התרבות? כל הראש הוא להרבות, להרבות חומר. למה הוא נקרא אשור? למה הרבי אומר שאמריקה היא אשור? לשון אושר רב ותענוג, נהנתנות, להרבות תענוגות בני אדם, להרבות כסף. איפה כל הכסף? איפה מדפיסים הכי הרבה כסף? כנראה שמאד שמחים, ואם אתה שמח אתה יכול להדפיס כמה כסף שאתה רוצה, בלי פחד מה יקרה בכלכלה... זו השמחה של אמריקה, הרבה תענוג, הרבה הנאות, הרבה תענוגות בני אדם, הרבה כסף. אנחנו צריכים לעשות זאת יותר טוב.

אם כן, השמחה של הערבים היא ישות בעצם, גאוה, וכנגדה יש לנו גם את השמינית שבשמינית של תלמיד חכם, עליה כתוב "ויגבה

¹ "אור צדיקים ישמח" = 819 = אחדות פשוטה,

בתורה. תורה – "תורת אמת" – לשון הריון. **תורה הריון** עולה **אמת אמת**. הריון הוא מתוך שמחה ומכאן שהשמחה (האם, הרחם) מולידה אמת (**הריון**) ובמילוי ובמילוי המילוי – שלשה שלבים של התפתחות ההריון – עולה **ו** צירופי **אמת**, סוד "**איהיה אשר איהיה**" של יציאת מצרים, לידת העם מתוך הרחם של מצרים, ובמספר קדמי **הריון** עולה **תפארת**, משולש **לוי**, מדת האמת^ט). כתוב שכל המצוות ה' נתן לנו בשביל הזדמנות להתוועד, לעשות פארברייגן מתוך שמחה, "עם לבן גרתי" ו- **תריג** מצוות שמרתי". לא שעל אף שגרתי עם לבן שמרתי מצוות, אלא שכל המצוות הן כדי לגור יחד עם לבן – לומר לחיים ולהיות בשמחה.

סדרת הופעות השמחה בתורה-נביאים-

כתובים

השאלה איך מתחלקות ההופעות לפי התנ"ך. זו תפועה יפהפיה בתנ"ך. הייתי חושב שיהיה בערך חלוקה שוה, אבל זו סדרה רבועית שעולה בגדול. בכל חמשה חומשי תורה יש רק 16 פעמים שמחה, מתוך **רעא** הפעמים. אחר כך בנביאים יש כבר דילוג גדול, מ-16 ל-83 (מספר שהזכרנו קודם, ש-**בראשית** שוה **יא** פעמים **פג**, סוד **חמלה**), אז לכתובים נשאר 172, 271 הפוך בספרות. רואים כאן שיש דילוג רציני מתורה לנביאים לכתובים, "מרבין בשמחה" פשוטו כמשמעו – מרבין בשמחה הרבה-הרבה בכל חלק של התנ"ך.

מה בסיס הסדרה? ההפרש בין 16 ל-83 הוא 67, **בינה**, "אם הבנים שמחה", השמחה היא פנימיות הבינה. ההפרש בין 83 ל-172 הוא 89, מספר אהבה הכי חשוב, **גוף**. מה הבסיס? 22, כנגד **כב** אותיות התורה (השמחה באותיותיה כנתינתה מסיני). איך זה קשור ל"פרו ורבו",

בחדש אדר^פ. הריון הוא מלשון **הר** שעולה **אדר**. "אברהם קראו הר", מדת האהבה של **אברהם** (שעולה **רחם**), שממנה בא ההריון (בחדש אדר). כבר מכאן אפשר להבין שהסגולה הגדולה ביותר להריון (לא רק בחדש אדר אלא בכל השנה תמיד – אדר כל השנה ע"ד כל יום פורים, "הרה ויולדת יחדו"), גם בגשמיות וגם ברוחניות – כפי שאנחנו תמיד מדברים, אבל זה עוד סימן מובהק – הוא לשמחה.

נחזור על מה שתמיד מסבירים: ב"פרו ורבו" יש שלש בחינות – בגשמיות, להוליד ילדים; הסבר אדמו"ר הזקן שהמצוה הראשונה של התורה ("פרו ורבו") היא שעל יהודי לעשות עוד יהודי, להחזיר יהודים בתשובה, זה עיקר ה"פרו ורבו" של חב"ד; ויש "פרו ורבו" בספרים קדושים – קאמרנא ועוד ספרים קדושים – שהיינו לחדש חידושי תורה. אצל הבעש"ט מי שזוכה לזה בתכלית זוכה ל-י של רבי, נביעת האין סוף, שכל הזמן פרה ורבה בחידושי אמת. מה שכעת אמרנו, שהסגולה לכל ה"פרו ורבו" האלה – הסגולה להוליד ילדים בגשמיות, כמו שהרבי אומר שלכל אחד יהיה לפחות מנין בבית, והסגולה לקרב נשמות ליהדות, צו השעה של הדור שלנו בפרט, וגם הסגולה לחדש חידושים אמתיים בתורה – היא שמחה.

איך אני יודע שהחידושים שלי בתורה אמתיים, מי ערב ועד לי? אם הדברים שמחים כנתינתם מסיני. אם אלה דברים שמחים, משמחים לב אלקים ואנשים, כבר סימן שזה אמת. אם זה אמת – זה מה שה' רוצה, ה' אוהב זאת. ה' אוהב יהודים שמחים, יהודים ששמחים

^פ **רחם שמח** (חילוף ר-ש) עולה **פנימיות** (הרחם, יסוד הנוקבא, הוא בחינת "חותם שוקע" לעומת אבר הברית של הזכר, יסוד דכורא, בחינת "חותם בולט", חיצוניות לעומת פנימיות) שעולה **ב** פעמים (הערך הממוצע של שתי המילים) **רחמים**.

^ט הערך הממוצע של **הריון תפארת** הוא **הוי** ברבוע.

שמחת הלב של אהרן הוא זכה לאורים ותומים, לחשן המשפט על הלב. שלש האותיות הראשונות של "וראך" הן **אור**, ממנו הראיה (בתורה, במעשה בראשית, קודם נאמר "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" ואז מיד "וירא אלהים את האור כי טוב" – אין ראייה ללא מציאות האור), ו"וראך **ושמח בלב**" עולה ג"פ (ממוצע כל מלה) **אור**, פסוק מובהק של "ליהודים היתה אורה ושמחה", ולכן הוא זכה לאורים ותומים על הלב, אורים לשון אור. קשור מאד לפורים (פורים-אורים לשון נופל על לשון, ו בסוד "אף עשיתיו" – א היא אות המילוי של האות פא), "אורה ושמחה". האם יש עוד שמחה בכל חומש שמות, החומש של יציאת מצרים מיגון לשמחה – כמו שאומרים בהגדה של פסח. כל שלבי יציאת מצרים הם שמחה גדולה, שמחה אחרי שמחה, יציאת מצרים, קריעת ים סוף, מתן תורה (כאשר הדברים שמחים כנתינתם מסיני), "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (ארבעה שלבי שמחה כנגד י-ה-ו-ה), יש שמחה יותר מזה? אבל בכל חומש שמות אין עוד שמחה, רק "וראך ושמח בלב"!

אם כן, בחומש בראשית יש שמחה אחת ובחומש שמות יש שמחה אחת, וצריך לעבור לחומש ויקרא ולחפש שם עוד שמחה. צריך ללכת כמעט עד הסוף, מחפשים שמחה ולא מוצאים, עד שמגיעים לפרשת אמר, לפרשת החגים, ל"זמן שמחתנו", ושם כתוב במצות לולב "ושמחתם לפני הוי' אלהיכם שבעת ימים". הולכים הלאה – אין עוד שמחה בחומש ויקרא, רק שמחת הלולב והמינים ב"זמן שמחתנו". כבר מתחיל להיות פלא, שמחה אחת בבראשית, שמחה אחת בשמות ושמחה אחת בויקרא.

הולכים הלאה, חומש במדבר, בו יש הרבה סיפורים – יש דברים עצובים אבל גם יש דברים שמחים, הייתי חושב שסיפורים צריכים להיות שמחים (סיפור שמחים), ועל כל פנים איזו

להריון? סוד הזרע, "ישכב", יש כב אותיות בתורה. כתוב בקבלה שזרעא חייא וקיימא הוא סוד ה-כב, והנה בסיס הסדרה הזו של "מרבין בשמחה" בתנ"ך הוא **כב**.

עוד יותר: אם מפתחים את הסדרה הזו עד 13 מספרים השביעי-האמצעי יהיה 748 שעולה 34 פעמים 22, וכל שני מספרים סביבו על דרך אתב"ש יהיו כפולות של 22, לכאורה בלי שום קשר לכך שהבסיס הוא 22. זו תופעה מיוחדת לגמרי של 22 בסדרה הזו כאשר מפתחים אותה עד יג מספרים. יוצאים מזה דברים מופלאים, הכל סביב המספר 22 – תן לחכם ויחכם עוד.

איפה בפשט התנ"ך רואים שמחה ו-22 הולכים יחד? יש ארבעה פסוקים של שמחה "בך" בתנ"ך – פעמיים "ישישו וישמחו בך", "ועמך ישמחו בך" והכי מפורסם "נגילה ונשמחה בך". למה שאמרנו קודם, שבסיס השמחה בתנ"ך הוא **בך**, יש ארבעה עדים בתנ"ך.

ה. מסורת השמחה בתורה

חומשים שמחים: חלוקת הופעות השמחה

בחמשה חומשי תורה

נתבונן בהופעות השמחה בתורה ונראה איך רק בתורה יש פה תופעה שאיני יודע אם יש עוד יפה כמוה: אמרנו שהשמחה הראשונה בתורה היא "ואשלחך בשמחה". האם יש עוד שמחה בחומש בראשית? לא. יש חמשה חומשים, **חמשה** אותיות **שמחה**. בכל בראשית יש רק את השמחה של לבן, השמחה התיאורטית שצריכה לצאת מן הכח אל הפועל בדור שלנו. כשמתחילים לקרוא חומש שמות בפרשת שמות פוגשים את השמחה השניה בתורה, שהיא גם שמחה סמויה מן העין. משה רבינו חושב שאהרן יקפיד עליו, שתפס את הגדולה, והקב"ה מעיד עליו שלא – "וראך ושמח בלב", אני מבטיח לך שהוא ישמח. בזכות

אומרים באמת **שמיח** אותיות **ישמח** ו**ישמח**. לכן גם הפסוקים שאמרנו קודם, "והמלך **ישמח** באלהים" ו"**ישמח** צדיק בהויה" הם פסוקי **ישמח**, אותיות **משיח**.

אם יש לנו סדרה של משיח, מספר קטן עולה, נחשב מה הבסיס של הסדרה הזו – 1, 3, 4, 8. קודם כל, נכוון שה-1 (ה-?) , הוא פעם אחת לשון שמחה בחומש בראשית. ה-3 (ה-ש) מה שבשלת החומשים הבאים יש שמחה אחת בכל אחד. אחר כך ה-4 (ה-מ) וה-8 (ה-ח), יחד 12, הם ההופעות במשנה תורה – כנראה שאם נסתכל נוכל לעשות שם חלוקה כזו, עוד 4 ופעמיים 4 (8). אפשר לכוון את כל הופעות השמחה לפי הסימן **ישמח, משיח**.

השאלה, אם כן, היא מה הבסיס של הסדרה הזו. הפרשים הם 1, 2, 4, הפרשים ביניהם הם 1-3, והבסיס הוא 4 (סוד "ומספר את רבע ישראל" כנ"ל). גם 22 במספר קטן שזה 4. מה יהיו המספרים הבא בסדרה? 19, 41, 78 (המספר השביעי, החביב). סכום שבעת המספרים הראשונים של הסדרה הוא 154, 7 פעמים 22! 78 (השביעי) ו-22 (הממוצע) הם גם זוג (שביחד) = 100, שלמות של 10 פעמים 10, וכמבואר סוד זוג זה של 22 ו-78 בחכמת החשבון במקום אחר). זה היה בשביל לבלבל כמה אנשים...

עונה ושמחה

עוד משהו יפהפה: נקח את כל שש עשרה הפעמים שכתובה שמחה בתורה, גימטריא של כל המלים כפי שהן כתובות, ונקבל 9828, **יד** פעמים **שבת, חשמל** (אותיות **לשמח**) פעמים **הויה**. בכל 16 המלים האלה יש בדיוק 78 אותיות, המספר שהיה לנו קודם, השביעי בסדרת **י-ש-מ-ח** במספר קטן.

האם יש ערך ממוצע לכל אות? ההסתברות היא רק 1 ל-78. הממוצע הוא **ענו** – ענו הולך עם שמח, "ויספו ענוים בהויה שמחה" (**ענו**) שזה **סיון**, החדש של זבולן, לו שייכת השמחה

שמחה פה ושם. יש בו איזו שמחה? מגיעים לפרשת החצוצרות בה כתוב "וביום שמחתכם". חז"ל דורשים בספרי, והרבי תמיד מביא, ש"אלה השבתות" – מוכיח מכאן שצריך להיות בשמחה בשבת. תמיד אומרים ששבת היא עונג וחג הוא שמחה, אבל מכאן מביאים ראיה בחז"ל שגם בשבת צריך לשמוח, "וביום שמחתכם" אלו השבתות, קשור גם לשמחה ושירים (חצוצרות, שיר של אהבה המחבר יחד שני חצאי צורות, כידוע הפירוש של הרב המגיד נ"ע). יש גם שיר של חב"ד על "ושמחתם" [נגנון]. מחפשים הלאה בחומש במדבר – אין עוד שמחה. כבר על פי ארבעה עדים – בכל חומש מארבעת החומשים הראשונים יש שמחה אחת בלבד. כנראה שבלי שמחה אחת הוא לא יכול להתקיים, אבל שמחה אחת ודי.

אבל אמרנו שיש 16 שמחות בתורה, אז פתאום מגיעים למשנה תורה ויש דילוג הערך לגמרי יחסית – 12 שמחות. היו 4 שמחות ב-4 החומשים הראשונים, ענין בפני עצמו כמו, "שלישי המדבר" כידוע – שמחה אחת בכל חומש, כל **חומש** הוא אותיות **שמחו** ("שישו ושמחו בשמחת התורה") פעם אחת. אחר כך פתאום מוציאים עוד 12 כדי שיעלה מ-4 ל-4 ברבוע. סימן שיש קשר מיוחד בין שמחה ל-4, ארבע ברבוע (סוד "**ומספר את רבע ישראל**" שעולה 1600, 40 ברבוע, 40 ימי יצירת הולד, פסוק המדבר מסוד ההריון של נשמות ישראל, "רבע" לשון זיווג, "שתיים שהן ארבע" בקיום מצות "פרו ורבו").

סדרת ישמח (במספר קטן)

איזו מלה חשובה שיהיה במספר קטן 16? [הרב לא מרשה ללמוד מספר קטן]. לפעמים, בהתוועדות ראש חדש (לידת הלבנה) מותר. איזו מלה שאנחנו מאד אוהבים שיהיה 16 במספר קטן? **משיח**. נקח את אותיות **משיח** (במספר קטן) ונסדר אותן כדי שיעלו, כי שמחה היא עליה ("מרבין בשמחה") – **ישמח**. לכן

שלם על הפסוק הזה מרבי שלמה מקרלין, שיש בו "צווי כיי" (שתי פרות, לשון "פרו ורבו").

בטחון בכסלו (חנוכה) ושמחה באדר (פורים)

מה החג של השמחה בשנה, שיא השמחה בשנה? פורים, "משנכנס אדר מרבין בשמחה". בשביל מה צריך לומר "מרבין בשמחה"? ביחס לשמחה קיימת, ביחס ל"זמן שמחתנו". חשבת על זמן שמחתנו, על שמחת תורה, שגם שותים הרבה לבן. אבל "מרבין בשמחה" באדר, בפורים, שהוא כבר היחידה של השמחה – שמחת תורה היא רק החיה של השמחה. מה החג של הבטחון? חנוכה. על שני החגים מדרבנן כתוב "כי בו ישמח לבנו [בפורים] כי בשם קדשו בטחנו [בחנוכה]".

היינו יכולים לשאול אחרת, יותר פשוט – לא לשאול לגבי חגים אלא לגבי חדשים. חדש השמחה, שכולו שמחה מתחלה ועד סוף, הוא אדר – "מרבין בשמחה", גם אחרי פורים כמו שאמרנו. מהו חדש הבטחון? כסלו. פירוש המלה כסלו, כסל בלשון הקדש, הוא לשון בטחון. כסלו הוא בטחון ואדר הוא שמחה, וממילא גם החג של כסלו הוא חג הבטחון והחג של אדר הוא חג השמחה.

בבטחון יש שתי בחינות, סביל מצד ההוד ופעיל מצד הנצח. חנוכה הוא בטחון פעיל, הבטחון של החשמונאים, המכבים. בבטחון החיל צועד 'שמאל ימין שמאל ימין', "הולך בתם ילך בטח", "הולך בתום" היינו הבטחון הסביל ו"ילך בטח" הבטחון הפעיל. צריך לומר שכסלו גופא מתחיל בשמאל, בטחון סביל יותר, חוש השינה – חזקיה שהלך לישון הוא השיא, אב-טיפוס, של בטחון סביל, אבל נגמר עם המכבים. ממש "הולך תום ילך בטח".

ימי החבור בין חנוכה לפורים

כמה ימים יש בקביעות שנה זו מחנוכה עד פורים? יש תקופה בשנה שהיא התקופה של

בין השבטים, כדלקמן). כל אות שמחה בתורה שוה בממוצע **ענו**, "והאיש משה ענו מאד", "ויספו ענוים בהוי' שמחה", יחד עם שמחה צריך ענוה.

כתוב שענוה היא לא בדיוק בטול (במציאות) של חכמה. "משה זכה לבינה" – בטול הוא בחכמה וענוה בבינה, ממש במקום השמחה. להיות ענו ולהיות שמח הולך יחד. כמה שוה **ענו שמח**? (הפוך מהערבי שהוא י-ש-שמח) **דעת**, "אם אין דעת אין בינה", הם הולכים יחד, היינו הך. יש כאן שש אותיות, הממוצע הוא **דעה** (הדעת היא מפתחא דכליל שית כנודע בסוד **"האזינו"** [= **דעה**] **השמים**] = ה פעמים **דעה**, יחד **דעת**), פתיחת שירת משה). זה בר דעת יהודי. **ענוה-שמחה** שוה 22 ברבוע (כמו **גוף-נשמה**), חוזר ל-**בך**, "נגילה ונשמחה בך".

ג. שמחה ובטחון

בטחון ושמחה

נעשה משהו חדש: יש **יג** מדות פנימיות של הנפש – אמונה תענוג רצון בטול שמחה יחוד אהבה יראה רחמים בטחון תמימות אמת שפלות. בין כל המלים האלה מה הכי קשור לשמחה? הרבה יכולים להתחבר. יש לאנשים בעיות בחיים, מכירים משהו כזה? מה חסר לו, מה העצה השוה לכל נפש? בטחון ושמחה. איך אני יודע שבטחון ושמחה הולכים יחד? "כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו". יש סיפור

' "והאיש משה ענו מאד" ועוד "והאיש משה שמח מאד" (סוד) "משה משה" לא פסיק טעמא בגווייהו" עולה הוי' פעמים **חכמה** – "הוי' בחכמה", בחינת משה, חכמה עילאה דאצילות (אצילות דאצילות), "מן המים משיהו", וד"ל.

כסלו הוא חג החגים, כולל גם חנוכה וגם פורים. הוא חל בכסלו, שייך לבטחון.

הרבי דווקא את חדש כסלו חלק לשני חצאים של החדש, עלית הלבנה ומיעוט הלבנה. הוא אמר שמיעוט הלבנה הוא יותר עוצמה, עליה בעצם. החלק הראשון של השנה הוא עלית בגילויים ובחצי השני של החדש העצמות עולה. זו מהשיחות החשובות של הרבי, שבה המתיק את החצי השני של כל חדשי השנה שאפשר להתחתן בהם, כנגד המנהג שהיה קודם – הכל הפך ל"לכתחילה אריבער", ריבוי עצמה. מתאים לכך שכל זמן שיש גילויים מלמעלה הגילוי טוב בשביל הבטחון הסביל, אבל העצמה, העצם בלי גילוי, מתגלה דווקא בבטחון הפעיל – "הלך בתם ילך בטח".

[גם ב"ט כסלו יש פוזים ומוקפין, י"ט ו-כ'.] כן, כמו בפורים. נמצא שמראש השנה עד כ כסלו הוא כמו מחנוכה עד שושן פורים. בכל אופן, זה היה ביחס למספר **עח**, שיש השנה. בשנים אחרות יוצא **עט**, כמנין השם הקדוש **סיט (ס-יט)**, השם השלישי ב-**עב** השמות של ה', עליו דרשנו הרבה שנים. [מה השם הזה מבטא?] היסט, תזוזה מרחוק (ובהפשטה – תופעה לא-מקומית). היו על זה כמה שיעורים.

חבור השמחה והבטחון – סגולת בני, חיי

ומזוני

הווארט היה שצריך לחבר את הבטחון והשמחה, לחבר את כסלו ואדר, לחבר את חנוכה ופורים. זו העצה לכל הבעיות שיש בעולם. כמה עולים יחד **בטחון ושמחה**? גם שם קדוש בקבלה – שם **חתך**. הממוצע הוא **רוח-רוח**, "פי שנים ברוחך אלי". שם **חתך**, ס"ת "פותח את ידך", עולה ב"פ **רוח**, מה שאלישע בקש מאליהו, "פי שנים ברוחך". מה הן שתי הרוחות? כל אחד הוא רוח, הבטחון הוא רוח והשמחה היא רוח.

הבטחון המביא לידי שמחה – מ-כה כסלו עד יד אדר. בקביעות של השנה הזו היו 5 ימים בכסלו, 29 ימים בטבת, 30 בשבט ועוד 14 ימים באדר – סך הכל 78 ימים מהיום הראשון של חנוכה עד פורים פרזות. 78, ג"פ **הוי'**, היה המספר השביעי החביב של סדרת **ישמח** ("כי בו **ישמח** לבנו")^א הנ"ל. רואים שהשמחה תלויה בבטחון.

איפה עוד יש יחידה של 78 ימים בשנה, גם היא לפי קביעות שנה זו (בה חשון היה חסר)? דברנו ב"ט כסלו שהשנה הוא היום ה-78 בשנה. אם גם חשון וגם כסלו מלא יצא גם שוה, 79 ימים. כלומר, יש משהו ב-יט כסלו שמר"ה עד י"ט כסלו בדיוק כמו מחנוכה עד פורים. לא יודע אם פעם שמנו לב לזה – בעלי הרמזים זוכרים. משהו מובהק שמתחלת השנה עד י"ט כסלו בדיוק כמו מחנוכה עד פורים. כתוב ש"ט

^א יש בתנ"ך **לא** "ישמח" (כאשר פעם אחת "וישמח" כתיב "ישמח" קרי), הפעם הראשונה (בישעיהו) – "הכל הולך אחר הפתיחה" – היא **לא** "ישמח" (והפעם השניה, ביחזקאל, **אל** "ישמח" [ראשית התיקון מ"לא" ל"אל"]!) הפעם השלישית (בכתבוק) היא "כן ישמח" (אבל נאמר על נבוכדנאצר הרשע) הפעם הרביעית (הפעם הראשונה בכתובים, בספר תהלים [שוב קשר בין ארבע לשמחה, בקדושה, "ומספר את רבע ישראל"]) היא **"יגל יעקב ישמח ישראל"** ("נגילה ושמחה בך") ר"ת **י"י"י** ושאר האותיות = **ד** פעמים (ממוצע כל תבה) 271, **הריון**! מכאן מתחילות ההופעות של "ישמח" (בחינת משיח) להיות חיוביות, סוד תהו קדם לתיקון, "ברישא חשוכא והדר נהורא" כנ"ל. והוא סוד **חשמל** (אותיות **לשמח**) – חש (שתיקה, חשך, העלם) ואח"כ מל (דבור, אור, גילוי). והוא סוד **"אל שמחת גילי"** ("נגילה ושמחה בך"), שעולה **ארץ ישראל (לב-כבוד פעמים הוי', אור הכתר)**, וד"ל. ה"ישמח" השביעי בתנ"ך – "כל השביעין חביבין" – הוא "ישמח הר ציון", **הר** = **אדר**, לשון הריון כנ"ל. העשירי, ה"קדוש להוי", הוא "המלך ישמח באלהים" כנ"ל.

נאמר בפירוש לגבי זבולון. הייתי חושב שהשבט של אדר צריך להיות הכי שמח. לפי האריז"ל השבט של חדש אדר הוא נפתלי, אבל לא כתוב עליו שהוא שמח, אלא "שמח זבולון [בצאתך – למסחר]". זה מתקשר למה שאמרנו קודם על בטחון-שמחה, ששמחה היא סגולה מיוחדת להריון, בני, ובטחון נדרש בעיקר להפרנסה.

התכללות הבטחון בסגולת "בני"

באמת יש התכללות בין סגולות הבטחון והשמחה. על הזיווג בין האיש והאשה, שמולידים זרעא חייא וקיימא, כתוב ש"איהו בנצח" ו"איהו בהוד". עצם הזיווג הוא לשון טח, ויש בו בטחון דהיינו דבקות, "ודבק באשתו והיו לבשר אחד". לא כתוב סתם "איהו בנצח ואיהו בהוד" אלא נאמר דווקא בשעת הזיווג, הבעל צריך להיות במקום הבטחון הפעיל (נצח) והאשה צריכה להיות במקום הבטחון הסביל (הוד), כך הם מתחברים וכך נולד הבן, זרעא חייא וקיימא, זיווג של שתי בחינות הבטחון. לפי זה הסדר של "הולך בתם ילך בטח" הוא סוד "אשה מזרעת תחלה יולדת זכר", קודם "הולך בתם", "איהו בהוד", התמימות שלה נותנת לו בטחון.

איך אני יודע שהאשה נותנת לבעל בטחון פעיל? "בטח בה לב בעלה" (לפי פירוש הראב"ע היינו בטחון סביל אבל לפי פירוש המצודות היינו בטחון פעיל, ואלו ואלו כו', "הולך בתם ילך בטח"). הבעל אמור לנקוט בבטחון פעיל, שיוצא ויוזם, אבל הוא צריך לקבל את האתערותא דלתתא מהבטחון הסביל של האשה (גם מה שהיא יוזמת ומצליחה בעסקים שלה העיקר אצלה הוא הבטחון הסביל בה' הטוב ומטיב לכל). קודם "הולך בתום", "אשה מזרעת תחלה", ואז "ילך בטח", "יולדת זכר". אם כן, כדי לזכות לזרעא חייא וקיימא צריך גם שמחה ועוד יותר בטחון – בטחון בה', וגם בטחון פעיל לעשות כל מאמץ, כל פעולה

שם הפרנסה, ברור מה הקשר בין פרנסה לבטחון – גם בטחון סביל וגם בטחון פעיל. מי שרוצה להעשיר משקיע ועושה מעשים, יוזם, לא רק מחכה בשקט. יש פרנסה שבאה כמו מן מהשמים, שהיא תלויה בבטחון סביל, ויש פרנסה שאתה עובד ויוזם וגם נכנס לחובות, כמו שכתוב בחסידות, לוקח ריזיקה בשביל להתפרנס. לשם כך צריך בטחון פעיל, מדת "נצח ישראל".

בשביל מה צריך שמחה? אמרנו קודם שבעיקר בשביל בני, פרו ורבו. יש מזוני ובני. מזוני באים בעקבות חיי – מאן דיהב חיי יהב מזוני. כתוב "החותך חיים לכל חי", בשם חתך יש גם חיים וגם פרנסה, מי שנותן חיים נותן פרנסה, ויש גם בני, כי שמחה היא קודם כל מקור של בני, של הילדים, עם כל שלשת המובנים הנ"ל. אם ס"ת "פוחת את ידך" הם חתך, בטחון-שמחה, שאר האותיות (ר"ת, שהם שם בפני עצמו, וגם אמצעי תיבות) שוות 501, "אם הבנים שמחה", שעולה ראש. הכל שוה ראש-חתך, לחתוך את הראש..., "אם הבנים שמחה" ועוד שמחה-בטחון. גם כוונה יפה כשאומרים את המלים האלה ב"אשרי". לחיים לחיים. נגנו שאמיל.

ז. "שמח זבולון בצאתך"

שמחת זבולון ביציאה לעסקים

"הכל הולך אחר החיתום". כמו שדברנו הרבה על הפסוק הראשון בתורה שיש בו שמחה, צריך להתבונן גם על הפסוק האחרון של 16 פסוקי השמחה בתורה. מה הפעם האחרונה שכתובה שמחה בתורה, "נעוץ סופן בתחלתן"? דווקא בפרשה האחרונה של התורה יש שמחה אחת, בברכת שבט אחד על ידי משה רבינו – "שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך". ה"שמח" נמשך גם ליששכר, אבל

איך רואים שהתגלות השמחה היא בסוף, שלפעמים אומרים למישהו שלא ישמח בהתחלה אלא בסוף? "אל יתהלל חוגר כמפתח". כאן מתחבר למה שדברנו קודם, שאם התהללות היא גבהות, באמת השמחה כשיוצאים צריכה להיות עם בטול, שמחת החכמה, ואילו שמחת התרוממות-התהללות לא נצרכת בהתחלה. שמחה עם בטחון, להאמין ולבטוח שתצליח וכבר לשמוח בזה היינו שמחת החכמה הרואה את הנולד.

"שמחה בטוהרתה"

[נמהי השמחה בעצמה? כל פעם שמנסים לדבר על שמחה בתור רגש מוסיפים עוד משהו, כמו בטחון, כי שמחה היא בינה. ברגש יוצא לי רגש של ערבי או של אמריקאי... אבל מי השמחה עצמה? הרבי טבע מטבע לשון – כנראה חשב עליך – "שמחה בטוהרתה", המושג טהרה הוא גם באמא. יש משהו שמקשר בין טהרה לשמחה. גם בתניא כתוב שלב טהור הוא לב שמח.

לכן, אפשר לומר ששמחה היא האור שנכנס לך, גם ללב וגם למח, כשאינן לך דאגות. זה הפשט. אתה מאמין בה' ומסיר דאגות, כמו שלפני התפלה צריך להסיר מחשבות זרות – אומרים לבן אדם תפסיק לדאוג, תסיח דעת, "דאגה בלב איש" "יסיחנה מדעתו", ואם תפנה מקום מדאגות ממילא תשמח. זו שמחה בטוהרתה. אם אין לך דאגות סימן שאתה כמו התם של רבי נחמן, שהכל טוב. אתה לא דואג והכל בסדר, מה שיש לך כולל את הכל – אתה רוצה איזה בשר שמן, אתה אוכל את תפוח האדמה שאשתך מגישה לך ושמח עד הגג, טועם בו, כמו במן, את כל הטעמים. לפי זה מה שמחה היא בינה אין הכוונה לאחד מביין, משכיל, דווקא בחסידות, אלא דווקא אחד תם, לכן "בינה עד הוד אתפשטת".

נאמר משהו אחר: אם שמחה היא טהרה (שמחה ועוד טהרה עולה כב-בך פעמים

נצרכת, כדי להוליד. כמו שאמר הרבי הקודם שבשביל ילדים צריך מסירות נפש, ואם יש בעיה צריך כל סוג של פעולה כדי לזכות לילדים – זה בטחון פעיל. צריך הרבה בטחון סביל והרבה בטחון פעיל ומשם יש ילדים בריאים וחזקים ושמחים. אם כן, בטחון נצרך לגמרי לבני.

התכללות השמחה בסגולת "מזוני"

וכן, בשביל פרנסה צריך גם שמחה. מי שמצליח בעסקים הוא טיפוס שמח, לא מישהו עצוב. אם יש לו הרבה שמחה הוא זוכה להרבה כסף. צריך להיות מאד שמח. מאיפה יודעים שבשביל להתפרנס ברווח צריך להיות שמח (ולא רק בשביל בנים)? מהפסוק "שמח זבולן בצאתך", חיתום השמחה בתורה. זבולון, אני רוצה שתביא הביתה הרבה יהלומים, אתה סוחר ביהלומים ואמור להיות הגביר הכי גדול בעולם, לפרנס את יששכר ואת כל עם ישראל. משה רבינו יודע מה סוד הפרנסה, "שמח". משה רבינו מברך את זבולון שכדי שתצליח בפרנסה תהיה חסיד שמח מאד.

מה הוא מצייר לו? מה ציור השמחה שהוא סגולה לפרנסה? יש שמחה שהיא בינה נטו, ויש שמחה שבאה גם מחכמה (כנ"ל בסוד לבן). חכמה היא רואה את הנולד, יש לשמוח ברווח העתידי – עוד לפני שאתה מתחיל את העסק אתה חווה את ההצלחה, חווה את הרווח, ואתה כבר שמח. השמחה היא שעששיו, עוד לפני שיצאת – אתה הולך לכבוש את העולם, וכבר כבשת את העולם. "בצל החכמה בצל הכסף". כתוב "לא לחכמים לחם", סתם חכמה-בטול היא לא סגולה לעשירות, אבל חכמה שהיא "רואה את הנולד" ושמח בו, בטחון ושמחה יחד, כל כך בטוח שיתגשם אז הוא כבר שמח בתוצאה עוד לפני שהוא מתחיל – זה "שמח" של חכם מצליח (על דרך יוסף, הבן החכם, "בן זקנים", שהוא "איש מצליח").

נפתלי (= יה פעמים **זבולן**!), נפתלי הוא הששי לאבא. זבולן הוא הששי ללאה אמנו. היא התחילה ללדת, ואחרי ארבעת הבנים הראשונים היא ילדה עוד שני בנים, יששכר וזבולן. באמת זה קשר יפה בין נפתלי לזבולן, שניהם בחינת שש. שש ב-ש שמאלית היינו שש, "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", "ישישו וישמחו בכך" (פסוק של **בך, כב**, כפי שראינו קודם).

עוד משהו: איזה חדש הוא זבולן לפי האריזו"ל? סיון. מה הקשר? [הדור קבלוה]. לא רק, גם, אבל יש עוד משהו. מתי פורים התחיל? האגרות השניות, של מרדכי, היו בכ"ג סיון³⁷. אפילו קצת פלא למה לא חוגגים את היום הזה. יש מי שמזכיר, אבל לכאורה זה עיקר החג – בטול הגזרה. רואים שמכסים לנקמה בפועל, "ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע". אנחנו חוגגים את ה"**ישמח** [משיח] צדיק כי חזה נקם", אבל בעצם הצלת היהודים היתה בסיון, בחדש של שבט זבולן. זה קשר מאד חזק בין זבולן לנפתלי.

בכל אופן, שמחת זבולן היא שיוצא ומצליח בעסקים שלו. הראשונים שנהנים הם בחורי הישיבה והכוללים, יששכר. זה סוחר שמצליח בעסקים ויודע למי צריך לתת את הכסף – קודם כל ללומדי התורה. הכל מדובר לכאורה אחרי המהפכה השנייה, שמותר לקבל כסף על לימוד תורה. אבל באמת כתוב שאם עושים הסכם קודם אז גם לפני המהפכה השנייה זה מותר. רואים בתורה שזה קשר שמותר לעשות.

[רואים בתורה קשר בין נפתלי לזבולן?] נחזור להתחלה, השמחה הראשונה בתורה היא "בשמחה ובשרים", 'בשמחה ובשרים ברא אלהים את השמים ואת הארץ'. אם כתובה שמחה אצל זבולן, מה הקשר לנפתלי? כתוב בו

הוי' ב"ה), תאר לעצמך חויה שאתה מרגיש טמא – כל אחד יודע מה זה להרגיש טמא – ואתה הולך למקוה ו**טובל** (אותיות **בטול**), ופתאום אתה מרגיש שזה באמת פעל. הרמב"ם כותב שזו הדוגמה בתורה למשהו שהוא בחינת חוק, מצוה שלא מבינים אותה, אין לה אחיזה בשכל. אין שום סבה להבין למה כשאני שם את הראש שלי בתוך המים אני יוצא טהור, מה זה עשה, אבל זו חויה שכל אחד יכול לחוות אותה – נכנס טמא ויצא טהור, ואז הוא שמח, רק כי הטומאה (הדאגה) הוסרה ממנו. "בינה לבא" היא גם שכל וגם רגש.

קשרי זבולן ונפתלי

שוב, השמחה האחרונה בתורה היא "שמח זבולן בצאתך". הייתי חושב שנפתלי, שהוא חותם את השנה בחדש אדר, ראוי להיות השבט הכי שמח. יש קשר בגימטריא בין **זבולן** ל-**נפתלי**? **זבולן** שוה 95 ו-**נפתלי** שוה 570, ו"פ **זבולן**. אין עוד יחס **יפה** (= **זבולן**) כזה בשבטים. יש רק עוד זוג שבטים שאחד הוא הכפולה של השני – שני השבטים שיזמו בעצמם לרשת מצד המזרחי של הירדן, **גד** ו-**ראובן**. **ראובן** הוא 37 פעמים **גד**. כאן משהו הרבה יותר משמעותי, ש-**נפתלי** הוא ו"פ **זבולן**, **זבולן** פנים ואחור, השלמות של זבולן. כתוב בספרים ש-95 שוה גם **המן** ו-**נפתלי** שוה **רשע** – כל ששת צירופי **המן** (המן-טאש, שש צורות לעשות און המן) שוה **רשע**. זה כתוב באגרת הטיול, רמז עתיק. בקדושה היינו **נפתלי** (שעולה "יפרח בימיו צדיק", כך הוא פורח בכל יום, בכל בקר באמרו "**מודה אני לפניך מלך חי וקים**", כמבואר במקום אחר) שעולה ו"פ **זבולן** (הערך הממוצע של שש תבות "**מודה אני לפניך מלך חי וקים**").

חוץ מהתופעה המספרית הזו, מה עוד מקשר ביניהם? לגבי לידת השבטים, נפתלי הוא הבן הששי לפי סדר הלידה ליעקב וזבולן הוא הבן הששי ללאה. **ראובן-שמעון-לוי-יהודה-דן-**

³⁷ **כג** = **חיה**, וביחד עם **יד** (אדר) = **יחידה**, וד"ל (**כג** **סיון** ועוד **יד אדר** = 16, **ישמח-משיח** במ"ק, מספר לשונות השמחה בתורה כנ"ל, פעמים **כג, חיה**).

הסוד הראשון של מספרים בתורה הוא סוד השבת, שבע, אחד באמצע ושהה מקיפים אותו. אם אתה לוקח ששה כוסות או שש מטבעות הם מקיפים בדיוק אחד באמצע. זהו סוד השבת בגיאומטריה. אם אני עושה עוד עגול מסביב לשש, מוסף 12, יש לי סה"כ 19 – תרגיל לילדים. עוד עיגול מוסף עוד 18 ומקבל 37 וכו'. לכל המספרים האלה קוראים מספרי שבת, כי כולם הם על בסיס סוד השבת, והנוסחא שלהם היא ששה משולשים פלוס 1 (סוד השביעי שבאמצע, "היכל הקדש באמצע").

כמה מלים יש במעשה בראשית? 469, מספר השבת ה-13, בשבעת ימי הבריאה. יש המון משמעות בסוד הזה של מספרי שבת. המספר שלנו, **הריון**, שחז"ל אוהבים ודורשים, הוא מספר השבת "העשירי יהיה קדש להוי". קודם כל, למה קשור בנגלה, שדווקא מספר השמחות בתנ"ך הוא מספר שבת? השמחה הרביעית, "וביום שמחתכם" אלו השבתות."

מהו 271? שש פעמים **אדם**, ששה צירופי **אדם** (כולל גם **מאד**) ועוד 1. 45 הוא משולש 9, והיות שגם 1 הוא המספר הראשון בסדרה הזו, יוצא ש-271 הוא מספר שבת העשירי, "העשירי יהיה קדש להוי".

העלאת מספרי שבת בממד אחד נותנת את

מעוקבי השרש

למה אמרנו קודם שמספרי השבת מכל סוגי המספרים הצורניים הוא הכי משמעותי מבחינה מתמטית? בגלל כמה תופעות יחודיות שאין בשום סדרה בכלל, שקשורות לאינטגרלים, לסיגמה של הסדרה הזו. מה פירוש לקחת סדרה של מספרים ולהעלות בממד אחד? אם הם בהמשכיות קוראים לכך אינטרגל. אם רק חבור של המספרים עצמם, דיסקרטי, קוראים לכך סיגמה במתמטיקה.

"הנתן אמרי שפר", שהיינו שירה, כדרשת חז"ל שהמדובר בשירה הכי גדולה בתנ"ך – שירת דבורה הנביאה. סימן שצריך לשיר הרבה בחדש אדר. מתי הרבי אמר "ברוב שירה וזמרה"? ב"ך אדר. הוא לא אמר שמחה אלא שירה. רואים שנפתלי הוא שירה וזבולן הוא שמחה מפורשת. השמחה והשירה חוזרות חלילה. ממילא, אם יש התכללות, אפשר לומר שגם חדש אדר וגם חדש סיון הם חדשים טובים לעשות מסחר, להרויח. הרי כתוב שאם יש למישהו דין עם גוי טוב שיעשה אותו בחדש אדר. יש מזל בריא ומזל תקיף בחדש אדר. גם בשביל לעשות סתם מסחר – בודאי מסחר של יבוא ויצוא, מסחר עם גוים – כדאי באדר.

אמרנו ששמחה קשורה לשמים, "ישמחו השמים". זבולן עושה מסחר בשמים? שירים הם על הארץ, הארץ עצמה שרה, אבל עושים עסקים בשמים? בתורה רואים כמה פסוקים שיש בהם קשר בין שמים ל"מעבר לים". הפלגה לים, עלמא דאתכסיא, מעבר לים לעשות סחורה, היא כמו לעלות לשמים. לזבולן יש חוש איך להרויח, איך להוציא יהלומים מהשמים (כלומר מהכח, ההעלם שישנו במציאות, ואפילו מהיכולת, ההעלם שאינו במציאות, אל הפעול). נפתלי רץ מהר, רץ לשון ארץ, יש לו הרבה מרץ והוא רץ, ותוך כדי שהוא רץ הוא שר, שר שירי נצחון.

ח. פלאי מספרי שבת

נוסחת מספרי שבת

נחזור ונסיים בעוד תופעה מספרית יפה: יש 271 הופעות של השרש **שמח** בתנ"ך. מה המספר הזה אומר בסוד המספר, חוץ מהגימטריה של **הריון**? זה מספר ששייך לסוג מסוים של מספרים, שמבחינה מסוימת הוא סוג המספרים הצורניים הכי משמעותי במתמטיקה – מספרי שבת (כפי שאנחנו קוראים להם).

אעשה הלאה? לא תראה שום דבר. יהיו מספרים, כל מספר הוא יפה ובעל משמעות, אבל לא תראה שום הגיון על דרך הנ"ל. תעשה סדרה אחרת – לא תראה כלום. כאן יש מ-2 ל-3 ל-4 ממדים, שבסדרות מסודרות הוא מפלאי יודע תמים, פלאי הקב"ה.

סדר עבודת ה' המיטבי – רבוע (דלוג) ואז

משולש (התקדמות בסדר והדרגה)

נסיק מזה גם משהו בעבודה: הגענו עכשיו לרבועים של המשולשים. אני שואל שאלה כזאת: לפי האינטואיציה של בן אדם, מה אמור להיות יותר גדול – המשולשים של הרבועים או הרבועים של המשולשים? רבוע הוא פעולה יותר גדולה. משולש הוא השתלשלות, "סדר והדרגה" (אחת ועוד שתיים ועוד שלש וכו'), וברבוע מדלגים יותר (אחת ועוד שלש ועוד חמש וכו'). זה לימוד עמוק מאד בתכנון אסטרטגי של כל מפעלי החיים – קודם לעשות את הפעולה היותר קפיצה קדימה ואחר כך קצת לרדת לאיזון, לעבודה בסדר והדרגה, או שקודם צריך לעבוד את ה' בסדר והדרגה ואחר כך כשאתה תופס איזו תאוצה תקפוץ ותגיע לשלמות?

בהשקפה ראשונה הייתי חושב שככה צריך להיות, לפי הסדר, קודם נעשה משולש, סדר והדרגה, ואחר כך כשאני כבר חזק במשולשים לקפוץ הלאה ולעשות ריבוע. לכך הגענו, משבת למעוקבים ומהמעוקבים לרבועי המשולשים – קודם משולש ואחר כך רבוע. אבל באמת ההפך הוא הנכון – קודם עושים את הפעולה החזקה, כמו בימי הנערות של האדם בלימוד תורה. קודם הוא משקיע את עצמו בשקידה והתמדה ומשיג הרבה, אחר כך לאט לאט הוא מתאזן.

איך אומרים זאת בלשון החסידות? מרובע הוא בדרך כלל תיקון, אבל כאן יחסית הרבוע הוא תהו, כי יותר מדלג מאשר המשולש,

השאלה מה חבור כל מספרי השבת מ-1 עד 271, עשרה מספרים? 1, 7, 19, 37, 61, 91, 127, 169, 217, 271 – יוצא בדיוק 1000. כאן חברתי עשרה מספרים וקבלתי בדיוק 1000, שלמות, 10 בחזקת 3. מה יהיה אם אוריד את 271? אקבל 9 בחזקת 3. ואם אוריד את 8 בחזקת 3. מה אני רואה כאן? אם אתחיל מהתחלה, 1 ועוד 7, 8 שהוא 2 בחזקת 3. כשאוסף עוד 19 אקבל 27, 3 בחזקת 3. יש כאן תופעה שאין בכל הסדרות של מספרים צורניים. אחד מגדולי המתמטיקה לפני מאה שנה סיפר שרק מהתופעה הזו יצא מהכלים. הסיגמה של מספרי שבת – שהם בשני ממדים – נותנים את המעוקבים (בשלשה ממדים) של השרש. תמיד כשעושים סכום, אינטרגל, מעלים את הסדרה בממד אחד.

העלאת הסדרה בממד נוסף נותנת את רבועי

המשולשים של השרש

נעשה עוד משהו, עוד פלאי-פלאים: מה קורה אם נעשה עוד אינטרגל, כמו שמי שפעם ראה ספרי מתמטיקה ראה שיתכן אינטרגל של האינטרגל, שבמספרים דיסקרטיים הכוונה פשוט לחבר אותם שוב יחד. כלומר, כאן לחבר את המעוקבים – 1 ועוד 1 ועוד 8 (9) ועוד 27 (36) ועוד 64 (100) ועוד 125 (225) וכו' עד 1000 (רעא השמחות בתנ"ך) – נקבל 3025 שעולה 55 ברבוע. קבלתי סדרה: 1, 9, 36, 100, 225, 441, 784, 1296, 2025, 3025... כעת זו סדרה בארבעה ממדים, והיא סדרת רבועי המשולשים – פלאי פלאים.

תנסו לעשות משהו דומה לזה בכל סדרה שבעולם ולא תמצאו משהו שמתקרב ליפי הזה. עשיתי את זה פעם אחת – ממספרי שבת קבלתי את המעוקבים. עושה עוד פעם – מהמעוקבים אני מקבל את הרבועים של המשולשים. מספרי שבת הם שני ממדים, מעוקבים שלשה ממדים ורבועי משולשים כבר ארבעה ממדים. [מה אם

המספר הקודם בסדרת רבועי המשולשים – כאן זה לא מוכיח, כי 1 הוא גם המספר הראשון של משולשי הרבועים ועוד סדרות אין ספור. נעשה על 3: המשולש של הרבוע הוא 45 והרבוע של המשולש הוא 36. ההפרש הוא 9, הרבוע של משולש 2. רואים שההפרש הוא המספר הקודם בסדרת רבועי המשולשים. כלומר, סיגמה-סיגמה של מספרי שבת, הרבועים של המשולשים, ומחברים כל שנים לפי הסדר, מקבלים את סדרת משולשי הרבועים של שרש רבוע המשולש העליון. כלל שהוא פלאי פלאים בחכמת המספרים, רק בסדרה הזאת.

מוטר ההשכל היה ככה: שקודם תלך על הפעולה היותר שלמה. אל תאמר שקודם אני הולך על הפעולה הפחותה ואחר כך על הפעולה הגדולה. גם זה טוב, אבל אם אתה רוצה להרויח מקסימום תלך קודם על הפעולה הגדולה.

זה חומר למחשבה בחדש אדר, החדש של "מרבין" ככל האפשר. חדש שלם להתבונן בזה ולפעול על פי זה. לחיים לחיים. נגנו ניגון ר"ח כסלו.

כל חלופי הספרות 1-2-7-2-1 האפשריים בסדרת

מספרי שבת

לחיים לחיים. עוד תופעה יפהפיה: מה מספר השבת השביעי, "כל השביעין חביבין"? אמרנו קודם את כולם עד 10, השביעי הוא 127, חיי שרה, מספר חשוב מאד שמופיע גם בתורה וגם במגלת אסתר. רבי עקיבא דרש זאת, תבוא בת בתה של שרה אמנו שחיה 127 שנים ותמלוך על 127 מדינות. זהו מספר השבת השביעי, הכי מתאים לשבת, יום השביעי. אז מה יהיה סכום כל מספרי שבת עד 127 לפי הכלל שאמרנו הרגע? 7 בחזקת 3, 343, "כצאת השמש בגבורתו", "שבעתיים כאור שבעת הימים", ממש שבת בשלמות עצומה.

הרבועים לא עולים בסדר והדרגה של עוד אחד ועוד אחד. הייתי חושב שסדר עבודת ה' הוא קודם ללמוד, קודם לעבוד את ה' בסדר והדרגה – קודם תהיה משולש. גם טוב, אתה כל יום מתקדם.

נאמר בסגנון אחר: ידוע שיש "ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה", כל יום להוסיף עוד ידע, עוד פרק משניות, עוד דף גמרא. על זה כתוב "אמרתי ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה – אכן [פתאום נוכחתי לדעת שלא נכון] רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם". "ימים ידברו" היינו משולשים, בחינת אחור, אבל רבועים הם בחינת פנים, "אכן רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם". מי אומר זאת? אליהוא (אליהוא בן ברכאל בגימטריא משיח), ולא הזקנים שהחכמה תמות אתם. מה היה הווארט שלו? שדווקא בצעירות צריך להגיע לפנים, לרבוע. יחסית, קודם עליך להשקיע כחות של תהו, ואחר כך כשאתה זקן, כבר לא יכול יותר מדי תהו, יש אורות דתהו אבל, אבער, בכלים דתיקון. את הנערות תשקיע באורות דתהו, ברבוע (גם לשון זיווג כנ"ל, כל עוד יש לך כח להוליד ילדים).

משולש הרבוע שוה לסכום שני רבועי

המשולשים הסמוכים

מבחינה מתמטית, מה אמרנו עכשיו? מהו הרבוע של המשולש של עשר, אליו הגענו מ-רעא שמחות? 3025. מהו המשולש של הרבוע של 10? 5050. כמה זה יותר? עוד 2025, 45 ברבוע, שבסדרה של רבועי המשולשים הוא המספר הקודם. זה הכלל, המשולש של הרבוע של n יהיה שוה תמיד רבוע המשולש של n פלוס רבוע המשולש של n מינוס 1. זה באמת משהו מדהים ביותר.

נעשה על מספרים קטנים, כדי שנראה את הכלל: אם לוקחים 2, המשולש של הרבוע הוא 10. הרבוע של המשולש הוא 9. ההפרש הוא 1,

תמיד נמצאים באמצע, ממוצע המחבר בין הכתר למדות), כלומר לא זוגיים, הם מספרי שבת.

[למה הסדרה הזו כל כך מיוחדת?] למה ה' בחר ביום השביעי להיות שבת? סימן שהכי אוהב סדרה זו. אם היה אוהב רבועים היה בוחר ביום רביעי להיות שבת, ואם היה אוהב משולשים היה בוחר ביום השלישי. בחר ביום שתזכה להתדמות לה' ואז תבין אותו, להכנס לתוך הראש שלו.

“שיר המעלות”.

נגנו “אין כאלהינו” של היהודי הקדוש.

מה הקשר בין 127 ל-271? אותן ספרות. קודם ראינו שלפני 271 היה 217, גם אותן ספרות. מה עוד נשאר? מספר שבת חייב להיות לא זוגי, לכן יש רק עוד מספר אחד בספרות אלה שיתכן – 721. נוציא את ה-1 ונחלק בשש, נקבל 120, 15 במשולש. איני חושב שיש כזה דבר בשום סדרה אחרת של מספרים צורניים בשני ממדים, שכל ארבעת הצירופים הלא-זוגיים של הספרות האלה נמצאים בתוך הסדרה. ההסתברות כאן נמוכה ביותר. מה הן הספרות האלה, 7-2-1? חלוקת הספירות, כתר, מוחין ומדות. כל הצירופים שלהם, שמסיימים ב-1 או 7 (או שמגיעים בסוף לכתר, לעל-מודע, או שמגיעים בסוף למדות הלב – המוחין חו"ב

מוצאי ז' אדר ע"ז - ירושלים

פרצוף משה רבינו

שיעור חדש אדר באנגלית

א. פרצוף התכונות של משה | ב. פרצוף גלגולי משה | ג. שאלות ותשובות | ד. נספח: מ-

23 ל-37

א. פרצוף התכונות של משה

נוכחות נשמת משה בכל ימות עולם

היום הוא יום מאד מיוחד, ז' אדר, שהוא היארצייט וגם יום ההולדת של משה רבינו. לכן נקדיש את דברינו הערב למשה רבינו. כמו שעשינו בעבר, בהתייחסות לעוד דמויות גדולות בתורה, כך ננסה לצייר ציור של משה רבינו לפי המבנה הקלאסי בקבלה של 10 או 11 ספירות. אחר כך נפתח את ספרי האריז"ל, גדול המקובלים, ונראה איך הוא מתחקה אחרי ההיסטוריה והכרונולוגיה של השתלשלות נשמת משה רבינו בכל הזמנים, כל הדורות של ההיסטוריה. רואים שהוא נמצא בכל זמן, מבריאת העולם, עוד לפני שמשה רבינו נולד בחומש שמות בתורה, הופיע כגואל ביציאת מצרים ונותן התורה. הנשמה שלו היא הנשמה הכי נוכחת, מתחלת הבריאה עד ביאת המשיח, כאשר משה רבינו עצמו הוא המשיח, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון".

האריז"ל אומר שהנשמה של משה נולדת-מחדש בעולם כל חמשים שנה. חמשים שנה הם יובל. משה רבינו הוא סוד היובל, שנקרא 'עולם' שלם בתורה, וכל חמשים שנה הוא חוזר ומופיע בתוך הדור. לא תמיד אנחנו מסוגלים לזהות ולהצביע מיהו בדיוק, אבל האריז"ל אומר שהוא לא רק אישיות מסוימת בדור אלא

הוא הרוח של כל הדור, הוא שקול כנגד כל הדור כולו ועד שהוא בעצמו זהה לגמרי עם הדור (עד שעל חזרת **משה** עצמו – בסוד "מה שיהיה הוא [שיהיה]" – נאמר "דור הלך ודור בא", וכן עליו נדרש הפסוק "כימי צאתך [משה] מארץ מצרים אראנו [לדור שהוא-הוא משה] נפלאות"). כך, בדור של משה בתורה כל נשמות הדור הן ניצוצות מנשמת משה. כל הדור נקרא "דור דעה". משה רבינו הוא הדעת של עם ישראל וכל הדור נקרא דור דעה (אפילו אותו **ערב-רב** שהוציא משה – באופן בעייתי באותו דור, כפי שעוד יתבאר לקמן – שייך לסוד ה**דעת**). דעת היא הכח לדעת את ה' ולהתקשר אליו, כמו שכתוב בתניא, ולכל יהודי יש את הכח לדעת את ה' ולהתקשר אליו, להרגיש את נוכחות ה'. הרגשת נוכחות ה' בחיך היא ניצוץ משה רבינו שבך. לכן משה חייב להיות נוכח בכל הזמנים, כדי שנוכל לדעת את בוראנו ולעבוד אותו.

כתר: שרש משה באין "מחציו ומעלה אלהים"

פרשת תצוה – חזרת משה ל"אין"

פרשת השבוע שהתחלנו היום היא פרשת תצוה. היא הפרשה היחידה בחמשה חומשי תורה, מאז הופעת משה בפרשת שמות עד סוף התורה, ששמו של משה רבינו לא מופיע בה בפירושו. הסבה היא מאד מיוחדת, שבקריאה

”מחציו ומעלה אלהים”

איך חז”ל מפרשים את הביטוי ”איש האלהים”? בצורה מדהימה. הם אומרים שיש לו שני חצאים – ”מחציו ומעלה אלהים” ומחציו ומטה איש”. חז”ל גם אומרים שכאשר כתוב סתם ”איש” בתנ”ך – בלי לפרט במי מדובר – הרבה פעמים הכוונה למשה רבינו. בכל אחד יש נקודה של איש בתוכו. יש כמה שמות לאדם – אדם, איש, גבר ואנוש, ארבע דרגות של אדם. כשאומרים איש – איש איש בעברית מורה על בגרות, על התפתחות מלאה – מתכוונים למשה רבינו (כתוב תורה צוה לנו משה” ותורה עולה בגימטריא בגרות). האנושיות של משה היא מחציו ומטה והאלקיות-היחסית שלו היא מחציו ומעלה.

כשאומרים שמה עולה לשרשו ב’אין הוא עולה לשיא של ה”מחציו ומעלה אלהים”. אמרנו קודם ש”אין הוא שרש הנשמה באלקים. כל נשמה היא חלק אלוך ממעל ממש”, ושם אין לה שם פרטי כי היא כביכול אלקים. זה הכתר שלו.

יסוד: ”בעלה דמטרוניתא”

”מחציו ומטה איש”

ה”איש” שלו – המדרגה של האנושיות, שהוא איש מחציו ומטה – שייך לספירת היסוד. כתוב וצדיק יסוד עולם”, הוא היסוד של הדור, של העולם. זו הספירה התשיעית מהכתר (כאשר לא מונים את הדעת, או העשירית כאשר מונים את הדעת) – לכך קוראים איש. איש בלשון הקדש פירושו גם בעל. כשמדברים על איש ועל אשה, בעל ואשה, הבעל לא נקרא אדם – כבריאה הכינוי אדם הוא לאדם ולחיה יחד, כאישיות אחת – אלא איש. בצורה מופלאה, הזהר מפרש את הביטוי ”איש האלהים” כ”בעל דמטרוניתא”, האיש של השכינה. השכינה היא ההופעה של ה’ בצורה אימננטית

הזו משה עולה למעלה, לשרשו העליון, שהוא מדרגה שנקראת אין. האין הוא השרש והמזל של כל נשמות ישראל – אין מזל שרש הנשמה] לישראל”. בקריאת התורה של השבוע התורה מלמדת אותנו שמה עולה לאותו שרש עליון של אין ולכן השם שלו לא מופיע, הוא אין’.

”איש האלהים”

החזרה הזו לשרש של האין היא גם חזרה לשרש הנשמה שלו בתוך אלקים. שם אלקים, בו ה’ ברא את העולם ובורא אותו כל רגע מחדש, הוא הכתר של נשמת משה. הכתר הוא העל-מודע, זו הסבה ששמו של משה לא מופיע באופן מפורש-מודע בפרשת תצוה – הופעה מפורשת היא הופעה מודעת. משה נקרא איש האלהים”. יש עוד גדולים אחרי משה שגם נקראים בתנ”ך איש האלהים”, אבל משה רבינו הוא הראשון והבכיר שבהם. אחר כך עוד נקראים איש האלהים” כי משה רבינו משתקף בהם, הוא מופיע ומדבר דרכם.

”איש האלהים” בגימטריא עולה בדיוק בן עמרם, כינוי רגיל בו נקרא משה רבינו, בנו של אביו. לא כל הצדיקים נקראים על שם אביהם דווקא, בן של אביהם. בכל התנ”ך יש שתי נשמות גדולות שנקראות כך – משה רבינו, שנקרא בן עמרם, והמלך דוד, שנקרא בן ישי. אלה שתי נשמות שנקראות בני-אביהן והן מרכיבות את המשיח. קודם אמרנו שמה רבינו עצמו חוזר בתור המשיח, אבל הרי הגוף של המשיח – המציאות החיצונית שלו – הוא ביולוגית מזרע דוד. הנשמה של המשיח, ההוראות והדיבורים שלו, היא חזרה של משה רבינו. המעשים שלו, הפעולות שלו בעולם, באים מדוד המלך, מהכח של דוד המלך. אלה שתי הנשמות שנקראות על שם אביהן, בן עמרם ובן ישי. שוב, בן עמרם שוה בדיוק איש האלהים”.

למשה רבינו, והמלה החד-פעמית בתנ"ך **"בשגם"** שוה בגימטריא **משה**. זו ההופעה של משה רבינו במבול, כאלף שנה לפני הלידה הגלויה של משה רבינו בהיסטוריה. שוב, משה רבינו חוזר 120 פעם, מתחלת ההיסטוריה עד סופה.

חכמה: "כי מן המים משיתהו"

נמשיך בספירות של משה רבינו: כשמשה רבינו נולד, לפני שניתן לו שם – לא מופיע שם של משה בפירוש עד שבת פרעה קוראת לו **"משה"**. היא הצילה אותו מתוך היאור כאשר הוא היה בתוך תבה קטנה (כמו שנח היה בתבה). אחר כך היא קראה לו שם, היא קראה לו משה. יש בשם אולי איזה הקשר מצרי, כי היא נתנה לו את השם. היא הסבירה את ההגיגין של נתינת השם משה – **"כי מן המים משיתהו"**, הוצאתי אותו מהמים. מכך מובן שמה הוא נשמת-מים.

אנחנו יודעים ש"אין מים אלא תורה", המים של הנשמה. בספירות זו ספירת החכמה, שהרי **"אורייתא מחכמה נפקת"**, התורה היא החכמה האלקית של ה' שהוא נתן לנו. כשאמרם שמה בא מן המים הכוונה שהוא בא מספירת החכמה, ערוץ האור והבריאה המודע הראשון (אחרי הכתר הלא-מודע). אם כן, הקשר של משה למים – שמהם הוא בא – הוא החכמה.

בינה: "משה זכה לבניה" ("וראית את אחורי" ו"והאיש משה ענו מאד")

"משה זכה לבניה"

משה בא מהחכמה, אבל כתוב **"משה זכה לבניה"**, הספירה הבאה – הוא בא מהחכמה והולך אל הבינה. בקבלה חכמה ובינה הם אבא ואמא, הצד הימני והצד השמאלי של המת.

בבריאה. אור ה' מופיע באופן סובב (טרנסצנדנטלי) ובאופן ממלא (אימננטי), הופעת ה' כממלא כל עלמין נקראת שכינה, זו ההופעה הנשית של ה', ומשה רבינו הוא הבעל שלה. הוא מכניס תוכן רוחני לתוך השכינה, כביכול, מאיר כמו פנס את אור ה' למציאות חיינו בצורה אימננטית.

אם כן, **"איש האלהים"** – מחציו ומעלה 'אלהים' ומחציו ומטה 'איש' – הם הכתר והברית-היסוד שלו, **"צדיק יסוד עולם"**. הסברנו כאן שתי ספירות בפרצוף של משה.

חזרת משה 120 יובלות בימות עולם

נחזור רגע למה שאמרנו בשם האריז"ל, שנשמתו של משה חוזרת לעולם כל חמשים שנה. אם הוא חוזר פעם בחמשים שנה, כמה פעמים הוא חוזר באלף שנה? עשרים פעמים. פרשת תצוה היא הפרשה העשרים בתורה. המלה **עשרים** שוה בגימטריא **כתר**, ולא רק שהמלה בגימטריא כתר אלא יש כמה רמזים על הקשר של המספר עשרים ושל הצורה והמשמעות של האות **כ** לספירת הכתר, ספירת העל-מודע.

אם משה רבינו חוזר כל אלף שנה 20 פעמים, כמה פעמים הוא חוזר בכל ששת אלפי שנות קיום העולם הזה? חז"ל מלמדים אותנו שמשך העולם הוא ששת אלפים שנה. כמה פעמים משה חוזר? 120 פעמים. זה רומז מיד למשה, כי אנחנו יודעים שמה רבינו חי 120 שנה. אם כן, כל שנה של חיי משה בעולם היא שנת יובל – כל יובל הוא חידוש העולם – כי בכל שנות העולם משה רבינו חוזר 120 פעם, מאה ועשרים יובלות.

אמרנו שמה רבינו היה אתנו עוד לפני חומש שמות ויציאת מצרים. איפה הוא רמוז קודם בתורה? בדור המבול בזמן נח – אחת ההופעות של משה רבינו, כמו שנסביר – כתוב **"בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה"**, ה' נתן עוד 120 שנה לעולם, רמז מאד ברור

חיי, ה' אמר לו – אחרי חטא העגל – אתה לא יכול לראות את פני אך תוכל לראות את אחורי, את הדרך בה אני מנהיג את העולם.

”והאיש משה ענו מאד”

יש עוד דבר שאנחנו יודעים ביחס למשה, שהוא השבח הכי גדול של נשמתו במדות – ”והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה”. בקבלה ענוה היא גם ביטוי של ספירת הבינה. הוא מבין ששום דבר שהוא עושה בחייו אינו שלו. הכל מתנות שהוא קבל מלמעלה. הוא אפילו מבין, אומר לעצמו, שאם מישהו אחר היה מקבל את המתנות והכשרונות שהוא קבל יתכן שהיה משתמש בהם עוד יותר טוב ממני. הענוה של משה היא תכונת הבינה שלו. לכן, כשכתוב ”משה זוכה לבינה” זה כולל את הענוה היחודית שלו, שאף אדם אחר לא הגיע אליה.

משה בא מהחכמה והולך אל – וזוכה ומשיג את – הבינה.

”וראית את אחורי” – השגת הנהגת ה’

מה זה אומר בחיי משה בתורה? איפה קוראים שהוא ”זכה לבינה”? משה בקש מה’ לראות את פניו וה’ אמר לו ”וראית את אחורי ופני לא יראו”. בקבלה כתוב שראית אחורי ה’ היינו הבנה. הוא לא ראה את פני ה’, את עצמות ה’, זו מדרגת פנימיות החכמה (עליה נאמר ”פנימיות אבא פנימיות עתיק”, מדרגה שתגלה רק לעתיד לבוא), אלא ראה את אחורי ה’, הנהגת ה’ את העולם. ה’ הראה לו את הדרך בה הוא מנהיג את העולם, מה הוא עושה ואיך הוא עושה. למה הוא עושה זאת? זו שאלה אחרת. כדי לדעת למה ה’ עושה את מה שהוא עושה צריך לראות את פניו של ה’, לדעת את עצמות ה’.

המדרגה הזו היא סוד השער החמשים של הבינה (עליו נאמר ”פנימיות אמא פנימיות עתיק”, מדרגה המתאחדת לגמרי עם פנימיות החכמה ה”נ”), לה זכה משה בשעת הסתלקותו מהעולם הזה. במתן תורה זכה משה רבינו לשער הנון, אך בחטא העגל – עליו נקרא בקריאת התורה בעוד שבוע – הוא נלקח ממנו, והוא זוכה לו שוב בשעת ההסתלקות⁸. במשך

דילוג – דלגנו ה-3, 5 וכעת צריך לדלג 7. לפי זה האות הבאה, האות ה-17 בפסוק – כאשר **ו** שוה 4 – היא האות **ו** של ”אלהינו”, אות שמופיעה רק פעם אחת בפסוק, סוד שער ה-**ו** לו זוכה משה בסוף, שאז הוא נכנס בו והופך ל-**משנה** (אותיות **נשמח**). יש כאן רמז יפהפה ש-**משה** שואף ל-**ו**, שואף ליובל, שואף ל”אלהינו” – אלקים שלנו, ביטוי בו משה כולל את עצמו (בפסוק ”ואהבת” כבר אומר ”אלהיך”, אבל כאן כלול בתוך העם – בתוך האלקות של העם, ”כחנו וחיותנו”). גם ה-ה שלו כאן בדילוג היא **ה** עילאה של שם הוי”, ”משה זכה לבינה”, אבל אחר כך זוכה ל-**ו** של ”אלהינו” – ויתעבר הוי” בי למענכם”, חוזר ונולד מחדש בכל יובל – והיא שער ה-**ו**. האות הבאה היא 26, אבל אין בפסוק 26 אותיות, כך שחוזר ל-**ש** הראשונה (גם סוד ה-**ש** של **משה**).

⁸ ורמז לשאיפת משה לשער ה-**ו**: הפסוק העיקרי שמשח רבינו אמר לעם ישראל הוא ”שמע ישראל הוי” אלהינו הוי” אחד”. איפה רמזו שמו בפסוק זה? הוא לא מופיע בדילוג שוה, אך אם נתחיל מה-**מ** של ”שמע” (כדי למצוא את שמו ישר, לכן לא התחלנו מה-**ש** של ”שמע”), ל-**ש** של ”ישראל” ול-**ה** הראשונה של שם הוי” – דלגנו 3 מה-**מ** ל-**ש** ו-1 מה-**ש** ל-**ה**. מתחלת הפסוק אלו האותיות השניה, החמישית והעשירית, ”**ב-י-ה**”. מה הסדרה הזו אומרת? על ידי הפרשים ותרגום הנוסח זו סדרה של **ו**² פלוס 1. אם **ו** שוה 1 – התוצאה היא 2. אם **ו** שוה 2 – התוצאה היא 5. אם **ו** שוה 3 – התוצאה היא 10 וכו’. אפשר לעשות אותו דבר על ידי

חסד: "משה אוהב ישראל היה" ו"מוליך לימין משה"

"משה אוהב ישראל היה"

חז"ל אומרים על משה רבינו "משה אוהב ישראל היה", הוא היה אוהב ישראל הכי גדול. ה' אמר לו ללמד את עם ישראל כך וכך, ומשה לימד את היהודים ממד יותר עמוק של התורה, שהוא לא נצטווה ללמד את העם. על כך נאמר שהוא נהג בעם ישראל בטובת עין, הוא שיתף את כולנו במתנות שהוא קבל, ולכן חז"ל אומרים ש"אוהב ישראל היה".

עוד בענין זה: על משה כתוב "ויקרא" ב-א זעירא. דברי הימים פותח ב-א רבתי בפסוק "אדם שת אנוש", וכתוב שגם א זו שייכת למשה רבינו, בסוד אלף אורות להם זכה במתן תורה. אחרי שהסתלקו ממנו אלף האורות בעגל נשאר בו אחד מיני אלף, הרמוזה ב-א זעירא. לכל מה שהוא נחסר כשלקחו ממנו את האורות הוא זכה כאשר הופקדו אצלו כל הכתרים-העדיים שנלקחו מעם ישראל. אך בערב שבת נותנים חזרה למשה את כל אלף האורות שלו, ואז הוא מיד מחזיר בשמחה רבה את החלקים לכל עם ישראל – הוא מקבל תוספת נשמה וכל יהודי מקבל תוספת נשמה לקראת שבת. מכאן גם לומדים שיש לו עין טובה – שייך למדת החסד. הוא מיד מפרגן ומחזיר לכל אחד ואחד את העדיים שלו. על כך כתוב "ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו" – "מתנת חלקו" היינו שמקבל חזרה את החלק שלו, ואז הוא "עבד נאמן" בכך שמחזיר לכולם את העדי שלהם, מה שבטבע הוא מזוכה את הרבים. מה הופקד אצלו הוא מיד מחזיר כאשר מקבל את שלו. על זה רמזו חז"ל "משה זכה וזיכה את הרבים זכות תלוי בו". כך גם כתוב שבכל ערב שבת הוא יורד להעלות פושעים – גם זהו חלק מאהבת ישראל שלו.

דעת: דעת ה' בכל נשמה

דעת ה' בדורו ובכל נשמה

אחרי שיש לנו חכמה ובינה, הספירה הבאה בקבלה היא דעת. כבר אמרנו שדורו של משה נקרא "דור דעה". הוא המנהיג של הדור והוא גם הנשמה הכללית של הדור, וכל הדור נקרא על שמו דור דעה. כמו שאמרנו קודם, דעת בקבלה – ובפרט כמו שמוסבר בספר התניא – היא הכח של התקשרות, ידיעת ה', ובכל נשמה הנוכחות של משה היא הכח לדעת את נוכחות ה', הוא הדעת של כל נשמות ישראל.

הלעומת-זה של "ידע דעת עליון" בקליפה

עוד דבר: לכל נשמה גדולה – עד ביאת המשיח, שאז הסטרא אחרא תבטל – יש אנטי-נשמה ("לעמת זה"), כמו שבפיזיקה לכל חלקיק יש אנטי-חלקיק. בפיזיקה הרוחנית של הנשמות לכל נשמה יש אנטי-נשמה. האנטי-נשמות מופיעות בצורות שונות. אחת מהאנטי-נשמות הגדולות של משה היא נשמת בלעם. כמו שיש את משה רבינו בצד הקדושה, בדיוק כמותו יש את בלעם בטומאה. בלעם הוא הנביא שרצה לקלל את עם ישראל, ובסוף ה' הפך את הקללה שלו לברכה, הכריח אותו לברך במקום לקלל.

בלעם אמר על עצמו "ידע דעת עליון". מכאן מובן שהוא ה"לעמת זה" של נשמת משה רבינו. משה הוא הדעת של הקדושה, שהיא היכולת להתחבר במחי ובלבי לטוב, ובלעם הוא הלעמת-זה שלו, התקשרות מאד חזקה למה שאינו טוב, לא אמונה ודעת ה'. מכך שהלעומת-זה של משה הוא דעת אנו לומדים עד כמה הוא בעצמו דעת – יודעים על הטוב מהמנגד שלו ברע, מבינים על משה מבלעם.

המתנות חזרו בזכות משה. הנהגת משה היא בימין, בנסיים, הוא יודע שכך ה' מנהיג את העולם והוא נותן את הכח להנהיג את הדור בחדסד ואהבה, שאחד הביטויים שלהם הוא הנהגה על-טבעית.

גבורה: "ויך את המצרי" - הכאת הקליפה

משה היה גם נשמה של גבור ואמיץ. הפעולה הראשונה שהתורה מספרת שמה עשה היא לנקום במצרי שהכה עובד יהודי - "ויך את המצרי". הפעולה הראשונה שהתורה מספרת עליה היא פעולה של גבורה.

כאשר משה ואהרן פעלו יחד להוציא אותנו ממצרים היתה ביניהם חלוקת תפקידים. התפקיד שנתן לאהרן היה לעורר בלבבות ישראל את אהבת ה' ואת הרצון לצאת ממצרים. אבל הפעולה של משה רבינו, שאהרן לא היה מסוגל לעשות, היתה להכות את פרעה ואת מצרים. פעולת הגבורה כנגד הרע נתנה למשה, כי רק הוא מסוגל להלחם נגד הרע. פרעה הוא המחוסם שלא מאפשר לעם ישראל לצאת ממצרים ומשה צריך להוריד אותו. הפעולה של אהרן היא פנימית יותר, התעוררות בלב של עם ישראל. מאד ברור שפעולת משה ביציאת מצרים היא הגבורה של משה רבינו.

תפארת: הרחמים שבין משה למרים (כנסת ישראל)

"ותתצב אחותו מרחוק" - יחס המלכות והתפארת

הספירה הבאה היא תפארת שהכח הפנימי שלה הוא רחמים. כדי להסביר זאת עלינו להסביר סוד שהאריז"ל מלמד אותנו. כאשר משה היה תינוק קטן בתבה מרים אחותו, שהיתה בת שבע - היא היתה מאד בוגרת לגילה - פקחה עין לראות מה יעשה איתו.

"מוליך לימין משה" - הנהגה נסית

על משה גם כתוב "מוליך לימין משה" - משה מוליך את עם ישראל עם יד ימין. יד ימין בקבלה היא החסד, הספירה הבאה אחרי דעת. אחרי הדעת באה האהבה שהיא פנימיות החסד. החסד, האהבה הגדולה, הוא ענף החכמה. החכמה היא התורה, ומשה רבינו נהג בתורה בחסד, טובת עין.

בארבעים השנה שמה הנהיג אותנו הוא עשה זאת בימין. אחת המשמעויות של הנהגת ימין היא נס (ויש על זה רמז מובהק: **ימין** שוה בגימטריא **נס**). שמאל וימין בקבלה הם טבע ונס. הימין הוא על-טבעי. כפי שאנחנו קוראים בתורה, במשך כל ארבעים השנה משה הנהיג אותנו בנסיים - המן ירד, ענני הכבוד הקיפו אותנו והיתה לנו באר מרים. שלשת האחים, שני האחים והאחות, המשיכו את הנסיים לעם ישראל - המן ירד בזכות משה², הבאר לוותה את עם ישראל בזכות מרים, האחות, והעננים שהקיפו אותנו והגנו עלינו היו בזכות אהרן (שעל כן, אומר האריז"ל, הם מכונים "המתנדבים בעם" - באר-עננים-מן, כפי סדר לידת האחים).

² כשם שמה חוזר בכל הדורות כך המן שירד בזכותו קיים בכל דור בתוך המזון, סוד ה"מוצא פי הוי" שבתוך הלחם (מן ועוד "מוצא פי הוי" שוה 343 שעולה 7 פעמים 7 פעמים 7, סוד "גשם נדבות תניף אלהים", טל תחיה). היות שעיקר הענין שלו הוא להוריד מן לעם ישראל, לכן הוא תקן את ברכת "הזן", הברכה הראשונה בברכת המזון (הרומזת גם לסוד "וקם העם הזה וזנה" - ראה לקמן הערה ט). המן אינו נודע, "מן הוא כי לא ידעו מה הוא", רומז ל**אמונה** - "וגם כך יאמינו לעולם", "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו" - ולכן הוא הנשמה הנצחית, סוד המן, דהיינו שמה רבינו הוא-הוא "הנפש השנית בישראל" שהיא "**חלק אלוה ממעל ממש**", בגימטריא **מן** (בגימטריא גדולה, בה ה-ן סופית שוה 700).

רואה שמשה רבינו במצב קשה, מצב מסוכן – בגלל החטאים שלנו (היינו סבת השפלות – הכרת החטא), כמו שהאריז"ל מלמד – עלינו לרחם על משה רבינו, על משה רבינו שבדור, ומשה רבינו מרחם עלינו. לכך קוראים "אור ישר" ו"אור חוזר".

במדרגת הדעת, הספירה שעומדת ישירות מעל הרחמים, אמרנו שהמדרגה של משה מתפשטת בכל ישראל – היא הדעת של כל יהודי, בכל יהודי יש ניצוץ משה. כשמשה מופיע בדרגה אחת למטה, בספירת התפארת, מתגלה היחס של משה רבינו אלינו והיחס שלנו אליו. כל הענין הזה רמוז, לפי האריז"ל, בהתייצבות מרים מרחוק להסתכל ולהשגיח על אחיה משה בתבה ביאור.

משה נשמת יעקב

עוד בענין הקשר של משה לתפארת-רחמים: כתוב שמשה רבינו הוא הנשמה הפנימית של יעקב אבינו. יעקב אבינו מכווין בין האבות כנגד ספירת התפארת, ומכל האבות משה רבינו הוא הנשמה הפנימית של יעקב אבינו. הוא יורד מהדעת, מקומו בעץ החיים, והוא נעשה הנשמה של יעקב שמדתו רחמים.

נצח: "הרה ויולדת יחדו"

נצחיות משה בכל דור

כעת נגיע לשלישית המוטבע, ההתנהגות, שהזכרנו – נצח-הוד-יסוד. על ספירת היסוד כבר דברנו, ה"איש" שב"איש האלהים". כתוב בחסידות שרגש הרחמים הכי גדול הוא מהאיש על אשתו. זה היחס בין יעקב ליוסף במושגי הקבלה – יעקב הוא הרחמים בכלל על נשמות ישראל, כרחם אב על בנים (כולנו בני יעקב), ואילו יוסף הוא הרחמים המיוחדים (התעצמות רחמי אביו) של האיש כלפי אשתו. על הקשר המיוחד של יעקב ויוסף נאמר "אלה תלדות

הפסוק אומר "ותתצב אחותו מרחוק", לראות ולהשגיח מה קורה עם אחיה בתבה שביאור. האריז"ל אומר על הסוד של הפסוק הזה – למה היא צריכה להסתכל "מרחוק"? מרים היא סוד ספירת המלכות, סיום עשר הספירות. היא המלכות, סיום עץ החיים, וקרוב למלכות עומדת מעליה שלישיית הספירות נצח-הוד-יסוד, שהן קרובות למלכות. אבל מעל שלש הספירות האלה יש עוד שלישיית ספירות, מדות המורגש שבלב, חסד-אהבה, יראה-גבורה ותפארת-רחמים.

כעת מסבירים ענין עמוק בקבלה: משה הוא הארת ספירת החכמה שעוברת דרך הלב, המורגש, ומגיעה עד לכחות המוטבע של הנשמה, השלישיה שקרובה למלכות. המלכות לא יכולה לקבל את האור מהספירות הקרובות אליה, כי הוא גדול מדי, והיא יכולה לקבל את האור של משה רק ממקום יותר גבוה של הספירות – ממדת הרחמים שבלב, פנימיות התפארת. זה ענין עמוק שננסה להסביר.

הדהוד הרחמים בין משה ומרים

איך מרים מסתכלת ומשגיחה על משה? איזה רגש מלווה אותה באותו זמן? היא מרגישה רחמים. יש לה אח קטן בנהר, היא מרחמת עליו. אותו רגש של רחמים שהיא מרגישה כלפיו הוא גם הפידבק שחוזר אליה ממנו. יש ביניהם גלים, ויברציות, של רחמים זו לזה וזה לזו. הרחמים של משה (בהיותו תינוק היינו מרובד הלא-מודע של נשמתו) הם המשכה למדה שלה, מדת המלכות, שפנימיותה היא מדת השפלות – מדתו של המלך האמתי, כמו דוד המלך. בחבור בין מרים למשה יש יחוד של רחמים ושפלות.

מרים היא המלכות של כל עם ישראל, היא נקראת "כנסת ישראל", והקשר בינה למשה – היא מסתכלת עליו והוא מסתכל עליה חזרה – הוא קשר של רחמים, רחמים של אחד על השני. עם ישראל, מתוך שפלות, מרחם על משה, הוא

מתגלה בספירת הנצח, שהוא גם מעל לזמן וגם בתוך הזמן. להיות מעל הזמן פירושו להיות מעל לכל תהליך טבעי, החל מתהליך תשעת חדשי ההריון. אם אתה בתוך הזמן אתה צריך לתת את הזמן הדרוש כדי שמשהו יתפתח ויבשיל ויפיע (וצריך להזהר לא לדחוק את הקץ), אבל מי שמעל הזמן יכול שהכל יהיה בבת אחת. זו ספירת הנצח של משה רבינו, בה הוא מופיע אצל אדם וחיה לפני החטא והוא יחזור ויפיע בזמן הגאולה בתופעה של "הרה ויולדת יחדו". כל זה שייך לנצח.

הוד ומלכות: קרני הוד של משה

הספירה הבאה היא ההוד. בנוסף להודאה והודיה הוד הוא גם הארה, הוד מלכות. ההוד מופיע ביחס למשה בפירוש בתורה, כאשר הוא ירד מהר סיני כתוב "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו". הקרנים האלה נקראות "קרני הוד", היתה לו הילה של הוד. האריז"ל אומר שהיו למשה שני אורות – אור פנימי ואור מקיף. את האור הפנימי הוא קבל בלידה. כאשר משה נולד כתוב "ותרא אתו כי טוב הוא", ו"טוב" פירושו אור, כמו שכתוב בראשית הבריאה "וירא אלהים את האור כי טוב". כשמשה רבינו נולד התמלא כל הבית אורה – "האור כי טוב". אפשר לחשוב שהבית מתמלא באור מקיף, אך כתוב שהאור הזה בא מהאור הפנימי של נשמתו של משה. האריז"ל אומר שהאור שהיה לו מרגע לידתו הוא אור פנימי. אבל כאשר הוא זכה לקרני הוד שיצאו מפניו, אחרי שהוא הוריד את התורה, הוא זכה לאור מקיף. האור המקיף הזה שלו נקרא ההוד שלו.

המלה הוד מופיע גם ביחס למלך, היא שייכת גם לספירה האחרונה, ספירת המלכות. בפרשה האחרונה בתורה כתוב "ויהי בישרון מלך" – ישרון הוא כינוי לעם ישראל ובתוכו יש מלך. מי המלך? יש שני פירושים: פירוש שהכוונה

יעקב יוסף", שבזהר נדרש "גופא יעקב, תפארת] ובריתא [יוסף, יסוד] חשבינן חד".
מה בנצח? בין שבע מדות הלב משה רבינו הכי מזוהה עם ספירת הנצח, שמשמעותה נצחון ובפרט ביחס למשה גם נצחיות. את הסבה שהוא שייך לנצח כבר אמרנו בהתחלה – הוא הנשמה הכי נצחית, שחוזרת בכל דור, הוא תמיד אתנו. אין נשמה כל כך נצחית כמו משה. מכיון שהוא נצחי "דידן נצח". בזכות הנוכחות הנצחית של משה אנחנו עם הנצח, "נצח ישראל" – עם ישראל ממשיך לנצח מכח הנוכחות של משה בתוכנו.

"הרה ויולדת יחדו" בראשית הבריאה ובימות המשיח

איפה מופיע משה רבינו ברגע הראשון של בריאת אדם וחיה? כשאדם וחיה נבראו הם התייחדו ובאופן מידי, באותו רגע של היחוד, נולדו להם ילדים, בלי להמתין. חז"ל אומרים שהם "עלו למטה שנים וירדו ארבעה", ועם התאומות שנולדו עם השבטים כתוב שירדו שבעה (עם הבל נולדו שתי תאומות). אין אצלם משך זמן בין הזיווג לבין ההולדה. איפה מופיע שוב הנס המדהים הזה בתורה? כתוב שבזמן הגאולה יתקיים "הרה ויולדת יחדו". לפני חטא אדם זה היה המצב של המציאות והוא יחזור להיות בביאת המשיח. גם בביאת המשיח ישנם שלבים. לפי הרמב"ם בתחלת הגאולה "עולם כמנהגו נוהג", זהו השלב הראשון, אבל אחר כך תהיה תקופה של נסים, שאז יתקיים כפשוטו "הרה ויולדת יחדו".

אנו לומדים שהנס המיוחד הזה של הריון ולידה יחדיו הוא הגילוי של נשמת משה, כי הוא מזוהה עם ספירת הנצח. נצח הוא גם נצחיות בתוך הזמן אבל הוא גם מעל הזמן. העובדה שמשה רבינו חוזר כל חמשים שנה היא לא רק כי הוא מדלג במשך כל ההיסטוריה מדור לדור אלא כי הוא מעל הזמן. הכתר הוא לגמרי מעל הזמן והתכונה הזו של הכתר

לקב"ה ופירוש שהכוונה למשה רבינו. אם יש שני פירושים לאותו פסוק שניהם נכונים ברמות שונות ויש ביניהם קשר ויחוד. מצד אחד ה' הוא המלך ומצד אחר משה הוא המלך, כי משה בטל לה' לחלוטין. למלך יש את ההילה של ההוד. על כך כתוב בקבלה "איהי בהוד", המלכות מוקרנת בהוד, וההוד של משה הוא קרני ההוד שהאירו ממנו.

תפארת

רחמי משה

הוד

"קרן עור פניו"

נצח

"הרה ויולדת יחדו"

יסוד

"בעלה דמטרוניתא"

סיכום

עד כאן אמרנו בקיצור 11 ספירות, כי התחלנו מהכתר וכללנו גם את ספירת הדעת. אמרנו שלכתר יש קשר מיוחד להיום, לקריאת התורה של יום ראשון, הפרשה בה לא מופיע שמו של משה רבינו, שמתחילה השבוע ביום הזה, ז' אדר. למה שמו של משה לא מופיע? כי הוא עלה לכתר, לאין, לשרש שלו באלקים (והרמז: בפרשה הבאה אומר משה רבינו "ואם אין מחני נא מספרך" – **ואם אין** שוה **"מחני"** – כמבואר בספרי הקבלה והחסידות). ולסיכום:

מלכות

"ויהי בישרון מלך"

כתר

"מחציו ומעלה אלהים"

בינה

"משה זכה לבינה" (ראית אחורי ה' ועונה)

חכמה

"מן המים משיתהו"

דעת

דעת ה' בכל נשמה ובכל דור

גבורה

"ויך את המצרי"

חסד

"משה אוהב ישראל היה" – "מוליך לימין משה"

ב. פרצוף גלגולי משה

נתקדם לעוד נושא, שנאמר אותו עוד יותר בקצרה:

אמרנו שמשה רבינו חוזר בכל ההיסטוריה – כל ההיסטוריה היא גלגולי הופעות של נשמת משה. הסברנו שהוא חוזר בכל ההיסטוריה דווקא כי האין האלוקי, השרש שלו, הוא מעל הזמן. מצד אחד הוא מעל הזמן, בפנימיות ספירת הנצח (שרש הנצח בכתר עליון), אבל הוא נמצא בכל דור, ובמיוחד, כפי שאומר האריז"ל, הוא חוזר בכל יובל, כל 'עולם', כל חמשים שנה. נתבונן ב-11 הופעות עיקריות של משה רבינו¹.

¹ בכתבי האריז"ל מופיעים גלגולים רבים (כולל כאלו שלא נזכרו כאן) אך לא באופן מרוכז. ה'שלד' של המבואר לקמן בפנים הוא שבעת הגלגולים המופיעים במרוכז בספר גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו (הבל, שת, שם, משה, אחיה, זכריה, רשב"י), כשעליהם נוספים הגלגולים העיקריים – אדם ונח – המפורשים בשער הגלגולים. עוד נוספו, בגדר "אני ראשון ואני אחרון" שרשו של משה באלקים וסיום דרכו כ"גואל אחרון".

אבל גם בכל ההיסטוריה קין הופיע – גם הטוב שלו, לא רק הרע.

הנשמה הטובה העיקרית בה מופיע קין הוא הנביא אליהו. לכל אחד מאתנו, כל נשמה יהודית, יש שני מרכיבים עיקריים. לכל אחד מאתנו יש חלק ימני, חלק של משה, שהוא ימין ("מוליך לימין משה" כנ"ל) כי הוא בא מהצד של הבל, וחלק שמאלי ששייך לאליהו, אליהו הוא קנאי, כי בא מצד הגבורה. בסוף אליהו עובר מהפך והוא מבשר השלום. בחייו בעולם הזה הוא היה קנאי. משה רבינו גם החל כקנאי, כאשר הוא הרג את המצרי, אבל אחר כך התעצם במדת הרחמים (בהיותו נשמת יעקב אבינו כנ"ל).

יש הרבה סודות שהאריז"ל מלמד אותנו ביחס להריגת המצרי – הוא לא רק לקח ממנו נקמה, אלא גם פעל בו עליה. אותו מצרי הוא חלק מנשמת קין, שהרג את משה, כי משה הוא הבל. כעת משה צריך להרוג אותו לא כי הוא שונא אותו, רק כדי לנקום בו, אלא מתוך תחושת אהוה, הוא רוצה להעלות אותו. כשהוא העלה את הנשמה שלו הוא חזר בתוך יתרו, חותנו של משה רבינו שהתגייר, שגם הוא בא מקין. כאשר משה הרג את המצרי הוא העלה את נשמתו והחזיר אותו דרך נשמה אחרת שגם באה מקין, שהתיקן שלו יהיה שיתגייר – את כל זה משה פעל.

חז"ל אומרים שמשה, אפילו שהיה קנאי בתחלת דרכו, הרג את המצרי עם השם המפורש. כאשר פינחס (שהוא אליהו) הרג את זמרי ואחר כך כשהוא הרג את בלעם כתוב בזהר שהוא הקפיד שלא להרוג אותם בשם המפורש אלא בחרב, אבל משה רבינו בקנאותו כן השתמש בשם המפורש, שם קדוש, שכאשר אתה משתמש בו עליך להיות קדוש ושהתוצאות תהיינה קדושות.

שרש משה ב"אלהים" ובאדם הראשון

כאשר משה עולה לשרשו העליון באין הוא נקרא "איש האלהים", יש לו יחס מיוחד לשם אלקים. אדם הראשון נברא ב"צלם אלהים", אז כמובן מסוים אדם נברא בצלם של משה. האריז"ל אומר שאדם הראשון הגיע למדרגה שנקראת בקבלה חיה – החכמה, האצילות, של הנשמה – ולאותה מדרגה הגיע גם משה רבינו. נשים לב שהענוה של משה מתחילה מראשית הגלגול – **ענוה** שוה **אלהים אדם**, משם הוא מקבל את הענוה. מה הנקודה בענין? לענוה מגיעים מתוך התבוננות ברוממות א-ל (אלקים) ושפלות האדם (אדם) – שאלקים הוא אין סוף והאדם הוא גארנישט. ההשוואה בין אלקים לאדם, שהאלקים בשמים ואתה על הארץ, היא שרש הענוה. זה עוד הסבר עמוק למה צריך לכלול את אלקים בהשתלשלות נשמת משה – לא רק כי משה הוא "איש האלהים" אלא כדי להשוות אליו את מי שיוצא ממנו, את האדם.

שרש משה בהבל והשלמתו באליהו הנביא משרש קין

מ"אלהים" בא אדם, שהוא נברא "בצלם אלהים", ואז אדם מתפצל לשני שרשי נשמות – הבל וקין, קין משמאל והבל מימין. משה רבינו שייך לשרש הבל. האריז"ל אומר – כפי שגורסת גם דעה אחת בחז"ל – ש"ויסתר משה פניו" במראה הסנה היה דבר טוב, תיקון חטא הבל שהציץ בשכינה¹ (עד שעל ידי משה יתוקן הבל, האדם הראשון שמת, ויתקיים "בלע המות לנצח"). קין הרג את הבל אחיו, אבל זה לא אומר שקין כולו רע – גם בקין יש טוב. הטוב של קין מתגלה במיוחד בסוף ההיסטוריה, בדורות שלנו, לקראת ביאת משיח,

¹ לפי סדר הגלגולים נסביר שהבל הוא בכינה. הבינה היא "במחשכים הושיבני כמתי עולם" יחסית לחכמה, ותיקונה לא להסתכל.

– הוא צריך לאחות ולחבר מחדש את שתי הממלכות, הוא קרע ופלג והוא צריך לאחד.

זכריה בן יהוידע

הקפיצה הכי מדהימה היא גלגול של משה מאחיה השילוני בעוד נביא, זכריה בן יהוידע. לא מדובר בזכריה שבספר תרי עשר, זהו זכריה אחר, שהתנבא בתחלת תקופת בית שני. כאן מדובר בזכריה שהיה בזמן בית ראשון.

הוא עצמו היה כהן גדול ואביו היה כהן גדול, יהוידע, והוא היה גם נביא – בתורה הוא נקרא נביא – וגם היה דיין. היו לו שלשה תפקידים. הוא היה בזמן שמלך יהודה היה יואש. יואש הוחבא כתינוק במשך שש שנים בקדש הקדשים, כי המלכה של אותם ימים, עתליה, הרגה את כל הטוענים לכתר, את כל צאצאי בית דוד. יהושבע, אשת יהוידע, הצילה את הנצר הזה מבית דוד והחביאה אותו במשך שש שנים בקדש הקדשים במקדש. אז עשו מהפכה כנגד עתליה המרשעת, בהנהגת הכהן הגדול יהוידע, ויואש התחיל למלוך בגיל שש. במשך כל חי יהוידע הוא הדריך את המלך יואש בדרך טובה, אך כאשר יהוידע נפטר השרים באו והסיתו את יואש שהוא אלקים – הרי הכהן הגדול נכנס לקדש הקדשים רק פעם אחת בשנה ואתה היית שם שש שנים רצופות! מוכרח להיות שאתה אלקים. הוא, למרבה הצער, קבל את השקר שלהם והתחיל לעבוד את עצמו יחד עם כל אלה שרצו לעבוד אותו, וזה התדרדר מיד לעבודה זרה בכל מלכות יהודה.

הבן של יהוידע, ששמו זכריה, היה כהן גדול ונביא ודיין. לפי הרמב"ם הוא חלק משלשלת העברת התורה מדור לדור, הוא קבל את התורה מיהוידע אביו והעביר אותה לנביא הראשון שנבואותיו כתובות, הושע בן בארי. הוא קם והוכיח את עם ישראל – אתם עוזבים את ה' אז הוא יעזוב אתכם. מה קרה? העם כעס עליו והרגו אותו בבית המקדש (ועליו מקונן ירמיהו במגילת איכה "אם יהרג במקדש ה' כהן

שת-נח-שם ומשה השביעי החביב

מאלהים בא אדם, אדם מתפצל להבל וקין ומשה הוא הבל. אחרי שהבל נהרג נולד שת, והתורה אומרת בפירוש שהוא "תחת הבל כי הרגו קין", אז גם משה רבינו חוזר בשת. האריז"ל אומר ראשי תיבות מאד פשוטים בשם **משה**, שהוא ההיסטוריה שלו למפרע – **משה-שת-הבל**.

מהבל משה ממשיך לשת. כעת נאמר יותר מה: משת הוא ממשיך לנח, מנח לשם בן נח (נח הוא חזרה של אדם ושם הוא חזרה של שת), משם (**משה** למפרע הוא אותיות **השם**) – כולנו שמייים, באים משם – הוא מגיע להיות משה. אז כמה שלבים יש מאלקים עד משה? אלקים, אדם, הבל, שת, נח, שם, משה. הוא השביעי מאלקים – "כל השביעין חביבין". זה מה שנאמר בחז"ל על משה, שהוא באופן כרונולוגי הדור השביעי מאברהם אבינו, הוא כמו שבת, היום השביעי. גם בסדר המיסטי של התגלגלות הנשמות הוא השביעי – השביעי מהאין, מהשרש שלו באין, השרש שלו באלקים.

אחיה השילוני

מה קורה אז? מכל הנביאים, הוא מתגלגל באחיה השילוני. הוא מהנביאים הראשונים והוא שנבא את קריעת הממלכות בין שני המלכים, רחבעם בן שלמה וירבעם בן נבט. אחיה הוא זה שחתם על החוקה של ירבעם. כמה גדול שהוא היה, מה שהוא חתם על החוקה של ממלכת הצפון היתה עבירה, כפי שנתגלה שממלכת הצפון היתה כולה מכורה לעבודה זרה (מפני ירבעם שחטא והחטיא את העם), ואף שהיא היתה באופן לא-מודע, הוא אחראי לכך וצריך לחזור ולהתגלגל כדי לתקן. הוא חוזר כדי ללמד תורה (תורה חדשה, תורת משיח) את רבי שמעון בר יוחאי ואת מורנו הבעל שם טוב. שמו אחיה הוא מלשון לאחות

העם "ויעמד מעל לעם", הוא הרגיש מעל העם, החזיק מעצמו גבוה מכולם, ובלשון חז"ל הוא "הניח ענוותנותו". זו הסבה – שיש בה רמז מדהים למשה רבינו, "והאיש משה ענו מאד" – לכך שהוא נהרג. ברגע הזה שהוא התגלגל בזכריה הוא הניח ענוותנותו – הוא התנשא על האנשים שהוכיח אותם, ולכן הם הרגו אותו עם כל התוצאות הנוראיות של זה.

הקבלת גלגולי משה לספירות

צריך להקביל את הגלגולים של משה לספירות. נאמר כעת רק בקיצור:
אמרנו בתחלת השיעור ש"אלהים" היא מדרגת האין של משה, הכתר.
אדם הוא החכמה בקבלה.
הבל הוא צד ימין של הבינה.
שת הוא הדעת, שממנו הושתת העולם.
נח ושם הם בדיוק תחת אדם והבל, חסד וגבורה.

משה הוא כאן תפארת, הספירה השביעית ואמצע מדות הלב (שת, הדעת, הוא הפנימיות שלו, ו"אם אין דעת אין בינה ואם אין בינה אין דעת", היינו השרש של משה בהבל, הכל בסוד **משה ר"ת משה שת הבל** כמבואר לעיל בשם האריז"ל).

שתי הדרגות הבאות, אחיה השילוני וזכריה בן יהוידע הם נצח והוד. על ההוד כתוב "הודי

ונביא"). ברגע שהנביא זכריה נהרג המלים האחרונות שלו היו "ירא הוי' וידרוש", ה' יראה זאת ויקח נקמה, אלה היו מילותיו האחרונות. זה מה שקרה, מיד היתה מלחמה נגד יהודה ויואש נרצח על ידי עבדיו בסופה, אבל זה לא היה הכל – מאתיים שנה אחר כך, בחורבן הבית הראשון, כפי שאנחנו קוראים בקינות, דמו עדיין רתח. שפכו את דמו במקדש והדם לא כוסה. נבזארדן, קצין של נבוכדנצר, שאל מהו הדם הרוחת הזה. בהתחלה שקרו לו, ואחר כך כשנאלצו לספר לו הוא הרג את כל הכהנים ואת כל הסנהדרין, אחד אחר השני, כדי שהדם יפסיק לרתוח, אבל הוא לא הפסיק. אז הוא פנה לה' ושאל האם אתה רוצה שאהרוג את כל אנשי ירושלים, את כל הבנים שלך, את כל היהודים? ! ובאותה שעה, כשנבזארדן טען כך, ה' אמר לדם להפסיק לרתוח. הסוף של הסיפור הזה, שאותו קצין בבלי שהרג אלפי ועשרות אלפי נפשות, מכיון שראה את הנס הזה כמו עיניו, הלך והתגייר. אין סיפור דומה לזה בכל התנ"ך. בכל אופן, האריז"ל אומר שאחרי אחיה השילוני, זכריה זה, שנהרג ודמו המשיך לרתוח במשך מאות שנים, הוא משה רבינו עצמו¹. אחריו, הדילוג הבא שהאריז"ל מציין, הוא רבי שמעון בר יוחאי – הרבה יותר מאוחר – והדילוג הבא הוא משיח.

כמה גלגולים היו לנו? עד משה רבינו היו לנו שבעה, ואחר כך עוד ארבעה – אחיה השילוני, זכריה בן יהוידע. הוא כהן ונביא ודיין שנהרג, איך ה' נתן לכך לקרות? הוא הוכיח אנשים והם הרגו אותו. הכל בשליטת ה', האם הוא עשה עבירה? כתוב בתנ"ך כאשר הוא הוכיח את

¹ ב"ויעמד מעל לעם" יש השתקפות האותיות במלים **מעל-לעם**. בעצם הוא הפך את העם על פניו, "עולם הפוך ראיתי". כנראה שגם לא הבין את הסוד של "עליונים למטה", שבעולם הזה הוא היה הכי למעלה, אבל יתכן שבעולם הפוך הוא הכי למטה, ולכן הוא צריך להיות שוה עם כולם. **"ויעמד מעל לעם"** שוה **שמע**, "שמע ישראל וגו'". כשאומרים "שמע ישראל" אפשר לכוון לתקן את חטא זכריה בן יהוידע, ההוד של גלגולי משה רבינו, "הודי נהפך עלי למשחית". למה **"שמע"** הוא התיקון? כי הוא כח האיזון, שוה גם **שפל** וגם **גאות**, כידוע אצלנו.

² זכריה פתח את נבואתו "כה אמר האלהים" – ביטוי חד-פעמי בכל התנ"ך, אצל כל שאר הנביאים נאמר "כה אמר הוי'" ("מוסיף עליהם משה שנתנבא ב'זה"). והנה, **"כה אמר האלהים"** בגימטריא **זה משה** ("משה נתנבא ב'זה") – רומז ל"איש האלהים", ממנו מקבל את כח נבואתו.

שמעון משיח¹ היא 2701, המשולש של 73, **חכמה**, הגימטריא של הפסוק הראשון של התורה – **”בראשית ברא אלהים** [הכל מתחיל מאלהים, האין האלוקי עליו נאמר 'אין מזל לישראל', שרש נשמת משה] **את השמים ואת הארץ** [בין הנשמות ה"ל יש נשמות שעיקר ה'חוש' שלהן הוא בשמים ויש נשמות שעיקר ה'חוש' שלהן הוא בארץ]”, הכולל כל ימות עולם! כך משה רבינו חותם את שמו בתחלת ספרו!

עלית משה וסבלו (ישעיה נב-נג)

הנקודה האחרונה שנאמר: בפרק נג בישעיהו מתואר הסבל של עבד ה'. יש שני פירושים, שעבד ה' הוא עם ישראל או המשיח (וכולם יודעים מה הגוים אומרים על הפרק הזה...), אבל לא יודעים שהאריז"ל אומר שכל הפרק

¹ רק הקו האמצעי – **אלהים** (כתר) **שת** (דעת) **משה** (תפארת) **שמעון** (יסוד) **משיח** (מלכות) – עולה 1955, ה פעמים (ממוצע) **יהושע** (שגם הוא, כמו **משה**, כפולה של 23 – **טוב** פעמים **חיה**). כלומר, יהושע הוא הממוצע של כל הקו האמצעי – כולל משה עצמו, שבאמצע הקו האמצעי. רוב דרושי האריז"ל על משה הם בענין הפסוק "ויתעבר הוי' בי למענכם", שדורש על סוד העיבור והחזרה של משה בכל דור ודור – בכל **יובל**, ר"ת "ויתעבר הוי' בי למענכם" – ושם כתוב גם "רב לך". האריז"ל אומר משהו חשוב, שמה שבכל דור משה מתעבר ונולד אלם, וצריך את אליהו שיבוא ויפתח את פיו, התקיים בסוף ימיו של משה, שנסתתמו ממנו מעינות חכמה והוצרך ללמוד מיהושע שנעשה רבו, על כך ה' אומר לו "רב לך", יש לך רב. דווקא באותו יום זכה משה לשער הנון, אבל יהושע הוא תמיד בן נון – יש בו משהו שהוא הבן של שער הנון של משה (מה שממתן תורה ועד ההסתלקות נעלם ממשה עצמו, "ותחסרהו מעט מאלהים"). פה מתגלה גדולת יהושע בן נון, ממוצע הקו האמצעי. כל הקו האמצעי רק עד יסוד, בלי **משיח**, עולה 1597, 'מספר האהבה' ה-**טוב**.

נהפך עלי למשחית", ההוד מתהפך וממנו מתחילים כל האסונות, מתאים בדיוק לזכריה שגרם לחורבן והוא משה עצמו (הוא הניח את ענותותו של משה – שרש העונה של משה הוא בבינה כנ"ל, עליה נאמר "בינה עד הוד אתפשטת", וכאשר זכריה הניח את מדת העונה של משה התקיימה בו "הודי נהפך עלי למשחית" כנ"ל).

אז בא רבי שמעון בר יוחאי שהוא היסוד, "צדיק יסוד עולם" (ה"חד" בדרא – "אם אחד הוא אני הוא"). מלך המשיח הוא המלכות כמובן. ולסיכום:

כתר	חכמה
אלקים	אדם
בינה	
הבל	
דעת	
שת	
גבורה	חסד
שם	נח
	תפארת
	משה
הוד	נצח
זכריה בן	אחיה
יהודע	השילוני
יסוד	
רבי שמעון	
בר יוחאי	
	מלכות
	מלך
	המשיח

זו השתלשלות נשמת משה רבינו מכתר עד מלכות. הגימטריא של כל **יא** השלבים של השתלשלות גלגולי משה שהזכרנו: **אלהים אדם הבל שת נח שם משה אחיה זכריה**

היינו גדולים, והולך כאן על חטא אדם וחווה ("חטא רבים" שוה 270, רע, ששוה כל ששת הצירופים של אדם).¹

בכל אופן, זה דבר מאד מדהים וחשוב לדעת, שהאריז"ל מפרש את כל הפרק הזה ביחס להופעות של משה רבינו² בהיסטוריה. בכך נסיים.

משה וגילוי שמות הקדש (השלמה)

נוסיף עוד כמה דברים שכתובים באריז"ל על משה רבינו ושמות ה' שקשורים אליו:

כאשר כתוב בתורה "וידבר אלהים אל משה" היינו מוחין דאמא ("אלהים חיים" בכינה), כאשר כתוב "וידבר הוי' אל משה" היינו מוחין דאבא ("הוי' בחכמה") ו"ויאמר הוי' אל משה" היינו כתר (הוי' יותר גבוה, שהולך עם אמירה שהיא בלב יחסית לדבור) – גילוי הג"ר למשה רבינו. **אלהים הוי' הוי' = בן אלהים = מנחם = 1 פעמים** (דהיינו ששת צירופי) **חיה**.

בסנה קודם כתוב "אהיה אשר אהיה", אחר כך כתוב שם הוי' ו"זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר". האריז"ל מפרש "אהיה אשר אהיה" ממטה למעלה – בינה-חכמה-כתר (והדברים מתאימים לפירוש הפשט, ש"אהיה" ראשון הולך על גאולת מצרים ו"אהיה" שני על גאולת משיח – גאולת מצרים היא לידה מתוך רחם האם וגאולת משיח היא לידה מ"עד דלא ידע", היינו מה שנסתם הקץ, של הכתר). אחר כך הוא אומר שמה שכתוב בהמשך שם הוי' היינו ז"א ובסוף "וזה זכרי לדר דר" – שם א-דני, "כשם שאני נקרא" – הוא נוקבא. אם כן, סדר ההתגלות בסנה הוא בינה-חכמה-כתר-ז"א-נוקבא –

הזה מתאר את משה רבינו, משה במשך כל ההיסטוריה של גלגולי הנשמה שלו.

הפרק מתחיל, בפסוקים שבסוף הפרק הקודם, "הנה ישכיל עבדי" – האריז"ל אומר ש"עבדי" הוא **שילה**, שגם עולה בגימטריא **משה** (ורומז אליו ישירות), והוא גם כינוי למשיח. "ישכיל" פירושו יחכם וגם יצליח – ואז "ירום ונשא וגבה מאד", עוד למעלה ממדרגת אדם הראשון לפני החטא. יש שם חמש עליות. האריז"ל אומר שכל הביטויים האלה מתייחסים למשה רבינו.

הפסוק הבא הוא "כאשר שממו [יסורי משה]³ עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם" – מפרש ש"איש" היינו משה ו"תארו" רומז לקרני ההוד שלו.

אחר כך, פרק נג פותח "מי האמין לשמענו וזרוע הוי' על מי נגלתה" – זרוע ה' נגלתה על משה, בו כתוב "ולכל היד החזקה". בסיום הפרק כתוב שעבד ה' שם את קברו עם הרשעים ("ויתן את רשעים קברו"). האריז"ל אומר שהכוונה שמשה רבינו קבר את עצמו בתוך כל דור – הדור הזה נקרא "רשעים" ביחס אליו. הוא קובר את עצמו, הוא הורג את עצמו, כדי לגאול ולהציל את כל הדור וכל דור בהיסטוריה⁴. הפרק מסיים "לכן אחלק לו ברכים וגו'" – שיטול שכר כנגד כולם, כל הדורות שבהם היה. "ואת עצומים יחלק", כל צדיקי הדורות שמקבלים דרכו. "ואת פושעים נמנה והוא חטא רבים נשא" – אומר ש"רבים"

¹ כדלקמן בסוף הערה יג.

² ובאופן נוסף: האריז"ל מפרש באופן מופלא את הפסוק "וקם העם הזה וזנה". ידוע הז"ל מפרשים ש"וקם" מתפרש לכאן ולכאן – גם על משה, "הנך שוכב עם אבותיך וקם" בתחית המתים, וגם על העם, "וקם העם הזה וזנה". האריז"ל מחדש שאין מדובר בשני דברים, אלא היינו הך – מה שאתה קם היינו שאתה קם בתוך הדור הזונה (כפי שפרש על "ואת רשעים קברו"). "וקם העם הזה וזנה" הוא תחית המתים שלך!

³ ועוד יש לומר ש"חטא רבים" רומז לחטא העגל, ממנו לומדים על אפשרות התשובה של הרבים. וכן רומז לחטא דוד ובת שבע, גלגולי אדם וחווה, רבים לשון גדולים וחשובים.

⁴ ראה גם סוטה יד, א בדרשת פסוקי סיום הפרק על משה רבינו.

שהוא למד תושבע"פ בלילה? יתכן שלמד מתוך שינה מתוקה.

ג. שאלות ותשובות

חבור הממד הזכרי והממד הנקבי בדור הגאולה

שאלה: פעם הרב לימד שמשיח יהיה דווקא נשוי, ואשתו, מיסיס-משיח, תגלה את הממד הנקבי של המשיח והמשיח יגלה את הממד הזכרי של אשתו. איך הענין הזה מתייחס לסיטואציה היום בעולם, שיש כל מיני סיבוכים בעניני מגדר?

תשובה: משה רבינו פרש מהאשה במצות ה', משום שהיה עליו לדבר עם ה' תדיר ועליו היה להיות תמיד מוכן לנבואה בטוהרה. זה עצמו יתוקן בכך שמשיח לא יפרוש מהאשה. הענין קשור למדת היסוד, לכך שמשה נקרא איש. כאשר משה רבינו פרש מאשתו בגשמיות, צפורה, הוא נשא את השכינה. משיח לא יהיה ככה, הוא יהיה נשוי לשכינה ולאשתו בו-זמנית, בלי סתירה ביניהן.

אמרנו שלכל נשמה יש צד ימני וצד שמאלי, צד ימין בא ממשה רבינו וצד שמאל בא מאליהו הנביא. לאליהו היה יפי גדול בפניו שכל אשה שהביטה בו – גם דבר מדהים שאנשים לא יודעים – מתה במקום. נשמע מוזר מאד, אבל ככה חז"ל אומרים. למה? יש משהו באליהו שאצלו מופיע היפי האולטימטיבי. יפי הוא תכונה נשית – נשים יפות, גברים לא צריכים להיות יפים, אם איש יפה זהו ממד נקבי שלו. בכל אחד יש זכר ונקבה – הימין והשמאל שלו, והיפי בא מהצד הנקבי – אליהו ואלישע תלמידו (שניהם משרש קין, צד השמאל).

האריז"ל אומר עוד דבר מדהים, שבדור האחרון – הדור של משיח – חוזר דורו של משה רבינו, דור דעה. הסימן לכך הוא שהנשים שולטות על הגברים. כמו שיש לנו סימן למשיח, ש"מורח ודאין", כך יש סימן לדורו של

משהו מופלא, כי בדיוק כסדר עבודת חב"ד שמשביר רבי הלל בתחלת ביאורו על שער היחוד, התבוננות-הסתכלות-דבקות-התפעלות-התגלות (הבעה/התגלות), כמבואר אצלנו בכ"מ.

עוד רמז מהאר"י: משה אומר לעם "כי שם הוי' אקרא [אז אתם] הבו גדל לאלהינו" – גדל עולה לו, מילוי שם סג. כלומר, אני אומר את השרש, "הוי'", ואתם תוסיפו לו את המילוי שלו, "גדל", וכך תגדלו אותו, דווקא בשם סג, שם של הבינה, של אורות דתהו, של "בכל מאדך" כמבואר בתניא.

זיווגי משה (השלמה)

ועוד כמה רמזים מהאריז"ל השייכים לשרש זיווגו של משה:

"תפלה למשה איש האלהים" ר"ת לאה וס"ת משה למפרע. כל זיווגי משה הם בחינת לאה, עלמא דאתכסיא, נוני ימא. משה הוא רת"ס מחשבה. אחר כך כתוב "מעון היית לנו בכל דור ודור" – "היית לנו בכל" ר"ת הבל, השרש שלו.

אשרי העם שככה לו אשרי העם שהוי' אלהיו" – מפורסם ש"שככה" שוה משה. שלש המלים הבאות, "לו אשרי העם", ר"ת לאה – גם זיווג של משה ולאה.

לפי זה סוד הצלם הוא צפרה-לאה-משה – הוא נשוי לצפרה ושרשה לאה. צפרה-לאה שוה תהו. ביחד צפרה-לאה-משה שוה חשמל-חשמל, יהלם זך.

עוד פסוק מפורסם עם ר"ת משה – "מתוקה שנת העבד". למה השינה מתוקה? הוא אדם הראשון, וכשהוא נרדם בוראים לו חוה בשינה, בוראים לו בת זוג. זו המתקה – הוא מזדווג בשינה. לפי זה, האיחול של 'חלומות חסידיים' הוא 'תישן כמו משה רבינו'. כתוב שהוא לא אכל ולא שתה ארבעים יום, אבל לא כתוב שלא ישן. אם ישנים לא צריך לאכול ולשתות. [כתוב

מה זאת אומרת? שהאשה – האשה היא אליהו והאיש הוא משה – היא שצריכה לפתוח את פיו של האיש, האלם לכשעצמו. כדי לדבר צריכים כח חיוני, לאשה (בחנינת חוה, "אם כל חי", מקור החיוניות) יש כח חיוני להשפיע לבעלה את כח הדבור ("ויהי האדם לנפש חיה" – חיה היא שמה של חוה לולא החטא – "לרוח ממללא").

שאלה: הרב אמר שמה רבינו פרש מהאשה במצות ה', כדי שיהיה תמיד מוכן לנבואת ה', אבל כתוב בגמרא שזה אחד משלשה דברים משה עשה מדעתו וה' הסכים. איך זה מסתדר, של מי היזמה?

תשובה: משה ידע שה' יכול לדבר איתו בכל רגע, ולכן הבין מדעתו שעליו לפרוש מהאשה כי לפי הלכה הוא לא יכול לדבר עם ה' כשהוא צריך טהרה, צריך ללכת למקוה, ולכן הבין שזה מה שמצופה ממנו וה' הסכים לכך ואף צוה אותו על כך אחרי שהוא חשב זאת.

נר"נ דקין: המצרי, קרח ויתרו

שאלה: האם כמו שמה חוזר גם האנטי-נשמה, הנשמה בלעומת זה, גם חוזרת בכל דור?

תשובה: כן. אמרנו שבלעם, שכנגד הדעת, הוא אחד מהאנטי-נשמות, האנטי-חלקיקים, של משה. כתוב שלקין, שכנגד הבל-משה, יש שלש רמות, נפש-רוח-נשמה. הנפש של קין מופיעה במצרי שמה הרג בתחלת הקריירה שלו, הדבר הראשון שהתורה מספרת עליו – נפש שהיא הכח החיוני שלו. הרוח של קין מופיעה בתורה בקרח, שחלק על משה. הנשמה, החלק היותר רוחני, של קין מופיעה ביתרו, חותנו של משה שהתגייר (בחשבון, היחס בין יתרו לקרח הוא "שלם וחצוי").

רק אצל יתרו הנשמה הזו התקרבה, הוא לא חלק על משה. היתה לו בקורת על הדרך שמה שפט את העם, הוא נתן עצה טובה ומשה קבל אותה. זו התנגדות טובה, בקורת חיובית,

משיח שהנשים שולטות על הגברים. למה? כי בדורו של משה, בחטא העגל, מי נתן את הזהב? הגברים. אולי הם לקחו בכח מהנשים, אבל הנשים לא רצו לתת את התכשיטים שלהם לעגל הזהב. לכן בדור שלנו, שהוא חזרה של אותו דור, נותנים לנשים את הכח לשלוט על הגברים³². יש תופעה של "אחילפו דוכתייהו" בלשון הקבלה, חילוף תפקידים בין הגברים והנשים במיוחד בדור הזה. כל דבר יכול להיות טוב או רע, זו יכולה להיות מעלה – עלית האשה – או התדרדרות (דור הוא לשון התדרדרות). הצד השלילי הוא התדרדרות של חילוף הגברים והנשים שהאריז"ל אמר שהיא הסימן של דור הגאולה.

נאמר משהו אחר: משה היה אלם, ולכן בכל דור שהוא חוזר הוא מתחיל כאלם³³. הוא צריך את אליהו שידבר בשבילו, שיפתח את פיו. אחד מתפקידי אליהו הוא לפתוח את הפה של משה.

³² האריז"ל כותב שגם בישראל וגם ביעקב יש גם הבל וקין. בישראל נמצא "קין עצמו" וביעקב קין הוא יובל – הצאצא של קין – שהיה לוטש וכו', בחנינת גבורה ודין. הוא אומר שדווקא דורו של משיח הוא "בית יעקב" בו משה-משיח מתקן את יובל (אותיות יובל), הקין שביעקב (כמובן, יש גם קשר בין יובל להבל). הוא לא אומר, אבל אפשר לדרוש מכאן שדורו של משיח הוא דור נשי, "בית יעקב" אלו הנשים". הוא אומר שרוב אנשי דורנו – כך כבר בדור האריז"ל – הם מערב-רב.

³³ בדור הראשון משה היה כבד פה, ובכל דור הוא יותר אלם, והרמז באר"י: "נביא אקים להם מקרב אחיכם כמוך". אחרי שהוא אלם מתקיים בו המשך הפסוק, "ונתתי את דברי בפיו", ה' יפתח את פיו על ידי אליהו. האר"י דורש את כל הפסוק "נאלמתי דומיה החשתי מטוב וכאבי נעכר" – שאנו דורשים בענין "דס נעכר ונעשה חלב" – על משה רבינו. הוא מסביר שקודם הוא אלם, "נאלמתי דומיה", "החשתי מטוב", אין לי תורה ("אין טוב אלא תורה"), "וכאבי נעכר" היינו יסורי משה, שהוא בעל יסורים, עליו כתוב בזהר ש-משה אותיות שמה, לשון שממה (מתאים לכך שהוא נשמה דתהו).

היה **זמר** (ר"ת זה משה רבינו, סוד אות הזין של משה רבינו). נמצא שהאות זין שייכת לשירה. השירה בתורה מתחילה "אז ישיר משה", א-ז, 1 ו-7. המשמעות החשובה של ז היא שירה. א-ז הוא כמו סולם מוזיקלי, בו יש שבעה טונים, והשמיני הוא כבר חזרה באוקטבה יותר גבוהה או נמוכה לטון הראשון. אבל הסולם עצמו הוא שבע, זה עיקר הקשר של שבע – ז – למוזיקה.

משה, דגים וחדש אדר

שאלה: סבת השיעור היום היא ז' אדר, משה מאד קשור לאדר (וגם ל-ז כמו שכעת הסברת). המזל של אדר הוא דגים – מה הקשר בין המזל של החדש הזה למשה? והאם אפשר להסביר את הקשר בין דג, משה ופורים?

תשובה: קודם כל, **דג** = ז! מצוה מיוחדת לאכול **דג**, ז, ביום ה-ז, יום השבת, בחגיגת משה השביעי, החביב. והנה, הסימנים של מזלות החדשים מקבילים גם לארבעת היסודות שחוזרים על עצמם שלש פעמים (החל מניסן הסדר החוזר הוא אש-עפר-רוח-מים: טלה הוא מזל אש, שור מזל עפר, תאומים מזל רוח, סרטן מזל מים, וכך הלאה, נמצא שאדר, דגים, הוא מזל מים, כפשוטו). מזל דגים שייך ליסוד המים, והסברנו קודם שמשה בא מהמים, "מן המים משיתהו".

העובדה שביום הזה, ז' אדר, משה גם נולד וגם נפטר, או נפטר ומיד שוב נולד, מזכירה את מה שהסברנו בספירת הנצח על "הרה ויולדת יחדו". הריון הוא כמו כניסה לקבר, כי לרחם קוראים קבר בחז"ל, ולהולד היינו לקום לתחיה מתוך הקבר, כמו תחית המתים. כמו שהריון ולידה קורים בו זמנית בסוד "הרה ויולדת יחדו", כך המיתה והלידה-מחדש של משה רבינו קורים בו זמנית. אדר ופורים הם למעלה מטעם ודעת, "עד דלא ידע". משה הוא מדרגת דעת, אבל בפרשת תצוה – שקוראים בחדש אדר – הוא עולה לאין, למעלה מהדעת,

בקורת בונה. הרבה צדיקים חפשו מישהו שיעביר עליהם בקורת (כמו המעשה של הגאון מווילנא והמגיד מדובנא). לכל אחד יש מישהו נגדו – לפעמים זה התפקיד של אשתו... כל אחד צריך מתנגד והלואי שהמתנגד יהיה מתנגד טוב שרק מעביר בקורת בונה.

אצל משה ה'מתנגד' הגבוה היה חותנו, אבל למטה ממנו היו קרח שחלק עליו והמצרי שהכה את אחי משה ומשה הרג אותו ובכך העלה אותו למדרגה של יתרו. יש ארבעה אנטי-משה – בלעם ושלשת אל, שרק אחד מהם הוא טוב, יתרו. זו התייחסות לשאלה ששאלו – כולם חוזרים. כתוב שבדורו של משיח גם קרח יודה למשה רבינו – הוא יודה ש"משה אמת ותורתו אמת", וכשהוא יודה באמת של משה זהו מהסימנים הגדולים של ביאת משיח.

כלי זינו של משה – ידיעת ניגונו של כל יהודי

שאלה: אמרת שיש שבעה שלבים עד הופעת משה. שבע היינו האות זין, שמשמעותה גם חרב. מה הקשר בין ה-ז, החרב ומשה רבינו? תשובה: זין פירושו נשק, אבל גם כתר, כמו כתרי האותיות (התגין של טנת"א) שנקראו זיינין. האות זין הוא גם רומז ל"זמירות ישראל לגן". דוד המלך נקרא "לעים זמירות ישראל" ר"ת זין. על משה רבינו כתוב בזהר שהוא ידע את הניגונים של כל נשמות ישראל. הוא יכול היה לשיר עם כל הנשמות, את השיר היחודי של כל נשמה בעם ישראל. כך הוא פרנס וזן אותן ברוחניות (ברכת "הזין", לשון זין – רש"י מפרש את המלה "מן", שירד בזכות משה, "הכנת מזון" – נתקנה על ידי משה). זה הסימן שהוא נשמה כללית. אם כן, זין הוא גם כלי נגינה (לא רק כלי נשק).

משה רבינו היה לוי. יש שני תפקידים שהלויים ממלאים במקדש – יש לויים שוערים, שפותחים וסוגרים את השערים, ויש לויים משוררים, ששרים ומנגנים על הקרבן. כתוב שמשה רבינו היה מהמשוררים. אם כן, משה

נפתלי, כדי להביא את הגאולה. הוא "הנתן אמרי שפר", דבורים יפים, הוא שאמרנו שמה זקוק לאליהו שיפתח את פיו. אליהו הוא השליח שפותח את פיו של משה. האשה פותחת את פיו של האיש משה, שאחרת הוא אלם.

הזדהות עם הרחמים שבין מרים ומשה

שאלה: הרב דבר על היחסים בין מרים ומשה והדהוד הרחמים שביניהם. איך זה משפיע על כולנו?

תשובה: הדרך לחשוב על כך היא, אם לכל אחד מאתנו יש אחות גדולה – כתוב שהקרבה הכי גדולה היא בין אח לאחותו. יש אפילו מצוה בתורה לשאת את בת אחותך, כי יש אהבה גדולה בין אח לאחותו – לפי התורה אינך יכול לשאת את אחותך, אבל אתה יכול לשאת את בת אחותך לפי התורה. זה הזיווג האולטימטיבי.

כמו שאמרנו קודם, הרגש העיקרי של נישואין הוא גם רחמים. יש קשר בין יסוד למלכות, אך כאן מדובר על היחס בין תפארת למלכות. התפארת היא 'מבוגרת' מהמלכות, ספירה מעל המלכות, אבל כאן אומרים שהמלכות מבוגרת מהתפארת, מרים גדולה ממשה. כמו בבית, כשאחות גדולה מסתכלת על אח צעיר שנולד היא מרגישה כמו אמא, יש תינוק קטן שהיא צריכה לדאוג לו ולהשגיח עליו. כך מתוארת מרים. רק לתאר את היחס הזה, בין אחות גדולה לאח קטן, שאחר כך גדל, הוא גואל, נעשה גבוה ממנה – אך כעת היא גדולה ממנו, אבל היא המלכות, מייצגת את כל עם ישראל. אם מצליחים להתבונן בכך – כל אחד יכול להרגיש זאת מאד עמוק בלבו.

גלגולים נוספים של משה

שאלה: הרב דבר על גלגולי משה רבינו. מה עם מרדכי היהודי?

תשובה: בכל דור יש לנו משה רבינו ו"מרדכי בדורו כמשה בדורו", כך חז"ל אומרים, אבל

אין שם דעת. זו מדרגתו כ"אלהים", אין בפורים מגיעים למדרגה הזו של 'אין'. אם משה נולד היום ברית המילה שלו היא בפורים. משה נולד מהול, אבל היתה לו הטפת דם ברית בפורים. אם הוא נולד ביום השביעי של החדש הברית שלו היתה ביום ה-יד (דג ועוד דג, מזל דגים – "מיעוט רבים שנים". בפורים זוג הדגים פרים ורבים), פורים הוא יום הברית של משה רבינו, הטפת דם הברית (כי לא היתה לו ערלה, כך הוא נולד). כל הדברים האלה צריכים להיות יחד.

אחת הסבות שמשה הסתלק באדר כי הוא כולל את כל החדשים. לפי האריז"ל בכל חדש מאירה מדה אחרת ממדות הרחמים של ה', וכולן מאירות יחד בחדש אדר. כך במיוחד בשנה מעוברת, אבל אפילו אם זו לא שנה מעוברת. הסוד הזה של משה שהוא מחבר את כל מדות הרחמים וכך גם מחבר את כל השבטים, את כל האנשים, שהרי הוא שקול כנגד כל השבטים, כנגד כל הדור.

מה היחוד של דגים, שהם מעלמא דאתכסיא. משה בא משם, הוא בא מהמים, מתחת לפני המים. הוא עצמו נקרא דג. תלמידו נקרא יהושע בן נון. נון פירושו דג, ומפרשים שבן נון מתייחס לאבא הרוחני של יהושע, משה, שמכונה כאן נון. זה ההסבר. כל הדברים האלה באים יחד.

"נפתלי אילה שלחה" וסוד אליהו הנביא

שאלה: זהו החדש של נפתלי, השליח-הצבי, כפי שמציירים על תבות הדואר וכו', האם אשתו של משה היא השליחה בינו לבין המציאות?

תשובה: הסברנו שמה צריך את אליהו, שהוא האשה ביחס אליו. על נפתלי כתוב "נפתלי אילה שלחה", זו האליה שרואים על תיבות הדואר. "אילה" אותיות אליה ו"שלחה" רומז "להנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא", ה' שולח את אליהו, את האילה,

שלו. למשה היו 40 שנה של הנהגה בפועל, ואלהן מצטרפות עוד 10 שנים לפני או אחרי – אלה חמשים השנה של משה. יש התכללות, שאחד נכלל בתוך השני. באיזה משה אנחנו כעת? **חן-חן**. משה ה-116, ההופעה ה-116 של משה. זהו זמן טוב למשיח להגיע, **חן**.

שלושת חטאי משה (טעויות נכונות) כנגד שלושת חטאי הדורות הכוללים (טעויות לא נכונות)

שאלה: חלק מחטא אדם וחווה הוא שלא המתינו עם היחוד עד שבת, אז איך אפשר להבין שנולדו לאדם וחווה ילדים באופן נסי – בדרגה שלפני החטא – אם עצם היחוד באותו זמן היה חטא?

תשובה: זו שאלה טובה, יש כאן פרדוקס. בכל חטא של יהודי יש פרדוקס ("חטא ישראל" – אף על פי שחטא ישראל הוא, ולע"ל יתגלה שלא חטא כלל). דברנו קודם על חטא העגל, החטא הכי כולל של עם ישראל בתנ"ך. כתוב שבכל ההיסטוריה יש שלשה חטאים עיקריים – חטא אדם וחווה, החטא הקדמון שהביא מיתה לעולם; אחר כך החטא הכולל של עם ישראל, חטא העגל, שנקרא עליו בפרשה הבאה; והחטא של דוד המלך – ממנו גופו של משיח – עם בת שבע. כל החטאים האלה הם תופעות של "אכלה פגה", של אימופלסיביות, של פזיזות, עשית דברים לפני הזמן.

אמרנו שמשה רבינו הוא ההופעה המתמדת בהיסטוריה שבאה מעל הזמן לתוך הזמן. זה אולי התמצית והעיקר של כל מה שדובר הערב – שהסוד של המבט של ה' על ההיסטוריה, מעל ההיסטוריה, הוא התגלגלות הופעת משה בכל ההיסטוריה. גם למשה יש שלשה דברים שהוא עשה לפני זמנם והוא סבל מהם. הדבר הראשון, שהוא הרג את המצרי מוקדם מדי. הוא היה צריך לעשות זאת כדי לתקן אותו, אבל המצרי מצד עצמו עדיין לא היה מוכן לתיקון.

לפי האריז"ל זה לא אומר שהוא אחד מעיקרי גלגוליו של משה, הוא רק כמוהו ("כמשה בדורו"). לפי מה שאמרו קודם, יהושע הוא הממשיך של משה, מנהיג את הדור, למה לא מזכירים אותו? לא רק כי הוא היה בחיי משה, הוא לא גלגול, כי יש גם עיבור וגם הוא טוב מספיק כדי להנציח את השארתו של משה (אצל כל תלמיד מובהק רוח הרב מפעם בקרבו). למה לא מונים את יהושע? לא תמיד אותה נשמה שממשיכה את משה היא מאותו צד שלו. יהושע שייך לאלישע ששייך לאליהו ששייך לקין.

גם למרדכי יש הרבה גבורה, "לא יכרע ולא ישתחוה". ודאי שהוא המשה שבדור, אבל בהשתלשלות הזו שהאריז"ל מלמד אותנו הוא לא אחת ההופעות של משה. אמרנו שהוא ממשיך מרשב"י למשיח – מה עם כל מי שבאמצע? האריז"ל הוא משה רבינו, הבעל שם טוב הוא משה רבינו, בכל דור יש משה רבינו גדול. צריך להבין שיש משהו מיוחד ב-11 הנשמות האלה – אלקים ו-10 הנשמות – המנויות בכתבי האריז"ל. לפי סדר הדורות, מרדכי הוא בין זכריה לרשב"י ובהיות מרדכי בחינת "צדיק יסוד עולם", כפי שמכנים אותו "מרדכי הצדיק", יש לומר שהוא נכלל ברשב"י (ידוע בקבלה שיש שרש של ספירת היסוד בתוך הגוף וכו'). בהיות משה, לפי סדר הגלגולים הנ"ל, בתפארת נמצא שמה הוא בדיוק מעל מרדכי-שמעון ר"ת **ממש** (המלה הכי אהובה על הרבי).

זמן גילוי משה בחייו שלו

שאלה: אם משה רבינו חי 120 שנה, והוא חוזר כל חמשים שנה, מה קרה כשהוא היה בן חמשים שנה?
תשובה: ההופעה האמתית של משה, בחייו כמשה, התחילה כשהוא היה בן 80. לפני כן הנהיגו את הדור אביו עמרם וסבו קהת, אז הוא נולד אבל באותו זמן המשה שבדור היה אבא

מוקדם יותר אתה יודע שתישא בתוצאות, אך אם לא – לא תעשה אותו בכלל.

אותו דבר עם הערב-רב, הם לא היו מוכנים עדיין לצאת ממצרים – אבל אם משה היה משאיר אותם, הוא היה חוזר בעוד שבוע, בשנה הבאה או אחרי ארבעים שנה להוציא אותם? או כעת או לעולם לא.

בהכאת הסלע היו יהודים בלי מים, הם יכולים למות בצמא, זו סיטואציה של אס-או-אס – נסיתי לדבר רגע, אין זמן, אני צריך מים, כעת אני צריך מים, לא מחר, אפילו לא עוד שעה, מישהו יכול למות בינתיים. הדבר היחיד שאני יודע לעשות הוא להכות את הסלע (כך עשיתי בפעם הראשונה, על פי דבר ה'). כתוב שהסלע הוא סמל ליהודים עצמם. הכאת הסלע היא כפית היהודים לקיים מצוות. כאשר משיח יבוא כתוב ש"יכוף כל ישראל" לקיים מצוות. זו הפעולה הראשונה של משיח. האם משיח יכה את עם ישראל? האריז"ל מסביר, כפי שמבואר בחסידות, שזו בדיוק היתה הטעות של משה בהכאת הסלע. הוא היה צריך לדבר אל הסלע. הסלע הוא לב האבן וצריך להמתיק ולרכך אותו כדיבורים מתוקים. לכן אנחנו מסבירים שבדור שלנו צריכים ללמד קבלה וחסידות לפני שמלמדים הלכה – לדרוש מהצבור הכללי לשמור הלכה לפני שלומדים חסידות היינו להכות את הסלע. צריך קודם ללמד חסידות, אבל זה לוקח זמן, צריך סבלנות. אי אפשר להיות אימפולסיבי, זה יקח זמן.

הכאת הסלע היא כמו כפית האשה ליחסים, דבר חמור מאד, כך אומר האריז"ל – היחס בין המנהיג לדור הוא כמו בין איש לאשתו⁷¹. לכן,

⁷¹ ועוד דרוש נאה מהאריז"ל בענין זה: "הסבי עינין] מנגדי שהם הרהיבונני" ר"ת **משה**. "מנגדי" היינו עינים מבקרות (כמו "עזר כנגדו") – החתן אומר לכלה שלא תסתכל עליו בדינים ובקורת, דהיינו משה רבינו שבדור מבקש מהכלה-הדור להפסיק לכתוב עליו מאמרי בקורת והשמצה בעיתונות...

הדבר השני, שהוא הוציא את הערב-רב ממצרים, מצרים שרצו לעזוב את מצרים יחד עם עם ישראל, והוא קבל את כולם כגרים. היו לו כוונות טובות מאד, אבל הם עוד לא היו מוכנים לגיור. היו אלה נשמות שעתידות להתגייר בנקודה מסוימת בהיסטוריה, אבל הוא הוציא אותן מוקדם מדי. הדבר השלישי, שהוא הכה את הסלע במקום לדבר אליו. הוא דבר בהתחלה, אבל הוא פספס את הנקודה, כי הופיע סלע אחר – והוא ראה שמים לא יוצאים מהסלע – אז הוא הכה את הסלע. כתוב שהוא היה צריך להחזיק את עצמו. "אכלה פגה" הכוונה שאדם לא יכול להחזיק את עצמו ולהתעכב. הוא היה צריך להתעכב ולהמשיך לדבר אל הסלע, גם אם היה לוקח זמן מה עד שהמים היו יוצאים.

מה היחס בין שלש הפעמים האלה שמשה היה אימפולסיבי לשלשת החטאים הגדולים של ההיסטוריה שנבעו מאימפולסיביות? הם מקבילים זה לזה. לפעמים עושים דבר נכון לפני הזמן ולפעמים עושים דבר מוטעה לפני הזמן. מה הכוונה? כשעושים דבר נכון לפני הזמן זו פעולה של כעת-או-לעולם-לא (now or never, "אם לא עכשו אימת"). מה היה קורה אם משה היה עושה חושבין שהמצרי הזה עוד לא מוכן להרג, שבוע הבא – הוא עוד לא מוכן להתעלות, תן לו זמן, הפרי עוד לא בשל. אבל כעת הוא מכה את אחי, ואני רואה מה הוא עושה לו בלילה הקודם, הוא אנס את אשתו! כעת הזמן! כמו בזמן המודרני, שאם חס ושלום פועל מחבל – או שאתה מגיב מיד בכל התוקף, ואתה חושב שתקבל תמיכה ציבורית, או שאתה מפספס את הרגע. אי אפשר לומר לחכות, שבוע הבא, שבוע הבא כבר לא יהיה הזמן. אפילו שאתה עושה את הדבר הנכון – עדיין הוא לא בשל. יש משהו פרדוקסלי, שמשוה מצד אחד הוא 'פגה' ומצד שני הוא כעת-או-לעולם-לא. יש משהו בעייתי בכך שהמצב לא בשל, אבל כעת-או-לעולם-לא. אם אתה עושה אותו

לא הזמן, אבל אחרים אמרו שכעת-או-לעולם-לא, ובאמת אח"כ באה השואה. איך מיישמים זאת היום?

תשובה: זו שאלה קיומית גם היום, כי עדיין יש אנשים שחלוקים אם זה חיובי או שלילי, יש עדיין שתי דעות. אין כאן המקום והזמן לדרון מי צודק ומי טועה, לא לוקחים צד כעת. כל הרעיון הוא שיתכן משהו שהוא נכון ומוטעה בו זמנית, והצד המוטעה אינו מבטל את המרכיב הנכון. כשמדברים על חזרה כעת לציון, לישראל, בדור שלנו – נכון לעשות זאת (אם אין לך תפקיד חשוב המשרת את עם ישראל בגולה, כמדובר הרבה פעמים, ובשם הרבי), נכון להיות כאן, זה הדבר הנכון, אבל יתכן שהיו כוונות לא טובות או שרשים אידיאולוגיים לא נכונים, השקפות חילוניות, אמונות לא-מאמינות אצל החלוצים ומנהיגיהם של הדורות האחרונים. שני הדברים יכולים להיות יחד. לא השלמנו את התשובה לשאלה, יש בזה עוד הרבה דברים עמוקים, אבל עד כאן כרגע. פורים שמח!

ד. נספח: מ-23 ל-37

הזכרנו הרבה פעמים שאצל משה רבינו יש תנועה מ-**חיה** (23) ל-**יחידה** (37). שיין לז' אדר, יום ה-37 של ביאור משנה תורה, מאז ר"ח שבט בו החל משה "באר את התורה הזאת". עשה זאת ב-37 ימיו האחרונים, ימי ה-**יחידה** שלו, בהם "שכינה מדברת מתוך גרונו ב-**הבל** פיו".

נרשום כמה תופעות שמראות זאת (זו עדיין רשימה חלקית מאד):

כינויי משה, מדותיו ושרשי נשמתו

- א. **משה** כפולת 23 (15 פעמים 23) אבל שרשו ב-**הבל** (37).
- ב. **משה** כפולת 23 אבל כאשר מגיע למשיח – "**ישמח משה**" – שוה משולש 37, **יט** פעמים 37.

הכאת הסלע מקבילה לחטא של דוד עם בת שבע, "ש"אכלה פגה" (בלשון האריז"ל הכאת הסלע במטה היא סוד זיווג דקטנות, כאשר המטה עצמו הוא היסוד דקטנות, המכונה גם נחש). הוצאת הערב רב מקבילה לחטא העגל, אותו הערב רב עצמו עשה. המעשה הלא-בשל הראשון של משה, הריגת המצרי, מקביל לחטא אכילת אדם וחיה מעץ הדעת. למה? אחת משבע מצוות בני נח היא לא לאכול אבר מן החי, לא לקחת את האבר מהבהמה כשהיא חיה ולאכול אותו. העץ הוא כמו חיה ולקחת הפרי לפני הזמן היא אבר מן החי. זה מה שמשה עשה כאשר הוא הרג את המצרי לפני הזמן.

שלשה מקבילים לשלשה, אבל כמו שהסברנו קודם יש משהו פרדוקסלי בהרגשה של משה שבכל שלש הפעמים היתה סיטואציה של כעת-או-לעולם-לא. הוא לקח על עצמו את התוצאות, שהוא יסבול מהן. זה נקרא לעשות משהו לפני הזמן באופן נכון. שלשת החטאים האחרים עשו משהו לפני הזמן באופן מוטעה, אבל יש הקבלה ביניהם.

כל זה כדי לענות לשאלה שלך: אצל אדם וחיה יש פרדוקס, נשיאת הפכים. מצד אחד, היחסים שלהם היו מוקדמים מדי, וזהו חלק מהחטא – שם היה מצב שאפשר להמתין, לא כעת-או-לעולם-לא כפי שהיה אצל משה – אך לא היתה להם גדלות מוחין שתדריך אותם להמתין לשבת. יש כאן פרדוקס, היחוד היה דבר טוב, אבל הטעות שעשו אותו מוקדם מדי. הם עשו דבר שהיה צריך לעשות אותו יותר מאוחר, והיה אפשר לעשות אותו מאוחר, אבל יש כאן תופעה של משהו נכון ולא-נכון בו-זמנית ובמצב כזה אפשר לזכות גם לסייעתא דשמיא.

שאלה: לאור זאת, איך מבינים את כל העניין של "בעתה אחישה", שמשיח יבוא בזמנו אבל במהירות? "אנחנו רוצים משיח עכשיו" ואנחנו מוכנים לשלם על זה. מצד שני כשהודים עלו לארץ בדורות האחרונים היו שאמרו שזה עדיין

יא. משה הוא הדור (כפי שנתבאר בשיעור).
משה דור (סוד הביטוי "דורו שמה" שיעקב אמר לאחים) = 555 = 15 כפול 37 (עליה מ-15 כפול 23). **משה-דור** בהכאה פרטית עולה 2960 = 95 כפול 37 = 5 פעמים "ישמח משה".

יב. **מן**, שירד בזכות משה, במספר גדול = 20 פעמים 37.

יג. משה הוא נשמת יעקב, בו כתוב "הקל קול יעקב", וכתוב "משה ידבר והאלהים יענו בקול". **משה-קול** = 13 פעמים 37 (קודם היה אלם, לא היה לו קול – לא רק שלא היה לו דבור).

יד. ארבעת מנגדי משה רבינו (כולל יתרו, שהוא טוב): **בלעם יתרו קרח מצרי** = 38 כפול 37, יהלם 37. כדי לתקן אותם הוא צריך להתעצם עם ה-**יחידה**.

נבואת משה

טו. משה רבינו התנבא ב"זה הדבר אשר **צוה הוי"** – 851, כפולת שני המספרים, 23 פעמים 37.

היות ש-**משה** הוא 15 פעמים 23 מוסיפים כאן עוד 22 פעמים 23, יהלם 22 אותיות התורה, השם הקדוש היוצא מר"ת "אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה".

טז. בתחלה משה התנבא גם ב"כה אמר הוי", יש לו שתי הבחינות, כמו שכתוב "מוסיף עליהם משה". **כה-זה** שוה 37.

יז. **משה** במספר קטן שוה **זה**, נבואת משה. ההפרש בין המספר הרגיל (**משה**) למספר הקטן (**זה**) הוא 333 = 9 פעמים 37.

יח. שני לשונות נאמרו במשה רבינו – **פה אל פה** ו"פנים אל פנים" – בגימטריא 592 = 16 פעמים 37.

יט. על פני משה היה **מסוה** = 111 = ג"פ 37.

במטבע התפלה כתוב "ישמח משה במתנת חלקו" – **במתנת חלקו** שוה 1036, **כח** פעמים 37 (היחס בין **יט** ל-**כח** שייך לסוד העבור, מחזור קטן ומחזור גדול). כל הביטוי שוה **בטול** (שילוב הוי'-אהיה) פעמים 37.

ג. הכינוי של משה הוא **משה רבינו** (תריג) וכינוי משיח הוא **משיח צדקנו** (608, 5 פחות), והחבור שלהם הוא גם כפולת 37 – 1,221 כפול 11 כפול 111, **גל** פעמים 37.

ד. **"הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"** = 1190 = ה"פ (ממוצע כל עליה) **רחל**. אם נוסיף חמש פעמים **משה רבינו** (שהאריז"ל אומר שהכל מדבר בו) = ה"פ 23 כפול 37 (תריג ועוד רחל).

ה. **משה רבינו עליו השלום** = 30 פעמים 37.

ו. **משה, משה** במילוי ו-**משה** במילוי המילוי (שלש דרגות ההתפתחות) = 42 פעמים 37.

משה באתב"ש אותיות **צבי**, ו-**צבי** בשלש המדרגות – פשוט ומילוי ומילוי המילוי – 78 (ג"פ הוי') פעמים 37.

ביחד 120 פעמים 37, כנגד 120 שנות משה.

ז. פעם אחת משה נקרא מנשה, עם נ תלויה. **מנשה** אותיות **נשמה** – **משה** זוכה בשער ה-**נ** ואז נעשה **נשמה**. **משה-נשמה** עולה **"חלק אלוה ממעל ממש"**, 20 פעמים 37 (**מן** במספר גדול, כנ"ל, תחלת **מנשה**).

ח. השם שנתגלה ל**משה** (345) רבינו בסנה (כששאל "מה שמור", גם על עצמו) הוא **"אהיה אשר אהיה"** (543), הוא ראה את ההשתקפות שלו, שהיא גם הגימטריא של בנו הבכור **גרשם** והחבור שלהם עולה 888 = 24 פעמים 37.

ט. בשבע מדות הלב משה הוא ספירת הנצח. **נצח** = ד"פ 37.

י. במוחין משה הוא **חכמה** ("מן המים משיתהו"), שבמספר סדורי עולה 37 (הנקודה האמצעית של **חכמה** במספר הרגיל).

"אנכי הוי' אלהיך" (ששוח "גל עיני"
 ורומז גם למשה, כידוע בזהר) ועוד **משה** עולה
 14 פעמים 37. כאשר "**אנכי הוי' אלהיך**" הוא
 הנקודה האמצעית של **משה** עצמו.
 כד. בפרשית "בחדש השלישי", שלפני עשרת
 הדברות, יש 37 ברבוע אותיות.
 כה. משה אמר "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי'
 אחד" עם שתי אותיות גדולות, **עד**, שהממוצע
 שלהן הוא 37.
עד הוא חצי **נצח**, שני **עדים** הם **נצח**, אז
 משה עצמו הוא שני עדים. משה רבינו הוא **עד**
 ראיה על אחדות הוי' וכן **עד** ראיה על סגולת
 ישראל, "עד הוי' בכס", סוד "עד ועד בכלל",
 "בטחו בהוי' עדי עד" (בטחון הוא פנימיות
 הנצח).

משה ופסוקי היסוד

כ. הפסוק הראשון של תורת משה,
 "**בראשית ברא אלהים את השמים ואת
 הארץ**", עולה 37 פעמים 73.
 כא. בכל 7 ימי בראשית יש 469 מלים, ז"פ
בינה, ז פעמים **זין**, מספר השבת ה-13 כידוע.
 היות שמשה הוא כאן הסופר, אם מצרפים את
משה מקבלים 22 פעמים 37 = **משה רבינו
 פה אל פה** (מתאים ל-22 אותיות).
משה בראשית = 34 (**טוב-טוב**, "ותרא
 אתו כי טוב הוא") פעמים 37.
 כב. פסוק הכותרת של עשרת הדברות שנתנו
 על משה רבינו הוא "**וידבר אלהים את כל
 הדברים האלה לאמר**" = 36 כפול 37.

דבר יום ביומו תשע"ז (7)

מסר יומי הנשלח בסרטוני וואטסאפ

המקדש הם מצוות עשה שאנחנו צריכים לעשות (וגם ירושת ארץ ישראל בטהרה) – בידינו המפתח, כמו דוד המלך שהבטחון הגדול שלו בה' התבטא במעשה פעיל ונמרץ, "אָרְדֹּף אֹיְבֵי וְאַשְׁיָגֵם".

התשובה נמצאת בתוך השאלה. הגאולה כרוכה במדרגה שמחברת את שני הפכים האלה, בכוח הקב"ה שהוא "נושא הפכים". הגאולה לגמרי בידיים של הקב"ה ולגמרי בידיים שלנו. האם אנחנו מבינים את זה? לא כל כך. השכל שלנו אינו סובל שני הפכים בנושא אחד. ובכל זאת, אנו יודעים ומאמינים ששני הפכים האלה מתחברים.

אבל אם מדברים על מפתח הגאולה – צריך להבין שלפני שמדובר במעשים שלנו, העיקר הוא "מפתח הלב" (ביטוי שמקורו בלשון חז"ל, כמו במשנה אהלות א, ח). צריך לפתוח את הלב שלנו, לעורר את הציפיה והרצון לגאולה, ולצעוק "עד מתי?" מכל הלב. לאחר שהלב נפתח, כל כוחות המעשה ילכו אחריו, עד שלבסוף "המעשה הוא העיקר", וכך מפתח הלב יפתח את שער הגאולה.

בלי פשרות

למה הרבי מליובאוויטש היה מדגיש כל הזמן "גאולה אמיתית ושלמה"?

יש גאולה חלקית, לא שלמה. גאולה כזו אינה מתקיימת לעולם, היא תיפסק ולכן היא לא אמיתית (כי משהו אמתי מתקיים לעד, "שפת אמת תכון לעד"). אפילו ביציאת מצרים היה משהו חלקי. זה מתחיל בכך שלא היה לנו כוח ועוז לומר לפרעה שיוציא אותנו לגמרי, אלא רק "דרך שלשת ימים נלך במדבר". בקשנו רשות למשהו חלקי ומוגבל, וקיבלנו משהו

מקור חיים

"כִּי עֲמָךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאֹרֶךְ נְאֻזָּה אֹר" – מקור כל החיות והתענוג הוא אצל הקב"ה. ואיך אנחנו יכולים לקלוט ולהתחבר לתענוג הזה? כאשר אנו לומדים תורה – תורת ה' – ומקיימים מצוות – רצון ה'. התורה והמצוות מחיים ומשמחים.

יותר מזה, כאשר יהודי מקרב יהודי אחר לתורה ולמצוות, מעורר אצלו את השמחה – זו השמחה הגדולה ביותר. ככל שיש יותר ציבור, עם, כך יש יותר שמחה – "עֲמָךְ מְקוֹר חַיִּים" אל תקרי עֲמָךְ אלא עֲמָךְ.

לקרב יהודי אחר זו פעולה משיחית, והיא מעוררת ניצוץ משיחי, והרי משיח הוא שמח ומשמח – משיח אותיות ישמח. אם כך, נפרש את הפסוק: "כִּי עֲמָךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאֹרֶךְ נְאֻזָּה אֹר" – ככל שיש יותר גילוי תענוג משיחי, מקור חיים, בזה שמקרבים יהודים לתורה ומצוות – כך נראה אור, נראה את אור הגאולה ואורו של משיח.

מפתח הגאולה

מי יביא את הגאולה? בידי מי נמצא המפתח? במבט ראשון נראה שיש בזה מקורות סותרים. מצד אחד, יש למשל את המדרש על הפסוק "בְּאֹרֶךְ נְאֻזָּה אֹר", שבניגוד לגאולות הקודמות "אין אנו מבקשין שיאיר לנו בשר ודם [כמו נר שלבסוף כבה] אלא הקב"ה אנחנו מקוים שיאיר לנו [כמו אור היום]" – הגאולה רק בידי הקב"ה (ועוד מקורות דומים לזה).

ומצד שני, אנחנו יודעים שהגאולה היא גם מעשה שמוטל עלינו: למשל, מינוי מלך ובניין

בציבור הוא ללכת לטבול במקוה טהרה, וזאת נוהגים לעשות בערב שבת אחר חצות היום. איך נתרחץ לקראת הגאולה? אחד הרמזים של הרחיצה הוא ש"רחיץ" בארמית פירושו בטחון (כמו שאומרים למשל בתפילה: "ביה אנא רחיץ"). עלינו לבטוח בה' שהגאולה הולכת ובאה.

ואיך נטבול במקוה לקראת הגאולה? מסופר על הצדיק רבי נחום מטשרנוביל (מתלמידי הבעש"ט והמגיד ממעזריטש) שפעם אחת בערב יום הכיפורים לא הספיק ללכת לטבול במקוה, כיון שהיה עסוק עם האנשים הרבים שבאו אליו. מה עשה רבי נחום? השפיל את ראשו והתכופף בין האנשים שהצטופפו סביבו – טבילה הגונה בתוך עם ישראל, בתוך אהבת ישראל.

רגע, לא סיימנו. לאחר רחיצה הגונה במים חמים – בטחון עז בה' – ולאחר טבילה במקוה נהדר של אהבת ישראל, אנו חושבים לעצמנו בדרך הביתה: הנה באה שבת המלכה, ובוודאי נשב יחד עם עוד חברים אהובים, חייבים לקנות משקה הגון כדי לעשות "לחיים". נעבור בחנות ובכמה פרוטות נדאג לבקבוק. כך גם בהכנות לגאולה: הנה באה הגאולה, ואז ודאי לא נהיה לבר, הרי אנו מתכוננים לפגישה עם משיח צדקנו. חייבים להכין את הבקבוק כדי שנוכל לומר אתו לחיים. לחיים לחיים.

אני אשם

מי אשם בכך שהמשיח לא הגיע? "כל דור שבית המקדש לא נבנה בימיו – כאילו נחרב בימיו". אם כך, צריך לחשוב שהעובדה שהמשיח לא מגיע עכשיו, ברגע הזה, שבית המקדש לא נבנה – היא באשמתי הגמורה^א.

חלקי ומוגבל. נכון שיציאת מצרים היא יסוד האמונה, ובכל יום אנו מזכירים אותה ומתחברים אליה מחדש – ובכל זאת הגאולה הזו לא הגיעה לשיא השלמות, עובדה שהיו אחריה עוד גלויות וחורבנות.

אם כך, הגאולה הקרובה תבוא כאשר אנחנו נדע לא לבקש "דרך שלשת ימים", אלא לבקש ולדרוש גאולה שלמה, לא חתיכות של גאולה, הישגים מקומיים כאלה ואחרים – אלא גאולה שלמה, וממילא גם אמתית, כזו שאינה פוסקת לעולם. יש דברים שבהם אסור להסתפק במועט, אלא דוקא לרצות את הכל: אנחנו רוצים גאולה שלמה, שלמות העם בשלמות הארץ שמקיימים את שלמות התורה, אנחנו רוצים משיח ובית מקדש, הכל ממש.

יציאת מצרים של היום פירושה לצאת מהמצרים של התרבות הקיימת, מההנחות והמוסכמות המקובלות בחברה, שאנו מורגלים להם וטבועים בהם, ולהתחיל מחדש, לנשום אוויר נקי של אמונה. על זה נאמר בתחילת השולחן ערוך "אל יבוש מפני המלעיגים" – אל תחשוש להעז ולבקש את האמת גם אם היא לא פופולרית. אל תבקש "שלשה ימים של עבודה ה'" אלא חיים שלמים, גאולה אמתית ושלמה.

עוד מעט שבת

הגאולה נקראת שבת, כך שאנחנו ממש לפני שבת, בהכנות האחרונות ממש. בנוסף, ההיסטוריה של האנושות מקבילה לימי השבוע, כל אלף שנה שווים יום אחד, וכיון שאנחנו ברבע האחרון של האלף השישי לבריאת העולם הרי אנחנו קרובים מאד לשבת.

ובכן, איך מתכוננים לשבת קדש? אחת ההכנות החשובות לשבת היא הרחיצה, כמו שכתוב בהלכה "מצוה לרחוץ כל גופו לכתחילה בערב שבת בחמין מפני כבוד השבת". בנוסף, מנהג המקובלים שהתקבל

^א אני אשם = בן עמרם = איש האלהים. זו התודעה של משה רבינו בן עמרם ואיש האלהים, ולכן הוא הגואל.

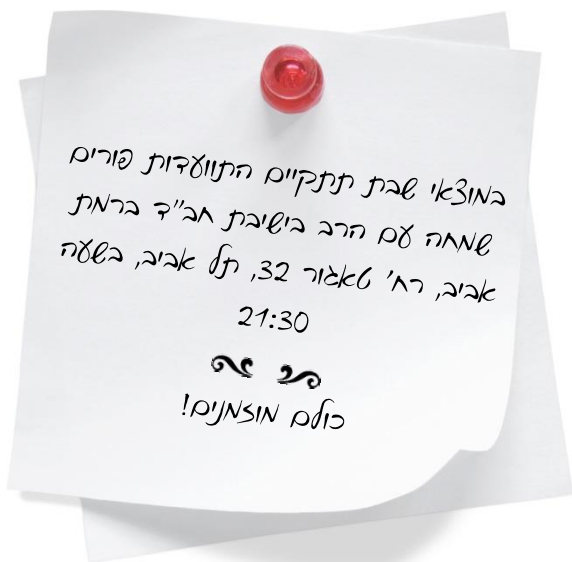
באחת השיחות הידועות של הרבי מליובאוויטש הוא זעק: "הפוך את העולם עכשיו" (באידיש: "קער א וועלט היינט"). אבל לפני כן הוא הביא את דברי חז"ל "כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו". כלומר, אם אתה מבין היטב שאתה אשם בחורבן של עכשיו – ודאי תתעורר מעומק הלב להפוך את העולם לטובה ולהביא את הגאולה.

אם חושבים כך בשיא הרצינות, אם זה באמת נוגע לנו, לוקחים היטב ללב – הרי המחשבה הזו שוברת את הלב וממיסה אותו. אולי יש לנו לב אבן, אבל המחשבה הזו עצמה מרככת אותו ולב האבן נהפך ל"לב בשר". ואם הצלחנו להזיז משהו בלב – זה העיקר, וזה מה שיביא את הגאולה: "לב בשר" יבשר את הגאולה.

ניגון י' אדר תשע"ז

הרב יצחק גינזבורג

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of four staves of music. The first staff starts on a treble clef. The second staff begins at measure 6 and includes first and second endings. The third staff begins at measure 11. The fourth staff begins at measure 15 and also includes first and second endings.

רוצה לקבל "ואביטה" ?
רשימת נקודות ההפצה

050761899	ירושלים - גבעת שאול	0546610722	כפר חב"ד
0506166086	קרית מלאכי	0507951105	ראשון לציון
0584829829	גבעת רונן	0523003085	יצהר
0547827702	גוש שילה	0508884177	גוש עציון
0528989683	קרית ארבע	0584006135	ירושלים - קטמונים
		0527580073	בני ברק

רוצה להקים נקודה במקום מגוריך? צלצל 0523003085

ניתן להקדיש את 'ואביטה' לזכות יקיריכם ולזכות בהפצת שיאורי

הרב המאות עותקים השבוע!

elimiz770@gmail.com